

Шляхи розвитку української науки:

суспільний дискурс

У номері:

- **План повоєнного відновлення української наукової сфери**
- **Країни G7 всебічно підтримують українських науковців**
- **Нові технології пошуку і розробки нафтогазових родовищ України**
- **Інтероперабельність науково-інформаційних систем – виклик часу**
- **Бібліотечний сервіс для підтримки наукових досліджень**

№ 4 (177)
червень

Київ 2022

**Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів
державної влади**

Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативної інформації
(Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.)
Заснований у 2005 р. Видається щомісяця.

Головний редактор В. Горовий, д-р іст. наук, проф., заслуж. діяч науки і техніки України, заст. генерального директора НБУВ. Редакційна колегія: К. Лобузін, д-р наук із соц. комунікацій; Л. Костенко, канд. тех. наук, лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки; Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій (заст. головного редактора); О. Натаров (упорядник).

Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviap.gov.ua/>.

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

№ 4 (177) червень 2022

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2022

Київ 2022

ЗМІСТ

Сесія Загальних зборів НАН України	3
Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти	6
Наука – для обороноздатності країни	11
Міжнародне наукове співробітництво	13
Наука і влада	24
Науково-організаційні заходи	27
Наукові дослідження коронавірусу COVID-19	34
Проблеми енергозбереження	37
Новини наукового розвитку	51
Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки	59
Бібліотека в науковому процесі	62
Наукова комунікація	72
Зарубіжний досвід наукової діяльності	76
ДОДАТКИ	82

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

Сесія Загальних зборів НАН України

15 червня 2022 року відбулася сесія Загальних зборів Національної академії наук України.

[Інформація про Сесію Загальних зборів НАНУ](#)

[Матеріали до сесії Загальних зборів НАН України.](#)

Участь у сесії Загальних зборів НАН України [взяв Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет](#), який оголосив [вітання від Президента України Володимира Зеленського](#).

Президент Національної академії наук України академік Анатолій Загородній виступив із доповіддю про діяльність НАН України в 2021 році – першому півріччі 2022 року та основні завдання наступного періоду.

[Текст доповіді](#)

Загальні збори НАН України прийняли рішення про виключення зі складу Академії окремих її членів.

[Детальніше](#)

Відгуки на Сесію у ЗМІ:

18.06.2022

Галата С., Остролуцька Л., Шулікін Д.

Майбутнє України зводиться на науковому фундаменті

...Нині більше, ніж будь-коли, стає зрозуміло, що і в перемозі над ворогом, і в повоєнній відбудові України роль науки має бути визначальною. ... І тому на нинішніх Загальних зборах так багато йшлося про нові розробки, наукові досягнення і про проблеми, на розв'язання яких вони можуть вплинути. Учені готові підставити своє плече державі, готові працювати, давати результат і мріють про те, щоб держава їм створила такі можливості (<https://www.facebook.com/GazetaSvit/>).

[Докладніше див. додаток 1](#)

***

...загальні збори НАН України за результатами таємного голосування прийняли рішення щодо виключення зі складу Академії окремих її членів ([espreso.tv](https://www.espreso.tv/)).

Мова йде про іноземних членів НАН – російських та білоруських науковців, які підтримали повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Також йдеться про членів Академії, які співпрацюють із державою-агресором та перебувають наразі на тимчасово окупованих територіях в Криму та на Донбасі, а також за кордоном.

***

Національна академія наук України виключила зі свого складу академіка і 6 членів-кореспондентів, у тому числі Миколу Азарова, та 13 іноземних членів, що підтримали росію у війни проти України (ukrinform.ua).

***

А чому не позбавили членства в НАНУ академіка Петра Толочка, відомого своїми українофобськими настроями? «Я вважаю себе часткою російського світу, який народився на берегах Дніпра» (З виступу на Всесвітньому соборі «русского міра») ([Ірина Гнатюк](#)).

<https://cutt.ly/cKgvW51>

***

...Спочатку потрібно вкласти у науку державі до рівня мінімум 2 % від ВВП, як у країнах у Європі. Це близько 100 млрд. грн. від довоєнного ВВП ([Alex Kostyuk](#)).

<https://cutt.ly/dKgzwo5>

[Alex Kostyuk](#) 2%? Є і більше, але це сумарна квота фінансування – бюджет і бізнес.

Тому варто задуматися чому у нас приватний сектор не вкладає в науку? І ще одне – розвиток інновацій – це розвиток інноваційного сектору економіки ([Ivan Kulchytskyy](#)).

[Ivan Kulchytskyy](#) про приватні інвестиції у науку згадувати потрібно, але не забувайте, що у нас більшість установ, які генерують науку – державні. Хто має вперше чергу фінансувати науку там? НАНУ це не приватна установа. Близько 75% університетів – державні ([Alex Kostyuk](#)).

***

Визначальною буде роль ефективної і працюючої судової і правоохоронної систем. Якщо цього не буде ніхто сюди заводити гроші не буде. І наука в цьому не допоможе ([Viacheslav Polietaiev](#)).

<https://www.facebook.com/GazetaSvit/>

***

«Все чудово» – результатів 1990 року досягнемо десь під кінець століття... «Європа нам допоможе»... Першим це сказав «великий комбінатор» Остап Бендер. Тепер це повторяє член-кореспондент НАН

Сергій Кораблін: «Виходом (якщо не сказати порятунком) може стати членство України в ЄС.»... ([Anatoliy Shiyan](#)).

<https://www.facebook.com/GazetaSvit/>

[Anatoliy Shiyan](#) ...прогноз Корабліна дуже жорсткий, без усіляких прикрас. Він каже: «розрахунок на те, що нам допоможуть міжнародні організації, може бути надто оптимістичним». Це означає: «не варто надто обнадіюватись». Не варто приписувати колегам-науковцям те, чого в них немає ([Світлана Галата](#)).

***

Мені дуже подобається теза про необхідність збереження наукового потенціалу, оскільки багато вчених виїхали в інші країни. На початку місяця мені повідомили, що за розпорядженням Президії, я не можу працювати, оскільки знаходжуся в іншій країні ([Svetlana Chemerys](#)).

<https://cutt.ly/kKglr5o>

[Svetlana Chemerys](#) Це ініціатива вашої дирекції у 77 Постанові Президії НАН України чітко написано «чинне законодавство України не містить застережень щодо територіального розміщення робочого місця працівника при виконанні ним роботи дистанційно» ([Yaroslav Korpan](#)).

тут мені бувші колеги повідомили, що в сусідньому інституті процес вже пішов – пілотний проект щодо реструктуризації та приведення штатного розпису до об'ємів фінансування запущено (механізм приведення не вказано, тобто на власний розсуд) ([Sergiy Plutko](#)).

кого будуть намагатися залишити пояснювати не потрібно, як і до чого те призведе.

<https://cutt.ly/dKgzwo5>

***

...Тези Загороднього про «50 млн грн на проекти і групи молоді» і «пост доки» (20 ставок снс чи типу того на Україну) – це смішно, і якщо у бюджету проблеми, то про це треба говорити, а не звітувати про це, наче це якоесь досягнення, «робота ведеться» і взагалі все чудово... ([Maksym Matsala](#)).

<https://cutt.ly/5KWSZIJ>

Якщо не будуть зламані традиції позитивного займання керівних посад, ніякого прориву не буде. І взагалі наука поступово зникне. Тихенько помре з носіями знань. Навіть якщо золотий дощ на НАНУ зненацька проллється ([Mykola Marushchenko](#)).

<https://cutt.ly/dKgzwo5>

Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти

25.06.2022

Україна отримала статус кандидата на вступ до Європейського Союзу!

Варто підкреслити, що стан секторальної інтеграції освіти та науки України є високим, це відмічають колеги з Єврокомісії. Зокрема, йдеться про участь у програмах ЄС (Еразмус+, Горизонт тощо). Крім того, статус кандидата дає змогу отримувати довгострокові кредити від ЄС і допомогу у вигляді грантів на освіту, культуру, охорону здоров'я тощо. Формати та напрями такої допомоги визначатимуться під час двосторонніх перемовин ([Info Science Bot](#)).

Міністр освіти і науки С. Шкарлет у своєму [телеграм-каналі](#) прокоментував рішення ЄС, а також подякував освітянам і науковцям за їхній внесок. «Цьому також сприяли здобутки українських дослідників і освітян, які активно рухали освіту та науку України до європейських стандартів. Для сфери освіти та науки статус кандидата є стимулом для реалізації якісних перетворень і вагомих досягнень. Українці – це європейська родина, яка спільними зусиллями досягатиме нових цілей. Вдячний кожному освітянину та науковцю країни за особистий і професійний внесок, а також колегам із країн ЄС за підтримку!», – зазначив С. Шкарлет ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Привітання Президента НАН України академіка Анатолія Загороднього науковій спільноті з нагоди набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС](#)

***

14.06.2022

Науковці розповіли про майбутнє для української науки – стаття в «Science»

На нещодавньому форумі «Академічна співпраця на підтримку українських науковців» у Варшаві національні академії наук країн Великої сімки, Польщі й України напрацювали план повоєнного відновлення української наукової сфери, який складається з десяти пунктів. Серед них – започаткування спеціальних програм фінансування українських науковців і наукових команд, а також фінансування спільних досліджень українських і закордонних учених; надання українським науковим інституціям необхідного наукового обладнання замість втраченого внаслідок війни та надання безкоштовного дистанційного доступу до фахових видань тощо ([Світ](#)).

Цьому планові присвячується стаття президента Польської академії наук академіка Єжи Душинського, президентки Національної академії наук США докторки, професорки Марші МакНатт і президента Національної академії

наук України академіка Анатолія Загороднього для всесвітньо відомого наукового журналу «Science».

Джерело: <https://informacje.pan.pl/>

Читати статтю [«A future for Ukrainian science»](#)

***

Президія НАН України прийняла Постанову «Про підготовку видання багатотомної "Великої української енциклопедії"»

Зважаючи на виняткову важливість підготовки друкованої та електронної версій ВУЕ й з метою подальшої оптимізації роботи з їх створення, Президія НАН України постановила вважати участь у підготовці ВУЕ одним із пріоритетних напрямів наукової діяльності установ НАН України, а написання статей до цієї енциклопедії зараховувати, як матеріали індивідуальних річних звітів працівників.

[Постанова Президії НАН України від 08.06.2022 №167 "Про підготовку видання багатотомної «Великої української енциклопедії»"](#)

***

09.06.2022

Підготовку «Великої української енциклопедії» обговорили на засіданні Президії НАН України

Співдоповідачами були голова редакційної колегії ВУЕ академік НАН України В. Локтев і очільниця Державної наукової установи

«Енциклопедичне видавництво» професор А. Киридон ([Наукова установа «Енциклопедичне видавництво»](#)).

[Інформація на порталі НАН України](#)

[Докладніше див. додаток 2](#)

***

25.06.2022

Попович О., доктор економічних наук, гол. науковий співробітник Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України

Яку державу ми будемо будувати?

Далеко не всі розуміють, що в несподіваній для багатьох стійкості України при боротьбі з російськими агресорами значну роль відіграла й вітчизняна наука ([Українська правда. Життя](#)).

Наші західні доброзичливці, наприклад, широ дивуються, як швидко українські фахівці освоюють новітнє озброєння, або тому, що ракета українського виробництва може потопити ворожий корабель.

[Докладніше див. додаток 3](#)

***

23.06.2022

Бахрушин В., член Національної команди експертів з реформування вищої освіти, доктор фізико-математичних наук, професор

Як відновлюватимуть освіту й науку після війни

Відновлення України ставить зовсім інші цілі та завдання перед освітою й наукою. І це дає шанс на, можливо, обмежені, але суттєві швидкі позитивні зміни. Для цього потрібно, щоб і пропозиції стосовно відновлення освіти й науки, і пропозиції з інших напрямів передбачали плідну взаємодію галузей і враховували істотний вплив розвитку освіти і науки на досягнення цілей з відновлення та розбудови/розвитку інфраструктури, економіки та фінансової сфери, сфери безпеки та оборони, енергетичної безпеки, охорони здоров'я, державного управління тощо ([ZN.UA](#)).

[Докладніше див. додаток 4](#)

***

20.06.2022

Утєвський С., доктор біологічних наук, професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, член Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій

ЧИ ДІЖДЕМОСЯ ПЛАНУ МАРШАЛЛА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ?

Перед нами стоїть небезпечна перспектива втрати студентів, викладачів, науковців, інтелігенції загалом, які є невід'ємною складовою успішної країни. Нам слід розробити і втілити свій план Маршалла для української науки та освіти, план розвитку і прогресу, а не спонтанного занепаду. Часу залишилося обмаль ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 5](#)

***

27.06.2022

Шулікін Д.

Науковці під час війни: виявити потреби і впоратись з викликами

Скільки науковців були змушені залишити домівки і чи все райдужно у вчених, які знайшли прихисток за кордоном? Днями проекту UAScience.Reload («Українська наука: перезавантаження») виповнилось 100 днів. З цієї нагоди його ініціатори поділились з науковою спільнотою детальною інформацією про проект та результатами дослідження потреб українських науковців під час війни ([Світ](#)).

Відео: [100 днів Ukrainian Science.Reload](#)

[Докладніше див. додаток 6](#)

***

26.06.2022

Сгорченко І., старший науковий співробітник Інституту математики НАН України, кандидат фізико-математичних наук

Війна з Росією: чому Україні потрібна математика

Як підняти математичну освіту й чому це важливо зараз та після війни ([ZN.UA](#)).

[Докладніше див. додаток 7](#)

***

09.06.2022

11 українських ЗВО увійшли до рейтингу QS World University Rankings 2023

Оприлюднено рейтинг найкращих університетів світу QS World University Rankings, визнаний найпопулярнішим у світі джерелом порівняльних даних про успішність університетів ([Міністерство освіти і науки України](#)).

РЕЙТИНГ QS WORLD UNIVERSITY RANKINGS 2023

541-550 позиція	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
651-700 позиція	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
651-700 позиція	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
701-750 позиція	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
801-1000 позиція	Національний університет «Львівська політехніка»
801-1000 позиція	Сумський державний університет
1001-1200 позиція	Львівський національний університет імені Івана Франка
1001-1200 позиція	Харківський національний університет радіоелектроніки
1001-1200 позиція	Національний університет «Києво-Могилянська академія»
1001-1200 позиція	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
1201-1400 позиція	Національний університет біоресурсів і природокористування України

Джерело: <https://mon.gov.ua/ua>

[Докладніше див. додаток 8](#)

***

06.06.2022

Оприлюднено шістнадцятий академічний рейтинг ЗВО України

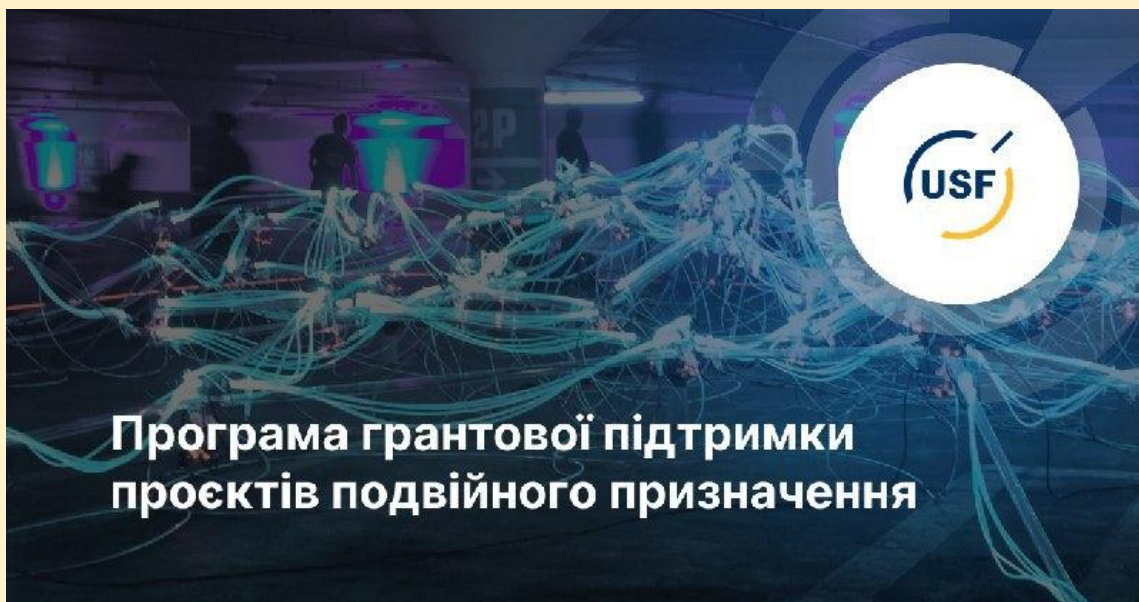
Центр міжнародних проєктів «[Євроосвіта](#)» в партнерстві з міжнародною групою експертів [IREG Observatory on Academic Ranking and Excellence](#) оприлюднили шістнадцятий академічний рейтинг українських закладів вищої освіти «Топ-200 Україна 2022». При складанні рейтингу експерти враховували сучасні тенденції розвитку вищої освіти, що зазнає глибинних змін у результаті впливу пандемії COVID-2019 і повномасштабного воєнного вторгнення рф ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 9](#)

Наука – для обороноздатності країни

08.06.2022

Український фонд стартапів за підтримки Міністерства освіти і науки України запускає програму грантової підтримки проєктів подвійного призначення задля підвищення обороноздатності країни та поствоєнної відбудови ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Джерело: <https://mon.gov.ua/ua>

[Докладніше див. додаток 10](#)

***

03.06.2022

«Наука та бізнес»: зареєстровано майже 40 актуальних наукових розробок, зокрема із галузей національної безпеки, військових і технічних наук

Міністр освіти і науки України С. Шкарлет переконаний, що розробки українських науковців будуть реалізовані та стануть важливими кроками до розбудови України після завершення війни ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 11](#)

***

22.06.2022

Новосвітня К.

Київські науковці розробили унікальні ліки для загаснення опіків від фосфорних снарядів

Ворог застосовує заборонені фосфорні снаряди, рани від яких дуже глибокі та не загоюються. Наразі вчені Інституту фізики НАН України, крім того, що створили препарат ГІДРОБИНТ, ще й виготовляють його самі та надсилають у польові госпіталі. Нині вчені пропонують безкоштовно передати свою технологію виробникам ([Вечірній Київ](#)).

[Докладніше див. додаток 12](#)

***

16.06.2022

Київ захищає ППО зі штучним інтелектом

Радник міністра внутрішніх справ Д. Монастирського Р.Смірнов в ефірі загальнонаціонального телемарафону [заявив](#), що на бойовому чергуванні у Києві перебувають системи протиповітряної оборони зі штучним інтелектом ([Суспільне мовлення України](#)).

За словами Смірнова, штучний інтелект у них визначає траєкторії польотів об'єктів, що дозволяє за потреби спрацювати на випередження.

«Маємо розуміти, що є дуже багато моментів, де залучаються передові технології, у тому числі аеродрони, які можуть підійматися на певну висоту, сканувати певний об'єкт. І ці процеси є автоматичними – система сама сканує і передає дані. Якщо вона знаходить певну міну – одразу повідомляє. І умовний сапер бачить вже, де знаходиться, що це може бути», – пояснив посадовець.

***

16.06.2022

Підоричева І., к.е.н., завідувач відділу Інституту економіки промисловості НАН України

Ключові завдання повоєнного відновлення України

Україна повинна запропонувати власну версію комплексного плану повоєнної відбудови національної економіки на нових технологічних засадах – плану, який допоможе країні досягнути процвітання у довгостроковій перспективі <...> Розробкою концепції такого Плану, фундаментальних його основ мають займатися найкращі, найкваліфікованіші фахівці, завзяті, активні та підприємливі, не байдужі до майбутнього України, – науковці, підприємці, промисловці, освітяни, представники інноваційних структур, громадських організацій, органів влади з чистою репутацією на засадах рівноправності та рівності сторін. Питання залишається за лідером: хто буде готовий і професійно здатний очолити відповідальну місію кураторства над

розробкою Плану? Хто в змозі згуртувати навколо себе фахівців, населення України заради спільної мети – ефективної відбудови країни, переведення національної економіки на вищий рівень науково-технологічного розвитку? (ZN.UA).

[Повний текст](#)

Міжнародне наукове співробітництво

06.06.2022

Президент Національної академії наук України академік Анатолій Загородній взяв участь у форумі «Академічна співпраця на підтримку українських науковців», який відбувся 2 червня 2022 р. у Варшаві за ініціативи Польської академії наук та за підтримки Національної академії наук США (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Джерело: <https://allea.org/>

[Подробиці на порталі НАН України](#)

Відео: [Academic cooperation in support of Ukrainian scholars](#)

***

13.06.2022

ALLEA Signs 10-Point Action Plan to Support Ukrainian Academic System

Джерело: <https://www.sav.sk/>

Звіт можна прочитати [ТУТ](#) .
[Детальніше](#)

***

21.06.2022

By Goda Naujokaitytė

Ukrainian researchers want to shift the focus of international support from crisis response mode to rebuilding the science ecosystem

Українські дослідники хочуть перемістити фокус міжнародної підтримки з режиму реагування на кризу на відбудову наукової екосистеми. Більшість вчених вирішили залишитися в країні, але бомбардування лабораторій і відсутність води та електрики означає, що 73% не можуть продовжувати дослідження ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

15.06.2022

Міжнародна спільнота посилюватиме підтримку українських науковців

Учасники конференції «Криза в Україні: реакція європейських секторів вищої освіти та наукових досліджень» обговорили надання ефективної підтримки українським науковцям і дослідникам, зокрема можливість продовжити їхню участь у високоякісних наукових проєктах та міжнародній дослідницькій співпраці, а також перебудову наукової та академічної систем України ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Джерело: <https://allea.org/>

[Докладніше див. додаток 13](#)

***

16.06.2022

Collaborating for the long term – Peter Gluckman on the Ukrainian crisis

Звернення президента Міжнародної наукової ради П. Глюкмана до учасників конференції про європейську відповідь на кризу, з якою стикаються українські дослідники ([International Science Council](#)).

[Читати](#)

***

13.06.2022

Країни G7 всебічно підтримують українських науковців

Міністри науки країн G7 під час зустрічі 13 червня наголосили на підтримці України та українських науковців ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 14](#)

***

28.06.2022

Прем'єр-міністр Великобританії Борис Джонсон оголосив низку заходів для підтримки українських науковців

28 червня 2022 р. Прем'єр-міністр Великобританії Б. Джонсон оголосив низку заходів для підтримки науково-технічного та науково-дослідного секторів України, про це [повідомив](#) Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет у своєму телеграм-каналі ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 15](#)

***

15.06.2022

Меморандум про порозуміння між НФДУ та Швейцарським національним науковим фондом (SNSF)

Національний фонд досліджень України підписав Меморандум про порозуміння зі Швейцарським партнерським фондом Swiss National Science Foundation. Метою підписаного нами Меморандуму є розвиток можливостей для тісної співпраці між дослідниками Швейцарії та України ([Національний фонд досліджень України](#)).

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

[Докладніше див. додаток 16](#)

***

21.06.2022

Україна вперше взяла участь у засіданні Європейської полярної ради з досліджень Арктики та Антарктики

Взяти участь у заході запросили Національний антарктичний науковий центр на правах нового члена Європейської полярної ради (ЄПР), адже в квітні цього року НАНЦ набув повноправного членства в Раді. Засідання було присвячене засадам нової Стратегії ЄПР на 2022–2027 рр. ([Урядовий портал](#)).

[Докладніше див. додаток 17](#)

***

07.06.2022

Конкурс на фінансування від OCRE

Національна дослідницька рада в проєкті OCRE, який фінансується ЄС, надає дослідникам фінансування. Проєкти можуть співпрацювати з OCRE Cloud і спільно подавати заявки на суму до 500 000 євро за проєкт в галузі хмарної інфраструктури та суміжних. Сюди ж входить можливість фінансування послуг із спостереження за Землею, фінансування – до 200 000 євро на проєкт ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Вся інформація на сайті](#)

Закликаємо дослідників та науково-дослідні установи скористатися перевагами цього фінансування та поділитися інформацією зі своїми колегами.

***

09.06.2022

Конкурс для українських дослідників від INFN

Італійський національний інститут ядерної фізики INFN поділяє стійку позицію Європейського Союзу та уряду Італії щодо засудження агресії РФ проти України ([Національний фонд досліджень України](#)).

Щоб підтримати українських дослідників, INFN проводить конкурс на надання грантів на наукові або науково-технічні дослідження. Відбір проходить на основі кваліфікації заявника та співбесіди. Річна сума кожного наукового гранту (від 25000 до 50000 євро) буде встановлюватись комісією індивідуально. Тільки для громадян України!

Шукайте детальну інформацію в [цьому документі](#).

***

03.06.2022

Підтримка від об'єднання німецьких науково-дослідних центрів імені Гельмгольца

Найбільша науково-дослідна організація Німеччини – Об'єднання німецьких науково-дослідних центрів імені Гельмгольца – допомагає з

фінансами та працевлаштуванням як науковцям, так і тим, хто зайнятий у сфері наукового менеджменту ([Національний фонд досліджень України](#)).

Джерело: <https://nrfu.org.ua>

Способи та умови надання підтримки різняться залежно від наукових центрів, що входять до об'єднання. Тому українським біженцям рекомендується звертатися безпосередньо до одного з них.

[Список наукових центрів та контактів](#)

***

07.06.2022

Тюбінгенський університет Еберхарда Карла створив власний фонд підтримки українських дослідників

Окрім кампанії зі збору коштів для студентів-біженців та дослідників з України, університет Тюбінгена створив надзвичайний фонд із дослідницькими стипендіями для підтримки українських вчених, які перебувають у небезпечних містах ([Національний фонд досліджень України](#)).

EBERHARD KARLS UNIVERSITÄT TÜBINGEN

Джерело: <https://nrfu.org.ua>

Стипендії надаються терміном до 12 місяців.

Скористатись можливістю можуть українські вчені різних галузей досліджень.

[ПЕРЕЙТИ НА САЙТ](#)

***

02.06.2022

Luxembourg National Research Fund (FNR) підтримує українських дослідників

FNR запустили програму, покликану надати підтримку дослідникам, які втекли від війни в Україні. Вони зможуть працювати в державних науково-дослідних установах Люксембургу в поточних проєктах FNR протягом максимум шести місяців ([Національний фонд досліджень України](#)).

FNR виділяє 1 млн. євро на ці гранти.

Крім того, FNR виділяє 5 грантів INTE Mobility у рамках конкурсу 2022–2022 років.

[ДІЗНАТИСЬ ДЕТАЛІ](#)

***

01.06.2022

PAUSE-ANR: програма для розміщення українських науковців

З початком війни в Україні програма PAUSE, яку очолює Колеж де Франс, створила спеціальну програму PAUSE-Ukraine за підтримки Міністерства вищої освіти, досліджень та інновацій Франції (MESRI).

Програма зосереджена на забезпеченні невідкладної допомоги українським науковцям ([Національний фонд досліджень України](#)).

Джерело: <https://nrfu.org.ua>

[Докладніше див. додаток 18](#)

***

14.06.2022

Національна академія деї Лінчеї (Італія) пропонує 10 стипендій для українських науковців

Національна академія деї Лінчеї (Accademia Nazionale dei Lincei), одна з найстаріших академій наук Італійської республіки, пропонує 10 стипендій для українських вчених у галузі соціальних, гуманітарних, природничих та інших наук для проведення досліджень в Італії ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

Крайній термін подання заявок продовжено до **15 вересня 2022 року, 18:00**. Заявку на одержання стипендії необхідно подавати виключно через [онлайн-форму](#). Для отримання додаткової інформації пишть на електронну пошту ufficio.premi@lincei.it.

Нові пропозиції – у доданих файлах.

ПРИЄДНАНІ ФАЙЛИ

[Call for Applications 1](#)

[Call for Applications 2](#)

[Call for Applications 3](#)

[Call for Applications 4](#)

***

24.06.2022

Підтримка українських науковців від Швеції

Кілька шведських вищих навчальних закладів та органи фінансування досліджень пропонують різні види підтримки дослідникам та докторантам з України ([Національний фонд досліджень України](#)).

На сайті зібрано інформацію про поточні ініціативи підтримки, а саме:

- можливості для проведення досліджень у шведських закладах вищої освіти;
- фінансування шведських закладів вищої освіти для працевлаштування дослідників з України;
- фінансування для наших дослідників у Швеції;
- міжнародні та інші ініціативи.

[ПЕРЕЙТИ НА САЙТ](#)

***

06.06.2022

Розпочинається конкурс українсько-латвійських науково-дослідних проєктів на 2023-2024 роки

З 6 червня до 2 вересня 2022 р. Міністерство освіти і науки України та Латвійська рада науки оголошують конкурс спільних українсько-латвійських науково-дослідних проєктів для реалізації у 2023–2024 рр. ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 19](#)

***

03.06.2022

Україна на порядку денному програми ESPON

1-2 червня 2022 р., у м. Лілль (Франція), в рамках тижня ESPON, пан-європейської програми, спрямованої на підтримку політики країн та регіонів в різних галузях на основі даних та знань про територію, відбулись засідання, присвячені новим викликам територіальної згуртованості. В рамках сесії «Міжрегіональні відносини в Європі» було представлено презентацію «Міграція та біженці: розгляд людського виміру війни в Україні» ([Інститут географії НАН України](#)).

[Докладніше див. додаток 20](#)

***

07.06.2022

Триває приймання заявок для участі у конкурсі Fulbright Research and Development Program 2023–2024

Триває приймання заявок для участі у черговому щорічному конкурсі на здобуття стипендій імені Фулбрайта для молодих викладачів та дослідників Fulbright Research and Development Program на проведення досліджень в університетах США тривалістю від шести до дев'яти місяців ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

Джерело: <https://ipni.ua/>

[Докладніше див. додаток 21](#)

***

08.06.2022

Співпраця МОН та Mitacs: 600 українських студентів долучаться до реалізації провідних наукових досліджень

Міністр освіти і науки С. Шкарлет та Генеральний директор і старший науковий директор Mitacs Д. Хепберн підписали Меморандум про співпрацю. У межах меморандуму 600 студентів, аспірантів та дослідників України зможуть відвідати Канаду та долучитися до реалізації провідних наукових проєктів та [досліджень](#) (Міністерство освіти і науки України).

[Докладніше див. додаток 22](#)

***

10.06.2022

Співпраця українських ЗВО з альянсами європейських університетів

Пропозиції щодо залучення українських освітніх інституцій до альянсів європейських університетів обговорили під час першої онлайн-наради представники українських ЗВО, Європейської комісії та альянсів європейських університетів ([Інформаційно-обчислювальний центр КНУ імені Тараса Шевченка](#)).

[Докладніше див. додаток 23](#)

***

03.06.2022

Приєднання КПІ до Асоціації університетів CESAER

Київська політехніка розширює наукову й освітню співпрацю з ЄС ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

У КПІ відбулася онлайн-зустріч з керівництвом Політехнічного університету Бухареста (Румунія). Сторони обговорили приєднання Київської політехніки до CESAER – Асоціації, що об'єднує понад 50 провідних технічних університетів. Напрями співпраці передбачають, зокрема, мобільність студентів, науковців і викладачів, а також пропозиції стипендій. КПІ зацікавлений у спільних проєктах для участі в конкурсах європейських і євроатлантичних програм: Horizon Europe, ERASMUS + KA2, The NATO Science for Peace and Security.

[ВІДЕО](#)

Наука і влада

28.06.2022

МОН пропонує для громадського обговорення проєкт Указу Президента України «Про внесення змін до деяких Указів Президента України щодо щорічних грантів Президента України молодим ученим та докторам наук»

Зауваження та пропозиції до проєкту акта приймаються Міністерством освіти і науки України до 12 липня 2022 р. ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Порівняльна таблиця](#)

[Пояснювальна записка](#)

[Докладніше див. додаток 24](#)

***

24.06.2022

Оновлено Положення про стипендії Президента України та Кабінету Міністрів України для молодих учених

Схвалено постанову КМУ, яка вносить зміни до постанов 1994 року: «Про стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених» та «Про стипендії Президента України для молодих вчених». Метою документа є погодження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України із Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також упорядкування термінології, що вживається у зазначених нормативно-правових актах, відповідно до законодавства ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 25](#)

***

21.06.2022

Уряд ухвалив рішення щодо юридичних питань удосконалення роботи Центрів колективного користування науковим обладнанням

Під час засідання Уряду схвалено постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання центрів колективного користування науковим обладнанням» ([Урядовий портал](#)).

Мета документа – удосконалити нормативно-правову базу в частині створення та функціонування Центрів колективного користування науковим обладнанням як осередків надання доступу до наукового обладнання (інструментів, приладів, інвентаря тощо) для проведення наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок суб'єктами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

[Докладніше див. додаток 26](#)

***

20.06.2022

Угоду про науково-технічну співпрацю між Урядом України та рф припинили на законодавчому рівні

19 червня 2022 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про припинення дії Угоди між Урядом України та урядом російської федерації про науково-технічне співробітництво» ([Урядовий портал](#)).

Закон спрямований на захист національних інтересів України та національної безпеки України, а також повністю припиняє співпрацю між міністерствами освіти, науково-дослідними установами, науковими організаціями та товариствами, вищими навчальними закладами та підприємствами тощо.

[Докладніше див. додаток 27](#)

***

22.02.2022

Оприлюднено результати конкурсного відбору науково-технічних розробок

[Наказом](#) Міністерства освіти і науки від 17 червня 2022 р. затверджено пропозиції Науково-технічної ради МОН з питань формування та виконання державного замовлення на науково-технічну продукцію щодо переліку найважливіших науково-технічних (експериментальних) розробок і орієнтовних обсягів фінансування ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 28](#)

***

09.06.2022

Продовжено строк дії пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності

Набув чинності Закон України №[2031-ІХ](#), яким внесено зміни до законів «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та продовжено дію затверджених цими законами пріоритетних напрямів на 2022 р. ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 29](#)

***

17.06.2022

Оновлено Перелік наукових фахових видань України

Відбулося засідання Атестаційної колегії МОН за результатами якого оновлено Перелік наукових фахових видань. В результаті, було рекомендовано присвоїти 2 друкованим науковим виданням категорію «А», а 17 друкованим та 7 електронним – категорію «Б» ([Наука та метрика](#)).

Нині до фахових видань України, згідно з оновленнями, належить 123 друковані та 6 електронних журналів категорії «А» та 1279 друкованих та 87 електронних – категорії «Б». Докладний перелік [тут](#).

***

16.06.2022

УВАГА МОЛОДИХ УЧЕНИХ! КОНКУРС на Премію Верховної Ради України молодим ученим за 2022 рік ПОНОВЛЕНО!

З метою підтримки молодих учених у складних умовах війни Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій своїм Рішенням

від 15 червня 2022 р. відновив організацію і проведення конкурсів в галузях освіти і науки ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

[Докладніше див. додаток 30](#)

***

09.06.2022

Оголошено конкурс щодо обрання членів Наукової ради Національного фонду досліджень України

Ідентифікаційний комітет Національного фонду досліджень України відповідно до [Положення](#) про конкурс щодо обрання членів Наукової ради Національного фонду досліджень України [оголошує](#) конкурс щодо обрання на вакантні місця членів Наукової ради Національного фонду досліджень України ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 31](#)

Науково-організаційні заходи

16.06.2022

Загальні збори Відділення історії, філософії та права НАНУ в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського

Збори відбулися 14 червня 2022 р. в червоній залі НБУВ. На них обговорено питання про підсумки наукової діяльності установ Відділення в 2021 р. та перспективи розвитку фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціогуманітарних наук. Відповідну доповідь зробив академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України, академік НАН України В.А. Смолій ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Джерело: <http://www.nbuv.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 32](#)

***

22.06.2022

Генеральний директор НБУВ виступила на Конференції європейських національних бібліотек

19–21 червня 2022 р. в Анкарі відбулась чергова Конференція європейських національних бібліотек (CENL) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Джерело: https://twitter.com/hashtag/CENL2022?src=hashtag_click

20 червня до учасників Конференції з доповіддю «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського у стані війни» дистанційно звернулася Генеральний директор НБУВ Л. Дубровіна.

[Докладніше див. додаток 33](#)

***

30.06.2022

Україна на щорічній Конференції Американської бібліотечної асоціації, червень 2022 р.

23-28 червня 2022 р. у м. Вашингтон, США пройшла щорічна [Конференція](#) Американської бібліотечної асоціації ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

27 червня відбулося засідання «Ukrainian Libraries on the Front Lines: Updates and How You can Support», на якому онлайн (у запису) виступила Президентка ВГО УБА О. Бруй, а з доповіддю наживо – Голова Експертної ради ВГО УБА В. Пашкова.

[Докладніше див. додаток 34](#)

***

17.06.2022

Українська делегація на 8 Бібліотечному конгресі у Ляйпцігу 2022

Однією з найбільших бібліотечних подій Європи є Бібліотечний конгрес у Німеччині, який організовує [Bibliothek & Information Deutschland](#). ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Завдяки надійному партнеру ВГО Українська бібліотечна асоціація Goethe-Institut в Україні та програмі культурних обмінів Bibliothek & Information International від Bibliothek & Information Deutschland 8 бібліотечних фахівців стали учасниками цього річного Бібліотечного конгресу.

[Докладніше див. додаток 35](#)

***

12.06.2022

Міжнародна гібридна конференція Ossuru Library 2022: підсумки

2-3 червня 2022 р. у Бухаресті, Румунія пройшла Міжнародна гібридна конференція Ossuru Library 2022 за темою «The E+Libraries On The Rise / E+Бібліотеки на підйомі» ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Серед учасників Конференції – бібліотечні фахівці з Румунії, Молдови, України, Франції, Німеччини, Уганди, Ізраїлю.

[Докладніше див. додаток 36](#)

***

09.06.2022

Solidarity with Ukraine: Europe Days 2022 in the National Library of Moldova

Солідарність з Україною: Дні Європи 2022 у Національній бібліотеці Молдови. Виставка присвячена темі солідарності Європейського Союзу та Ради Європи в контексті війни в Україні, допомозі Україні тощо ([CENL](#)).

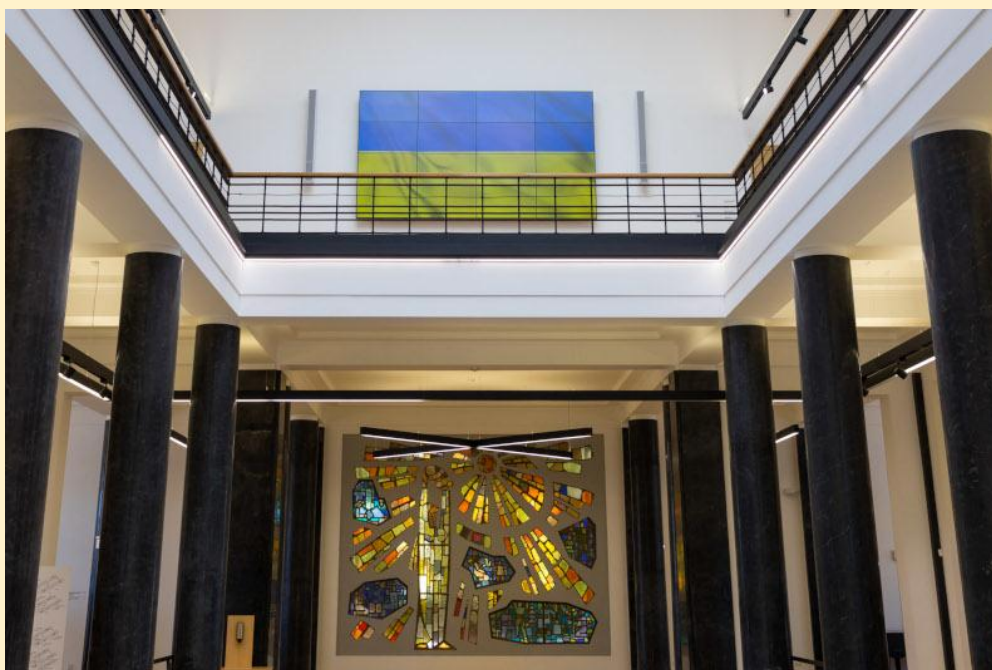
[Детальніше](#)

***

09.06.2022

Ukrainos mėnuo Valstybingumo erdvėje: kova tarp šviesos ir tamsos

Український місячник у просторі державності: боротьба світла і темряви – виставка книжок у Литовській Національній бібліотеці імені Мартінаса Мажвідаса ([Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo biblioteka](#)).

Джерело: <https://www.lnb.lt/>

[Детальніше](#)

***

28.06.2022

«Science&Business Startup Hackathon»: стартував онлайн-захід для пошуку та розвитку інноваційних ідей та рішень

27 червня 2022 р. розпочався [захід](#) «Science&Business Startup Hackathon» – для науковців, стартапників та підприємців як з інноваційними ідеями, так і вже з наявними інноваційними проєктами подвійного спрямування ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Читайте також: [«Science&Business Startup Hackathon»: екватор заходу з побудови масштабних інноваційних проєктів](#)

[Докладніше див. додаток 37](#)

***

22.06.2022

Оголошено VII Міжнародний міждисциплінарний конкурс наукових і мистецьких робіт імені Володимира Маняка та Лідії Коваленко

Конкурс [оголошено](#) МОН спільно з Громадською організацією «Український науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору» (HREC in Ukraine), за підтримки та сприяння Інституту історії України НАН України, Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 38](#)

***

03.06.2022

Стартував щорічний конкурс «Молодий вчений року»

Основна мета конкурсу – популяризувати науку, а також відзначити інноваційних та продуктивних учених, інженерів, дослідників, які зробили значний внесок у наукові дослідження України і світу ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 39](#)

***

13.06.2022

Плющик О.

Сучасні моделі біографічних реконструкцій: Вісімнадцяті Біографічні читання

9 червня 2022 р. відбулися організовані Інститутом біографічних досліджень НБУВ XVIII Біографічні читання, присвячені пам'яті засновника та першого директора Інституту біографічних досліджень, доктора історичних наук, професора Віталія Сергійовича Чишка (1951–2003) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

[Докладніше див. додаток 40](#)

***

08.06.2022

Сошников А.

Правова підтримка співробітників переміщених закладів вищої освіти та наукових установ України

Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України у коаліції з ГО «Асоціація вчених – внутрішньо переміщених осіб» та Українським координаційним центром з підвищення правової освіти населення на базі Ресурсного Центру соціально-правової та професійної підтримки співробітників переміщених ЗВО/наукових установ реалізують

програмну ініціативу «Правова підтримка співробітників переміщених закладів вищої освіти та наукових установ України, які постраждали внаслідок агресії російської федерації» ([Громадський Простір](#)).

[Докладніше див. додаток 41](#)

***

Учора стартував десятий міжнародний щорічний саміт Глобальної дослідницької ради

Наприкінці травня – на початку червня у м. Панама проходив десятий міжнародний щорічний саміт Глобальної дослідницької ради «The 10th Annual Meeting of the Global Research Council (GRC)». Взяти в ньому участь була запрошена виконавча директорка НФДУ О. Полоцька ([Національний фонд досліджень України](#)).

Війна в Україні викликала широкий резонанс та стала предметом активного обговорення учасників під час саміту.

[Докладніше див. додаток 42](#)

***

30.06.2022

Міщенко Т.

Подорож у добу Мазепи

На території Києво-Печерської лаври, в Скарбниці Національного музею історії України, для відвідування з 29 червня відкрито виставку «Європейська Україна. Доба Мазепи». Експонати зі своїх зібрань надали й Національний заповідник «Києво-Печерська лавра», Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Центральний державний історичний архів України ([Україна молода](#)).

[Інформація на сайті НБУВ](#)

[Докладніше див. додаток 43](#)

***

10.06.2022

У Львівському університеті відбулася масштабна міжнародна конференція на підтримку українських студій в гуманітарних науках

Міжнародна конференція «Переклад як спротив: політика міжкультурної комунікації в Центрально-Східній Європі» («Translation as Resistance: The Politics of Intercultural Mediation in East-Central Europe») відбулася 7 червня 2022 р. ([Львівський національний університет імені Івана Франка](#)).

[Докладніше див. додаток 44](#)

***

06.06.2022

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ
СФЕРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ,
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

2–3 червня 2022 р. у Західноукраїнському національному університеті відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної сфери сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи». Захід об'єднав академічних вчених, освітян, практиків соціогуманітарної сфери, студентів ЗВО. Одним із партнерів-учасників конференції був Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України ([Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України](#)).

[Докладніше див. додаток 45](#)

Наукові дослідження коронавірусу COVID-19

13.06.2022

Крижанівська Г.

Коронавірус нікуди не подівся: нові підваріанти Omicron можуть стати домінуючими в Європі

Європейський центр профілактики та контролю захворювань (ECDC) попередив, що два нових підваріанти Omicron BA.4 та BA.5 можуть широко поширитися в Європейському Союзі. В свою чергу, згідно з новими даними Центрів з контролю та профілактики захворювань США (CDC), на підваріанти BA.4 та BA.5 тепер припадає майже 13% усіх нових випадків Covid-19 в країні в період з 29 травня по 4 червня ([Українські Національні Новини](#)).

Читайте також: [Омікрон та нові варіанти коронавірусу. Європу знову закривають?](#)

[Докладніше див. додаток 46](#)

***

16.06.2022

Юськів К.

Наскільки небезпечний варіант коронавірусу омікрон BA.5?

Німецький Інститут імені Роберта Коха (RKI) очікує, що BA.5 та інші підтипи омікрону продовжуватимуть швидко поширюватися, оскільки вони легше передаються, ніж дельта-варіанти. Інститут попереджає про зростання кількості інфекцій вже цього літа ([Корреспондент.net](#)).

[Докладніше див. додаток 47](#)

***

24.06.2022

Троценко Л.

Щеплення від коронавірусу запобігли у 2021 році 20 млн смертей

Про це [свідчать](#) дані дослідження, опублікованого у британському журналі The Lancet ([Корреспондент.net](#)).

На основі математичного моделювання дослідники зробили висновок, що вакцини скорочують потенційну кількість смертей у всьому світі удвічі. Отримані дані дозволили дослідникам припустити, що без вакцинації від наслідків зараження коронавірусом у світі померли б 31,4 млн людей.

***

17.06.2022

Крижанівська Г.

США схвалили вакцини Pfizer та Moderna для найменших дітей

Вакцини пройшли випробування на тисячах дітей. Ефективність проти коронавірусу була вищою у Pfizer: компанія оцінила її у 80 %, порівняно з оцінками Moderna у 51 % для дітей віком від шести місяців до двох років та 37 % для дітей віком від двох до п'яти років. Але цифра Pfizer заснована на дуже невеликій кількості випадків і тому вважається попередньою ([Українські Національні Новини](#)).

[Докладніше див. додаток 48](#)

***

17.06.2022

Тривалий COVID може стати «подією масового погіршення стану»

Хвиля хронічних захворювань може призвести до поступового погіршення становища мільйонів людей ([COVID-19 в Україні: аналіз статистичних даних](#)).

Читати статтю: [Long COVID Could Be a 'Mass Deterioration Event'](#)

***

27.06.2022

Борисіхіна К.

Ковід збільшує ймовірність розвитку трьох найнебезпечніших хвороб мозку

Данські дослідники виявили, що у тих, хто хворів на коронавірусну хворобу, зростають ризики ішемічного інсульту, хвороб Альцгеймера і Паркінсона ([nv.ua](#)).

[Докладніше див. додаток 49](#)

***

16.06.2022

French scientists identify 2 antibodies that are effective against all SARS-CoV-2 variants

Французькі дослідники [виявили антитіла](#), які здатні забезпечити довготривалий імунітет проти COVID-19 у людей з ослабленим імунітетом ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

14.06.2022

Canadian scientists prove that inhaled COVID-19 vaccines are better than nasal sprays

Канадські вчені довели, що інгаляційні вакцини проти COVID-19 кращі за назальні спреї ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

14.06.2022

Sanofi-GSK next-generation COVID-19 vaccine is effective against variants of concern, including Omicron

Вакцина нового покоління проти COVID-19 Sanofi-GSK ефективна проти варіантів, що викликають занепокоєння, включаючи Omicron ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

02.06.2022

Latvijas zinātnes sasniegumi 2021. gadā: pētījumā secināts, ka Covid-19 vīruss ilgstoši atrodams zarnās un bojā aknas

З початком пандемії Covid-19 у Латвії близько шістдесяти лікарів і дослідників провели масштабне дослідження, щоб розробити рекомендації для медичних працівників щодо того, як допомогти різним групам пацієнтів, від літніх людей до дітей. Дослідження показало, що вірус Covid-19 був виявлений в кишечнику і тривалий час пошкоджував печінку ([Latvijas Zinātņu akadēmija](#)).

[Детальніше](#)

***

07.06.2022

German researchers find link between pre-pandemic air pollution and COVID-19 severity

Німецькі дослідники виявили зв'язок між забрудненням повітря до пандемії та тяжкістю COVID-19 ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

02.06.2022

Борисіхіна К.

Навіть краще за ПЛР-тести. Собаки можуть виявляти хворих на ковід ще до появи симптомів

Французькі фахівці зі Школи ветеринарної медицини Альфора та Паризького університету поставили за мету дізнатися, чи можуть собаки виявляти коронавірус. І дійшли дивовижного висновку – можуть, і навіть краще, ніж лабораторні тести ([nv.ua](#)).

[Докладніше див. додаток 50](#)

Проблеми енергозбереження

Н. Тарасенко,

науковий співробітник,

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення

органів державної влади,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Нові технології пошуку і розробки нафтогазових родовищ України

Російська збройна агресія як ніколи раніше загострила питання енергетичної незалежності України та актуалізувала вже неодноразово обговорювану тему забезпечення країни нафтогазовими ресурсами власного видобутку. До війни річне споживання газу в Україні сягало близько 30 млрд куб. м, з яких 20 млрд куб. м видобували в Україні, решту – близько 10 млрд куб. м – доводилося імпортувати з країн Європи, які отримували його з РФ. У 2021 р. країни ЄС імпортували 90 % газу для покриття споживання, з яких 45 % – з Росії. Крім того, РФ постачала 25 % нафти та 45 % вугілля, які споживалися у Євросоюзі.

Видобуток нафти в Україні [за даними](#) Держстату становив: у 2017 р. – 1,5 млн т, у 2018 – 1,62 млн т, у 2019 – 1,72 млн т, у 2020 – 1,67 млн т, а у 2021 р. – 1,65 млн т. [За даними](#) державного порталу даних видобувної галузі, більшість запасів вуглеводнів (нафти, газового конденсату та природного газу) в Україні перебувають у межах Східного нафтогазоносного регіону, на

який припадають найбільші обсяги видобутку. На кінець 2020 р. обсяг балансових запасів нафти в Україні становив 84,8 млн т. У Східному нафтогазоносному регіоні було зосереджено 51,18 % загальних запасів нафти, у Західному та Південному – 35,77 % та 13,05 % відповідно. Причому найбільша частина балансових запасів нафти – в Івано-Франківській області (19,51 %), Полтавській (18,68 %) та Сумській (17,24 %) (рис. 1).

Рис. 1. Де в Україні є поклади нафти

Джерело: <https://focus.ua/uk/economics/516318-kak-neftedobycha-pomozhet-ukraincam-svobodno-pokupat-benzin>

Звичайно, порівняно з іншими країнами, Україна має дуже скромні запаси нафти. Наприклад, станом на кінець 2021 р. оцінка загальних доведених та недоведених ресурсів нафти на континентальному шельфі Норвегії становить 15,9 млрд куб. см нафтового еквівалента (н. е.). Видобуток нафти в Норвегії у 2021 р. збільшився до 102 млн куб. м, природного газу – до 113 млрд куб. м. А дохід Норвегії від експорту нафти і газу лише за IV квартал 2021 р. становив 11,5 млрд дол.

Тим часом Україна має суттєвий попит на нафту, адже сумарне споживання автомобільного палива за різними оцінками перевищує 11 млн т на рік. Це означає високу потребу в нафті та нафтовому конденсаті з метою їхньої переробки. До початку російської агресії Україна перебувала на небезпечно високому рівні від Росії та її найближчого партнера Білорусі в секторі нафтопродуктів. Звідти надходило понад 2/3 імпорту зрідженого газу, бензину та дизельного палива. Як свідчать дані Держстату, за 2021 р. імпорт нафти та нафтопродуктів з Білорусі в Україну перевищив 2,86 млрд дол., а з Росії за той самий 2021 р. ввезли палива на 3,43 млрд дол.

Залежність від дешевих російських та білоруських нафтопродуктів зникла з початком війни. З одного боку, атака на Кременчуцький НПЗ, який до війни переробляв до 5 млн т нафти на рік і був найвагомим гравцем нафтопереробки, посилила проблеми на ринку палива. З іншого боку, з 24 лютого Україна припинила постачання нафтопродуктів з Білорусі та Росії [1].

Паливна криза, разом з необхідністю досягнення енергетичної незалежності підштовхує Україну до вирішення завдань, пов'язаних з нарощуванням власного нафтогазовидобутку та нафтопереробки. Тим більше, що наявний нафтогазовий потенціал дає змогу суттєво збільшити обсяги видобутку та зрештою відмовитися від купівлі вуглеводнів за кордоном.

Нафтогазова галузь України є однією з найдавніших у світі і колись займала перші місця за обсягами видобутку. Перші вуглеводні на промисловому рівні почали видобувати на території нашої країни ще 250 років тому. Оскільки «чорне золото» розташовувалось у пластах на глибині всього кілька десятків метрів, його отримували через нафтові копанки. Такий спосіб видобутку використовувався не одну сотню років: про «скельну олію», як у давнину називали нафту, було відомо ще з XIII ст. З 1771 р. – або чверть тисячоліття тому – почалася промислова розробка нафти на промислі Слобода-Рунгурська (Івано-Франківська область). Півсторіччя потому, у 1820 р., видобуток нафти розпочався в районі м. Борислав. Це був найбільший нафтопромисел у Європі на стику XIX–XX ст. [2].

У 20-х роках XX ст. на території Львівської області відкрили найбільше на той час у Європі газове родовище, Дашавське. Поклади блакитного палива виявила німецька фірма Siemens, яка саме бурила свердловини в регіоні – однак німці шукали зовсім не вуглеводні, а калійну сіль. Львівський газ тривалий час зігривав не лише українців, а й споживачів із сусідніх країн. Перше блакитне паливо з Дашавського родовища було отримано 18 квітня 1921 р. Через рік був побудований газогін Дашава-Стрий, який згодом добудували до Дрогобича.

Станом на 1940 р. Україна добувала рівно вдвічі більше газу, ніж Росія. Лише після Другої світової війни газопровід із Дашави через Київ дотягнули до Москви. Це дало початок експорту природного газу зі Львівщини до Росії. Газопроводом Дашава-Москва постачалося більшість газу, що видобувався на Дашавському родовищі. Трохи пізніше паливо із західноукраїнського родовища отримала і Білорусь, коли у 1960 р. запрацював газопровід Дашава-Мінськ.

У 50-х роках XX ст. вітчизняні газовики відкрили нове велике родовище на Харківщині – Шебелинське. Його початкові запаси сягнули 730 млрд куб. м газу. Неподалік від родовища побудували перший в Україні Шебелинський газопереробний завод.

Протягом десятиліття в країні відкрили ще низку потужних родовищ: Хрестищенське, Єфремівське, Кегичівське, Пролетарське, Гадяцьке тощо. Саме тоді Україна стала одним з найпотужніших газовидобувних регіонів

Європи. Рекордний показник річного видобутку – 68,7 млрд куб. м газу – зафіксували в 1975–1976 рр. Для порівняння, у 2020 р. вітчизняні газовидобувні підприємства сумарно видобули менше третини від цієї цифри, близько 20 млрд куб. м.

Окрім Росії та Білорусі, український газ у ХХ ст. отримували Польща, країни Прибалтики, Молдова, Чехословаччина, Австрія, Румунія, Болгарія. З 1945 до 1977 р. з території України за кордон надійшло 130 млрд куб. м палива.

Але із 70-х років ХХ ст. відносно легкодоступні поклади газу почали вичерпуватися, а в нові технології СРСР вкладатися не хотів, адже блакитне паливо у великих кількостях знайшли на території Сибіру. До поч. ХХІ ст. вичерпалися і нафтові запаси.

В останні роки нафтовидобуток в Україні, на жаль, стагнує, оскільки обсяги видобутку фактично не змінюються з року в рік. Така ситуація пов'язана насамперед з тим, що старі родовища вже на завершальній стадії експлуатації, вичерпані на 80 %, нафта містить багато води, яку потім треба видаляти, а щоб освоювати нові родовища, немає стимулів, бо постійно змінюється податкова політика, вимоги до операторів видобутку [3].

Така сама ситуація і з видобутком газу. Легкодоступні родовища виснажилися, частина покладів залишилися на тимчасово окупованих Росією територіях. Утім, попри це, Україна має значні запаси газу, які, за оцінками експертів, можуть сягати 2 трлн куб. м. Найбільші надії покладаються на розробку морських ділянок у Чорному морі, де очікується видобуток 10 млрд куб. м палива на рік. Крім того, розглядається видобуток газу з глибоких покладів (понад 5000 м), а також щільних порід. Водночас нарощування видобутку нафти і газу може бути досягнуто завдяки підвищенню ефективності розробки старих родовищ, над чим сьогодні працюють видобувні компанії разом з українськими науковцями.

Зокрема, «Нафтогаз» збільшив річний видобуток газу на одному з найбільших в Україні родовищ – Яблунівському, всупереч його виснаженню. За останні чотири роки вдалося перейти від зниження видобутку до його зростання на понад 18 % або 210 млн куб. м газу. З початку 2021 р., завдяки виконанню виробничої програми, добовий дебіт зріс ще на понад 200 тис. куб. м. Збільшення видобутку газу на Яблунівському родовищі у 2021 р. забезпечило введення в експлуатацію чотирьох свердловин – після буріння та операцій з капітального ремонту [4].

Яблунівське газоконденсатне родовище відкрили 1977 р. в межах Лохвицького району Полтавської області. За період експлуатації родовища з 1983 р. з нього вилучено понад 60 млрд куб. м газу, залишкові запаси становлять 30 % від початкових. Фонд діючих свердловин налічує 69 одиниць, частина з яких розташовані на намитих піщаних «островах». Це унікальне інженерне рішення, яке дало змогу зберегти природний баланс поблизу р. Сула і водночас створити умови для виконання робіт у болотистій місцевості. Адже значні запаси газу Яблунівського родовища – понад 20

млрд куб. м – містяться саме в заплаві р. Сула. Сьогодні на трьох піщаних наливних спорудах діаметром по 250 м розташовані 24 свердловини: 21 газова і 3 нафтові.

«Яблунівське родовище – один із ключових чинних активів «Нафтогазу». Родовище є другим за обсягами річного видобутку в нашому портфелі та має значні перспективні запаси газу, хоча рівень його виснаження вже перетнув відмітку у 70 %. У межах нової стратегії ми плануємо наростити запаси до 15 млрд кубометрів газу на Яблунівському родовищі. Для цього ми створили мультифункціональну команду, яка керує розробкою родовища, продовжуємо програму цифровізації геологічних процесів та масштабуємо програму інтенсифікації», – повідомив представник «Нафтогазу» О. Романюк.

Щоб реалізувати проекти з буріння нових свердловин та підвищити продуктивність наявних, «Нафтогаз» планує провести дослідження із заміром пластового тиску в діючих свердловинах. Це дасть змогу ефективніше спланувати програму розробки та отримати вищі показники видобутку.

Крім перспектив з нарощення запасів газу, Яблунівське родовище має значні запаси нафти. За попередніми оцінками перспективні ресурси нафти в межах родовища сягають 290 тис. т. Щоб збільшити виробництво нафти, компанія працює над новими завданнями: застосування технологій видобування високов'язкої нафти, збільшення переробних потужностей та подолання складної геологічної будови родовища.

Наукове і проєктне забезпечення всіх видів діяльності нафтогазового комплексу України щодо підготовки ресурсної бази, пошуку, розвідки родовищ, їх розробки, експлуатації свердловин, видобутку, підготовки, перероблювання сировини, транспортування природного газу до промислового та побутового споживача, екологічної безпеки здійснює Український науково-дослідний інститут природних газів (УкрНДІгаз). Інститут є філіалом ДК «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України». За його проєктами розробляється близько 80 % газових і газоконденсатних родовищ України, створено потужну мережу українських підземних сховищ.

Науковці УкрНДІгазу досліджують, зокрема, способи забезпечення ефективної експлуатації газових покладів на кінцевій стадії розробки старих та виснажених родовищ. Для встановлення ефективності впровадження вторинних та третинних технологій розробки родовищ України проведено дослідження технології нагнітання діоксиду вуглецю на прикладі Гадяцького нафтогазоконденсатного родовища. Результати проведених досліджень з використанням основних інструментів гідродинамічного моделювання свідчать про те, що у випадку впровадження технології нагнітання діоксиду вуглецю в поклад газозапасного горизонту стабілізуються темпи видобутку рідких вуглеводнів. Завдяки високій розчинності діоксиду вуглецю в рідких вуглеводнях досягається збільшення об'єму конденсату, що забезпечує умови для його фільтрації. Практична реалізація вторинних та третинних технологій розробки виснажених нафтогазових родовищ України в

широкому розумінні проблеми дасть змогу суттєво інтенсифікувати процес видобутку вуглеводнів та вийти на світовий рівень розв'язання поставленої проблеми [5].

«Укргазвидобування» також починає застосовувати нову для України технологію басейнового аналізу та моделювання вуглеводневих систем для пошуку та розвідки вуглеводнів. На основі аналізу просторових динамічних 4D-моделей вуглеводневих систем компанія прогнозуватиме ризики, розраховуватиме економіку проектів та ухвалюватиме рішення щодо виробничих планів, зокрема, буріння нових свердловин. «Укргазвидобування» планує використовувати басейновий аналіз для оцінювання нафтогазового потенціалу ділянок Чорного моря, пошуків вуглеводнів у Карпатському складчастому поясі та довивчення ліцензійних ділянок у Дніпровсько-Донецькому басейні.

Басейновий аналіз і моделювання вуглеводневих систем осадових басейнів поєднує сейсмічну, геологічну, геохімічну та стратиграфічну інформацію для динамічного моделювання еволюції осадових басейнів. Просторові моделі є динамічними, а це означає, що вони забезпечують повний опис і симуляцію структурної еволюції, історії зміни температури та тисків, що мають визначальний вплив на генерацію, міграцію та накопичення вуглеводнів упродовж геологічного часу від десятків до сотень мільйонів років. Просторові динамічні 4D-моделі вуглеводневих систем включають всі елементи геологічних ризиків і дають змогу виконувати дерискінг об'єктів для ухвалення інвестиційних рішень під час пошуку та розвідки нових ділянок. Технологію басейнового моделювання активно використовують ExxonMobil, Shell, BP – провідні міжнародні нафтогазові компанії, для прогнозування та планування процесів розвідки та розробки. Новий напрям роботи з басейнового аналізу та моделювання вуглеводневих систем розробляє науково-дослідний підрозділ «Укргазвидобування» – УкрНДІгаз [6].

Формування комплексних стратегій розвитку нафтогазових родовищ з метою розкриття їх потенціалу є пріоритетним завданням для Науково-дослідного і проектного інституту (НДПІ) ПАТ «Укрнафти». Для реалізації проектів з підвищення видобутку застосовується комплексне використання інструментів аналізу, моделювання та оцінки ресурсів за допомогою побудови цифрових геолого-технологічних моделей родовищ. Використання такого підходу дає змогу максимально розкрити потенціал родовищ, спланувати оптимальні сценарії розробки, об'єктивно оцінити і мінімізувати рівень геолого-технічних та фінансових ризиків потенційних інвестицій.

Як стверджує директор інституту А. Пошивак, інститут вже впроваджує ці підходи та отримує значний практичний ефект від використання 3D-моделювання у вигляді успішної реалізації проектів щодо збільшення видобутку нафти та газу (буріння свердловин, оптимізацій систем розробки, інтенсифікацій та ін.). За його словами, нині основний фокус зосереджено на найбільш перспективних родовищах, що мають значний видобувний

потенціал. «На сьогодні 12 родовищ охоплені цифровим моделюванням, для більшості з них створено постійно-діючі 3-D моделі», – зазначає А. Пошивак [7].

Виконання повного технологічного циклу вивчення нафтогазових об'єктів компанії «Укрнафта» на основі цифрових технологій стало можливим після закупки у 2000 р. вперше в Україні програмного комплексу геологічного та гідродинамічного моделювання родовищ світового лідера нафтогазового сервісу – Schlumberger. Його застосування дало змогу започаткувати поглиблену переобробку і переінтерпретацію сейсмічних та промислово-геофізичних даних, гідродинамічне моделювання процесів розробки родовищ. Використання якісно нового рівня геологічного та гідродинамічного моделювання дало змогу підвищити ефективність проведення робіт з геологічного вивчення об'єктів.

Результати реалізації низки проєктів з використанням цифрового геологічного моделювання показали, що цей шлях є ефективним методом підвищення видобутку нафти з об'єктів, де іншими методами досягти значного ефекту не вдавалось. Зокрема, реалізація в компанії восьми проєктів з 2006 р. дала можливість додатково видобути понад мільйон тонн нафти.

Поштовхом до активізації розвитку використання цифрового геологічного моделювання в НДПІ та в цілому в «Укрнафті» стало оновлення наявного та придбання нового програмного забезпечення геологічного й гідродинамічного моделювання у 2018 р. тієї ж компанії-виробника – Schlumberger.

Для розвитку напряму моделювання в інституті було створено Управління геології та розробки родовищ (УГРР), куди ввійшли фахівці з різних профілів цифрового геологічного моделювання, а це сейсмічний, петрофізичний, геологічний, гідродинамічний та економічний напрями. Створення цифрових моделей в управлінні виведено на рівень комплексного моделювання родовища як цілісного об'єкта. Взаємодія з іншими підрозділами інституту при цьому дає змогу виконувати моделювання з врахуванням технологій видобутку та підготовки й транспортування продукції на родовищі.

Такий підхід реалізовано, виходячи із завдань, які поставлено перед управлінням, а основне з них – це розроблення довгострокових стратегічних планів підвищення вилучення вуглеводнів на основі цифрових моделей родовищ. Тобто вже під час створення таких моделей фахівці управління шукають оптимальні шляхи розвитку родовищ та підвищення їх видобувного потенціалу. Створені моделі дають змогу розробити довгострокові плани реалізації капіталомістких проєктів з урахуванням «вузьких місць» на конкретному родовищі за декількома сценаріями та вибрати найкращий з точки зору економічної ефективності, поточних умов реалізації та пріоритетів компанії.

Яскравим прикладом реалізації такого підходу є розроблення довгострокової стратегії по Микуличинському родовищу, де для підвищення

ефективності вилучення вуглеводнів потрібно вирішити ряд комплексних питань, пов'язаних з технологією видобутку та транспортуванням продукції (рис. 2). Розроблена в управлінні стратегія показує шляхи підвищення добового видобутку вуглеводнів на родовищі втричі. Крім того, розбиття проекту на етапи виконання та формування невеликих інвестиційних проектів дає змогу зробити реалізацію всього проекту більш контрольованою, з можливістю на кожному з етапів приймати рішення про необхідність внесення змін у подальші роботи.

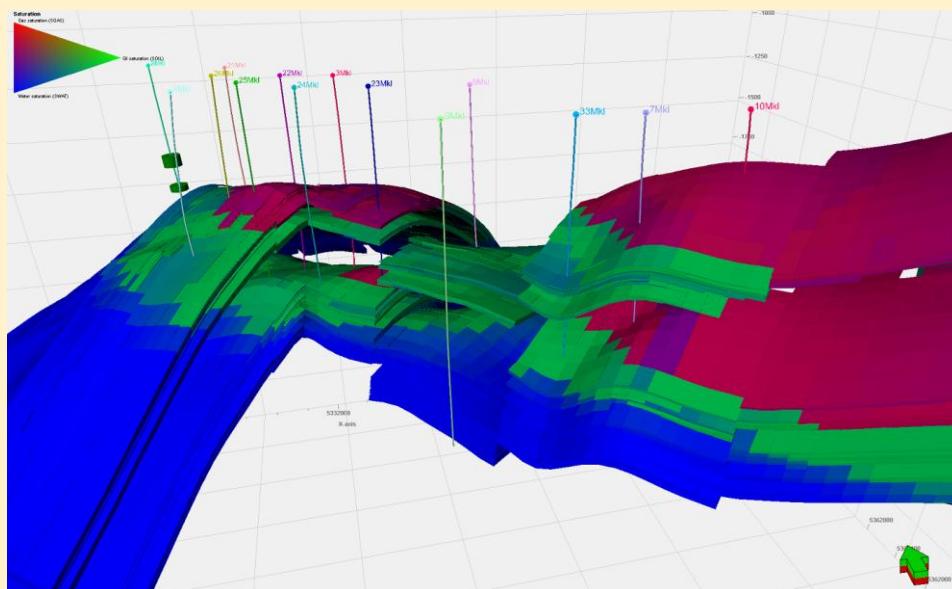

Рис. 2. Гідродинамічна модель Микуличинського родовища

Джерело: <https://expro.com.ua/statti/cifrovzacya-v-geolog--ne-modniy-trend-a-neobhdna-umova-rozvitku-naftogazovidobutku->

Микуличинське родовище стало прикладом ще одного ефекту від такого цілісного підходу до цифрового моделювання родовища – виявлення в його будові шляхом комплексного аналізу всіх даних в одному цифровому об'єкті тих особливостей будови, які не були відомі раніше, але наявність яких потім було підтверджено додатковими дослідженнями. Аналіз неузгодженості фактичних даних видобутку з результатами гідродинамічного моделювання, петрофізичних характеристик пластів за даними ГДС, структурно-тектонічної будови родовища та закономірностей розповсюдження колекторів дали змогу спрогнозувати наявність газової шапки в нафтовому покладі, у якому раніше вона не виділялась та запобігти втрати пластової енергії шляхом передчасного її вироблення через негерметичність в обсадній колоні однієї з експлуатаційних свердловин. Наявність цієї негерметичності було спрогнозовано суто аналітичним шляхом під час побудови цифрової моделі та потім підтверджено спеціальними дослідженнями у свердловині (рис. 3).

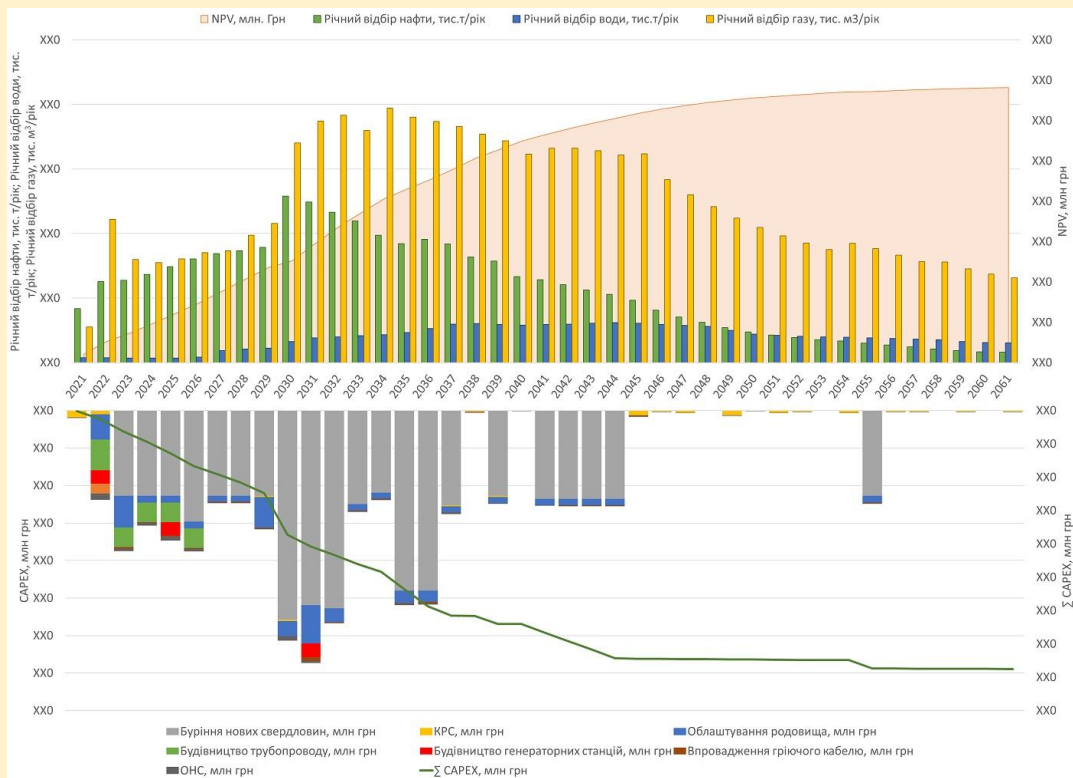

Рис. 3. Один з довгострокових сценаріїв розвитку Микуличинського родовища з його економічним аналізом

Джерело: <https://expro.com.ua/statti/cifrovzacya-v-geolog--ne-modniy-trend-a-neobhdna-umova-rozvitku-naftogazovidobutku->

Використовуючи подібний підхід в управлінні, вже створено цілісні моделі по семи пріоритетних родовищах та триває робота ще по п'яти. У планах створити моделі спочатку по всіх найбільш перспективних геологічних об'єктах компанії, а потім і по всіх наявних родовищах. Особлива увага при обранні перспективних об'єктів приділяється родовищам, на яких є потенціал як значного зростання видобутку вуглеводнів, так і нарощування ресурсної бази.

Одним з таких є Верхньомасловецьке нафтове родовище Прикарпатського нафтоносного регіону, яке поєднує в собі складну геологічну будову та складні поверхневі умови з перспективністю значного нарощення видобутку та виявлення нових продуктивних горизонтів та покладів (рис. 4). Розбурювання цього родовища з використанням цифрової моделі розпочато ще з 2014 р., коли на основі цифрового моделювання на ньому було пробурено горизонтальну свердловину № 100. Її початковий дебіт у два рази перевищив дебіт найбільш продуктивної свердловини на родовищі і показав хороші перспективи використання горизонтальних свердловин на родовищах Прикарпаття, не дивлячись на складні геологічні умови.

З того часу цифрова модель Верхньомасловецького родовища постійно вдосконалюється та розширюється. Нині в УГРР створена цілісна цифрова

геологічна та гідродинамічні моделі Верхньомасловецького родовища по всіх структурно-тектонічних елементах та продуктивних горизонтах на площі понад 50 кв. км. При цьому для створення моделі фахівцями управління проаналізовано наявні дані як регіональних досліджень, так і дані про геологічну будову сусідніх з родовищем площ. За результатами цифрового моделювання, на родовищі виділено новий перспективний для пошуку покладів вуглеводнів стратиграфічний комплекс. Також продовжує реалізуватися програма розбурювання родовища похилими та горизонтальними свердловинами, яка постійно вдосконалюється.

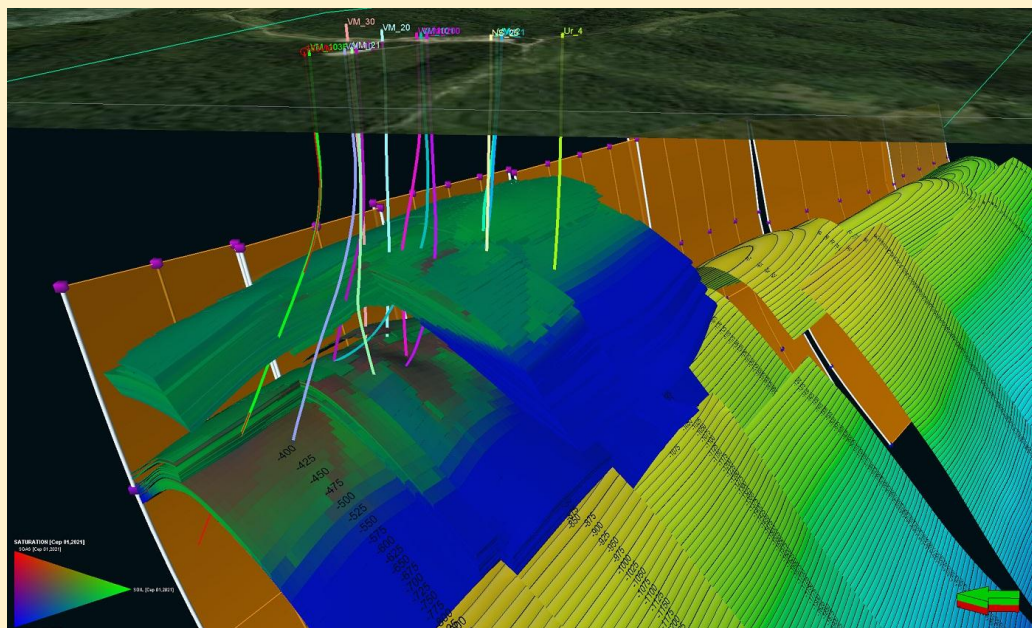

Рис. 4. Цифрова модель Верхньомасловецького родовища

Джерело: <https://expro.com.ua/statti/cifrovzacya-v-geolog--ne-modniy-trend-a-neobhdna-umova-rozvitku-naftogazovidobutku->

Останнім з результатів реалізації цієї програми є завершення в кінці 2021 р. буріння похилої свердловини 103, яка була введена в експлуатацію з найвищим для похилих свердловин початковим дебітом нафти на родовищі. Її фактичний початковий дебіт нафти становив 29 т/д, що повністю підтвердило проєктні показники. Цифрова модель активно використовувалася під час проєктування та моніторингу буріння цієї свердловини. Зокрема, фахівцями управління було побудовано прогностичний розріз свердловини, який при моніторингу буріння свердловини зіставлявся з фактичним.

Оскільки для цифрового моделювання найбільш чутливими є повнота даних та наявність результатів якісних досліджень, фахівцями інституту були ініційовані новітні дослідження у свердловині 103, які були виконані під час її буріння. Такі дослідження ще не проводилися на об'єктах компанії і дали можливість отримати додаткові дані по геологічній будові родовища та

енергетичному стану його покладів. Зокрема, було проведено сучасними приладами компанії Weatherford багаторазове випробування на кабелі з отримання градієнту тиску по розрізу та поточкових даних про гідродинамічні характеристики порід.

Також уперше в компанії було проведено відбір керну з використанням одноразових файбергласових та алюмінієвих керноприймальних труб, що дало змогу ізолювати керн для транспортування, не витягуючи його з керноприймальної труби. Такий відбір дає можливість якісно зберегти керновий матеріал для проведення повноцінних лабораторних досліджень, що особливо важливо в умовах слабо зцементованих пісковиків Верхньомасловецького родовища. Серед досліджень керну передбачені як стандартний комплекс, так і спеціальні дослідження, які на родовищі раніше не проводилися взагалі. Такі дослідження важливі для вірного відтворення розподілу початкового нафтонасичення, моделювання процесу витіснення нафти з пласта, визначення поточного розподілу нафтонасичення та виділення зон із залишковими запасами нафти. Тож у майбутньому такі дослідження планується зробити стандартом для свердловин компанії.

Щоб досягти газової незалежності, Україні потрібно також шукати та відкривати нові великі родовища нафти і газу, які стануть альтернативою «старим». У 2019–2021 рр. країна зробила великий крок у цьому аспекті, почавши вирішувати питання з виділенням ліцензій. По-перше, держава запустила систему електронних аукціонів на нові ділянки. По-друге, на практиці запрацював механізм угод про розподіл продукції (УРП) – згідно з ним, газовидобувним компаніям передали сім великих перспективних ділянок. По-третє, уряд відкрив «Нафтогазу» доступ до перспективних нафтогазових ділянок, де можуть бути великі поклади блакитного палива.

Перш за все, фахівці пов'язують великі надії з новими великими площами в Чорному морі, які починає досліджувати «Нафтогаз». Вони небезпідставні – адже буквально впритул до цих територій нещодавно відкрили величезні родовища газу Румунія і Туреччина. «Нафтогазу» також надали в розпорядження Юзівську площу на Сході (Донецька і Харківська області) – найбільшу ділянку на суші, що досі «простоювала». За своїм потенціалом її можна порівняти з десятками інших великих родовищ сумарно. Успішна розвідка та відкриття родовищ держкомпанією на цих ділянках здатні збільшити запаси газу Україні втричі – до 600 млрд куб. м. Це означає перспективу перейти від стагнації до нарощування видобутку і, згодом – до повного самозабезпечення України газом [8].

Однак поруч із розробкою газових родовищ, «Нафтогаз» досліджує і новітні джерела енергії, що використовуватимуться в майбутньому. Це – чистий водень, біогаз та синтез-газ. І в цій царині вже є перші перспективні для України проекти. Для виробництва «зеленого» водню «Нафтогаз» хоче використовувати офшорні (морські) вітрові електростанції. За допомогою енергії вітру, шляхом електролізу з води можна буде отримувати водень, який потім – конвертувати в «зелений» аміак на потужностях Одеського

припортового заводу. Для транспортування такого аміаку не потрібно модернізувати існуючу систему газопроводів або будувати нові. Тому перші результати проєкту – перспектива вже найближчих років. До реалізації долучиться німецький газовий трейдер RWE Supply&Trading, з яким «Нафтогаз» нещодавно підписав відповідний меморандум.

Не менш цікавими для України є проєкти з виробництва біогазу та синтез-газу. Обидві речовини отримують з біомаси. Вони є аналогами для природного газу, що підходять для промисловості, виробництва тепла й приготування їжі. Але, на відміну від викопного блакитного палива, є відновлюваними та кліматично нейтральними джерелами енергії. За різними оцінками, виробництво альтернативних газів може допомогти замінити до 50 % імпортного природного блакитного палива.

Технології виробництва біогазу та синтез-газу наразі значно доступніші, ніж водневі проєкти. Крім того, альтернативні види газів мають ряд переваг: їх можна транспортувати газотранспортною системою, а теплота згорання є вищою, ніж у водню. Виробництво біогазу уже стало трендом у Європі, технологія використовується в 17 країнах. У нас, як в аграрній країні, сировини – вдосталь. Потрібні лише умови для розвитку галузі та інвестиції.

Тож сьогодні Україна має всі можливості повернути статус одного з найбільших енергетичних експортерів Європи. А поруч із цим – забезпечити власну незалежність та безпеку.

Список бібліографічних посилань

1. Нафтозалежність від Росії невпинно зростає: чим це загрожує цієї зими? URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/naftozalezhnist-vid-rosii-nevpyanno-zrostaie-chym-tse-zahrozhuie-nam-tsiiei-zymy>.

2. 250 років досвіду: як українці нафту та газ видобували. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/gazpravda/2021/09/9/677628/>.

3. У пошуках «чорного золота». Як нафтовидобуток допоможе українцям вільно купувати бензин. URL: <https://focus.ua/uk/economics/516318-kak-neftedobycha-pomozhet-ukraincam-svobodno-pokupat-benzin>.

4. Нафтогаз стабілізував видобуток на виснажених родовищах на Лохвиччині. URL: <https://poltava.to/project/6885/>.

5. Матківський С. В., Бікман Є. С., Кондрат О. Р., Хайдарова Л. І. Перспективи дорозробки Гадяцького нафтогазоконденсатного родовища із значними запасами ретроградного конденсату. URL: <https://rrngr.nung.edu.ua/index.php/rrngr/article/view/831/797>.

6. Укргазвидобування впроваджує нову для України технологію розвідки та розробки газових покладів. URL: <https://ugv.com.ua/uk/page/ukrgazvidobuvanna-vprovadzue-novu-dla-ukraini-tehnologiu-rozvidki-ta-rozrobki-gazovih-pokladiv>.

7. Цифровізація в геології – не модний тренд, а необхідна умова розвитку нафтогазовидобутку. URL: <https://expro.com.ua/statti/cifrovzacya-v-geolog--ne-modniy-trend-a-neobhdna-umova-rozvitku-naftogazovidobutku->.

8. 100 сезонів українського газу. URL: <https://mind.ua/publications/20231008-100-sezoniv-ukrayinskogo-gazu/>.

***

25.06.2022

Воднева економіка має забезпечити конкурентоздатність хімічної промисловості України

Потенційні проекти використання водню у хімічній промисловості обговорили учасники однієї із циклу професійних дискусій, ініційованих Держенергоефективності та Energy Club ([Урядовий портал](#)).

Пропозиціями щодо застосування водню поділилися представники Мінстратегпрому, Міненерго, Асоціації «Нафта та газ України», ТОВ «Хімічна технологічна компанія», Асоціації газовидобувних компаній України, Союзу хіміків України, Інституту газу, Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського та Інституту теплоенергетичних технологій НАН України.

[Докладніше див. додаток 51](#)

***

13.06.2022

Використання ГТС для транспортування водню вважають ризикованим

Транспортування водню через газотранспортну систему України може призвести до втрати міцності трубопроводів. Про це з посиланням на результати дослідження вчених сказали під час дискусії про транспортування та зберігання водню в Україні, яку ініціювали Держенергоефективність та Energy Club – повідомляє [«ІА «Україна Комунальна»](#).

[Докладніше див. додаток 52](#)

***

23.06.2022

By Florin Zubaşcu

Call for EU to fund technology infrastructures

Європі потрібні технологічні полігони, де промисловість може випробувати нові продукти. Депутат Європарламенту Крістіан Елер каже, що це знизить витрати на виведення інновацій на ринок і допоможе Європі досягти цілей зеленої енергетики ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

16.06.2022

ENERGEETIKAKONVERENTSI EKSPERDID ANDSID SOOVITUSED EESTI ENERGIAMAJANDUSE KORRASTAMISEKS

На енергетичній конференції в Академії наук Естонії експерти сформулювали рекомендації для політиків щодо оптимізації енергетичної економіки Естонії. Експерти запропонували як загальні рекомендації, так і короткострокові заходи пом'якшення високих цін на енергію та довгострокові рішення для сталої енергетичної економіки ([Eesti Teaduste Akadeemia](#)).

Рекомендації експертів можна знайти на сайті [конференції](#).
[Детальніше](#)

***

02.06.2022

Kataria Gáliková

SAV PRIPRAVÍ ANALÝZU A NÁVRHY DEFINÍCIE ENERGETICKEJ CHUDUBY, DÁTA JEJ POSKYTNÚ ENERGETICI

На основі дослідження та незалежного аналізу даних від найбільших постачальників та розповсюджувачів енергії в Словаччині, Словацька академія наук розробить пропозиції щодо визначення енергетичної бідності. Дослідження створено за інституційної підтримки Міністерства економіки Словацької Республіки ([Slovenská akadémia vied](#)).

Джерело: <https://www.sav.sk/>

[Детальніше](#)

***

14.06.2022

Silvia Tajblikova

BASF PODPORUJE RIEŠENIA KLÚČOVÝCH ENVIRONMENTÁLNYCH VÝZIEV SÚČASNOSTI

Провідна світова хімічна компанія BASF зосереджується на вирішенні сучасних екологічних проблем, щоб сприяти переходу на зелену енергетику та декарбонізації енергетичних систем. BASF підтримує вчених з 11 країн Центральної та Південно-Східної Європи, і пропонує взяти участь у конкурсі BASF Innovation Hub 2022 ([Slovenská akadémia vied](#)).

[Детальніше](#)

Новини наукового розвитку

17.06.2022

Два виші мають наміри стати платформою для розвитку аерокосмічної галузі

Київська політехніка, Дніпровський національний університет, Національний центр аерокосмічної освіти молоді й «Південмаш» об'єдналися для спільної роботи ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

[Докладніше див. додаток 53](#)

***

13.06.2022

Спостережна станція Астрономічної обсерваторії: майбутнє університетської науки в об'єктивах телескопів

Завершення робіт зі встановлення більш сучасного наукового обладнання для телескопів стало нагодою для керівництва КНУ імені Тараса Шевченка познайомитися з роботою новітнього оснащення спостережної станції Університетської астрономічної обсерваторії. Одним із основних завдань телескопів є проведення наукових досліджень і забезпечення навчального процесу науковців, студентів та аспірантів ([Інформаційно-обчислювальний центр КНУ імені Тараса Шевченка](#)).

[Докладніше див. додаток 54](#)

***

28.06.2022

Науковці Університету та представники компанії «i3 Engineering» обговорили перспективи технологічної співпраці

Зважаючи на сферу діяльності компанії «i3 Engineering» та актуальність численних наукових досліджень вчених Львівського національного університету імені Івана Франка, під час зустрічі йшлося про перспективи інтеграції університетських розробок у виробництво компанії ([Львівський національний університет імені Івана Франка](#)).

[Докладніше див. додаток 55](#)

***

18.06.2022

SpaceX вивела на орбіту понад 50 інтернет-супутників Starlink

Ракета компанії Ілона Маска [SpaceX](#) вивела на навколоразумну орбіту 53 інтернет-супутники системи Starlink. Falcon 9 стартував із космічного центру Кеннеді у Флориді ([nv.ua](#)).

Про це повідомляє прес-служба [SpaceX](#).

*Джерело: <https://techno.nv.ua/ukr>
(фото: скріншот [spacex.com](#))*

Нові супутники дозволять розширити можливості широкопугового доступу для відеодзвінків та потокового мовлення через супутниковий інтернет.

Відео: [Starlink Mission](#)

***

06.06.2022

Глобальна жертва війни в Україні. Як російське вторгнення ставить під загрозу клімат Землі

Крім світової енергетичної та продовольчої кризи, можливих техногенних та ядерних катастроф, російське вторгнення поставило під

загрозу десятиліття міжнародної боротьби з глобальним потеплінням (nv.ua).

Сьогодні вчені знову фіксують нові температурні рекорди у найспекотніших куточках планети. А в ООН припускають, що Паризька кліматична угода може бути провалена найближчими роками.

[Повну версію читайте на nv.ua](#)

***

13.06.2022

Борисіхіна К.

Можливо, це назавжди. Льодовики Антарктиди тануть швидше, ніж будь-коли за минулі 5500 років

Вчені з Університету штату Мен (США) та Британської антарктичної служби, з'ясували, що швидкість танення льодів на Південному полюсі упродовж останніх 30 років значно збільшилася (nv.ua).

[Докладніше див. додаток 56](#)

***

02.06.2022

Борисіхіна К.

Американські вчені пояснили, як планета може уникнути голоду. Спойлер – доведеться покращувати екологію

Девід Лобелл, спеціаліст із охорони довкілля зі Стенфордського університету, проаналізував поширення закису азоту в атмосфері та виявив прямий зв'язок між забрудненням повітря та врожайністю злакових культур (nv.ua).

[Докладніше див. додаток 57](#)

***

07.06.2022

By David Matthews

Life scientists have 'little awareness' of the risk that their research could create new pathogen threats

У новому звіті Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) попереджається, що вчені-біологи часто тривожно не помічають ризику створення нових смертельних патогенів, які можуть втекти з лабораторії. ВООЗ розробляє нові рекомендації щодо безпеки для університетів та науково-дослідних інститутів (Science|Business).

Джерело: <https://sciencebusiness.net/>

[Детальніше](#)

***

13.06.2022

New European project to strengthen protection measures against emerging health threats

Консорціум з 19 європейських установ розпочав проект IDAlert з метою покращення спроможності Європи реагувати на патогени, здатні викликати глобальні епідемії, спричинені зміною клімату ([Mirage](#)).

Проект фінансується Європейською Комісією за програмою Horizon Europe. До консорціуму входять організації зі Швеції, Німеччини, Франції, Іспанії, Греції, Нідерландів, Італії, Великобританії та Бангладеш із провідними світовими експертами з широкого кола дисциплін.

[Детальніше](#)

***

14.06.2022

Smart pacemaker dissolves when it is no longer needed

Дослідники з Північно-Західного університету (США) створили імплантований кардіостимулятор, який розчиняється, коли пристрій більше не потрібен. Тимчасовий пристрій дозволяє лікарям контролювати дані пацієнта в режимі реального часу ([National Science Foundation](#)).

[Детальніше](#)

***

17.06.2022

Pevná a ohebná jako kost. Slitina je příslibem nové generace implantátů

Металеві сплави, які використовуються для заміни суглобів, повинні бути дуже міцними і довговічними, але в той же час безпрецедентно гнучкими. Дослідники з Японії за допомогою вчених з Інституту термомеханіки Академії наук Чеської республіки створили металевий матеріал, який поєднує в собі ці, здавалося б, суперечливі властивості ([Akademie věd České republiky](http://www.avcr.cz)).

Джерело: <https://www.avcr.cz>

[Детальніше](#)

***

07.06.2022

Ремісія у кожного пацієнта. Американські вчені досягли неймовірного досягнення під час дослідження з лікування раку

Доктор Луїз Діаз-молодший з Меморіального онкологічного центру імені Слоуна-Кеттерінга, один із авторів статті, опублікованої в журналі [New England Journal of Medicine](#), заявив, що досі не чув про жодне дослідження, в якому лікування повністю знищило рак у тілі кожного з пацієнтів ([nv.ua](#)).

[Докладніше див. додаток 58](#)

***

16.06.2022

New class of light-powered polymer catalysts could improve pharmaceutical manufacturing

Хіміки з [Массачусетського технологічного інституту](#), за підтримки гранту [Національного наукового фонду США](#), розробили новий вид каталізаторів, які можуть підвищити ефективність виробничого процесу у фармацевтичній галузі ([National Science Foundation](#)).

[Детальніше](#)

***

27.06.2022

Найважливіша розробка компанії. Ілон Маск пообіцяв представити людиноподібного робота від Tesla вже восени

60-кілограмовий робот, якого Маск раніше назвав «найважливішим продуктом Tesla» допомагатиме виробляти електромобілі. Він сконструйований із легких матеріалів, а «бачити» зможе за допомогою камер автопілота Tesla ([nv.ua](https://www.nv.ua)).

[Докладніше див. додаток 59](#)

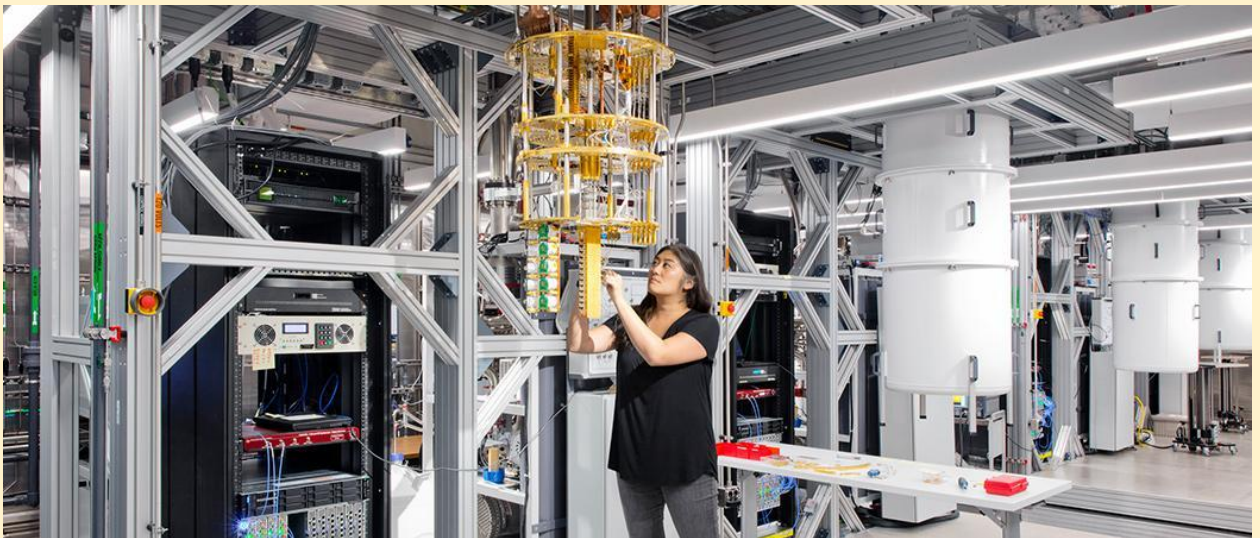
***

23.06.2022

By Lori Valigra

Canada lays the groundwork to become a powerhouse in quantum technology

Канада закладає основу, щоб стати потужним центром квантових технологій ([Science|Business](https://www.sciencebusiness.net)).

Науковець у лабораторії. Фото: ІВМ

Джерело: <https://sciencebusiness.net/>

Уряд інвестував понад 1 млрд канадських доларів у квантові дослідження з 2009 по 2020 рік, а потім 360 млн на національну квантову стратегію в 2021 році. Сектор вважається ключовим для економіки.

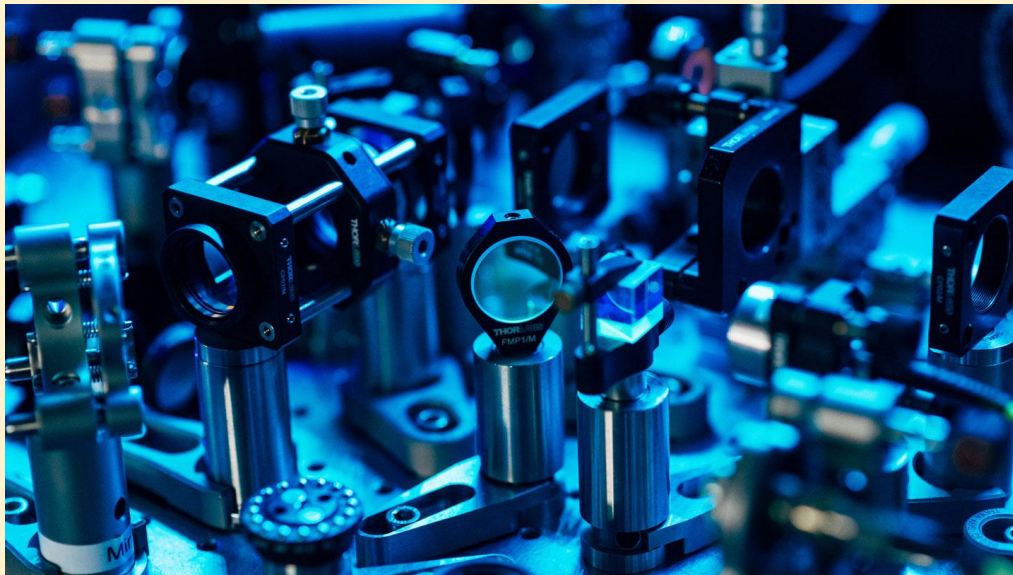
[Детальніше](#)

***

21.06.2022

TURBO FÜR QUANTENRECHNUNGEN

Дослідники з Австрійської академії наук та Віденського університету знайшли спосіб, який може значно прискорити певні обчислення в квантових комп'ютерах ([Die Österreichische Akademie der Wissenschaften](https://www.oeaw.ac.at/)).

Джерело: <https://www.oeaw.ac.at/>

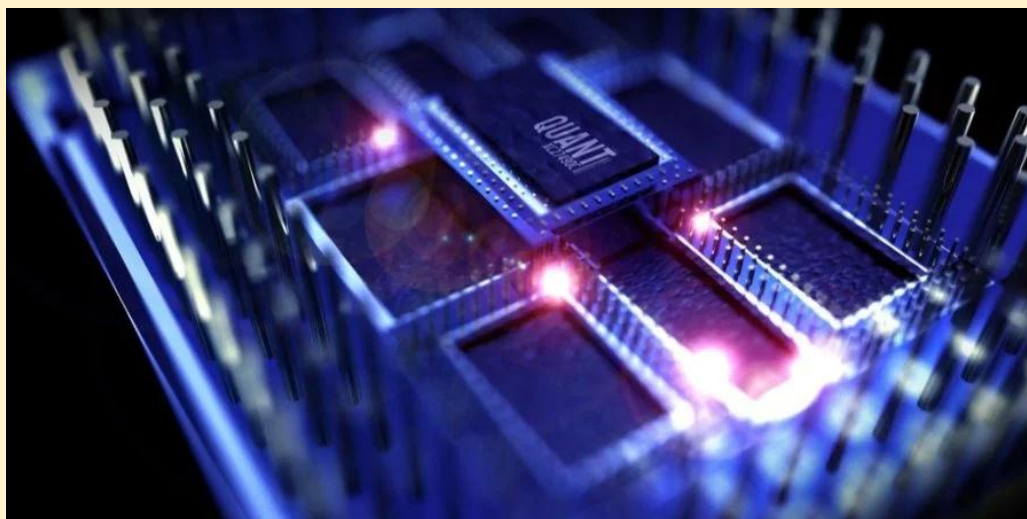
[Детальніше](#)

***

23.06.2022

Справжня революція. Фізики створили першу у світі квантову мікросхему – це наближає нас до створення квантового комп'ютера

Австралійські вчені вперше створили інтегральну схему квантового комп'ютера. «Це найбільш захоплююче відкриття в моїй кар'єрі», – каже М. Сіммонс, квантовий фізик, засновниця проекту Silicon Quantum Computing та старший автор статті, опублікованої у журналі [Nature](https://www.nature.com/) ([nv.ua](https://www.nature.com/)).

Джерело: <https://techno.nv.ua>

[Докладніше див. додаток 60](#)

***

10.06.2022

Jedinečný molekulární CODE: čeští vědci zakódovali informace do molekul

Унікальний молекулярний код: вчені з Інституту органічної хімії та біохімії Академії наук Чеської Республіки закодували інформацію в молекули ([Akademie věd České republiky](#)).

[Детальніше](#)

***

02.06.2022

Piotr Doczekalski

Na Politechnice Wrocławskiej powołano Makroklaster – Technologie w Bezpieczeństwie Publicznym

Визначення сфер та потреб громадської безпеки та розробка нових технологій, що підтримують безпеку – ось деякі з цілей Макрокластеру – Технології громадської безпеки, створеного у Вроцлаві ([Nauka w Polsce](#)).

[Детальніше](#)

Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки

09.06.2022

ЄС додатково підтримає українські інноваційні технологічні компанії та стартапи

Європейська Комісія оголосила ініціативу в межах програми Європейської інноваційної ради (EIC) на 2022 рік, яка має на меті запропонувати підтримку українській інноваційній спільноті в розмірі 20 млн євро у вигляді грантів ([Урядовий портал](#)).

European Innovation Council

€20 million to support Ukrainian tech start-ups

- Financing start-ups**
Financial support for over 200 tech start-ups, up to €60 000 each.
- Connecting start-ups**
  - business advisory services
  - matchmaking across Europe
  - information on EU funding schemes
- Budget**
€20 million action to support Ukrainian tech start-ups
- Call for proposals**
  - Pan-European network of start-up associations.
  - Collaborate with at least 1 Ukrainian innovation stakeholder.
  - Seek synergies with relevant EU initiatives.
- Call opening**
23 June - 7 September 2022 via [Funding and tender portal](#)

Publications Office of the European Union | Catalogue number EA-07-22-379-EN-C | ISBN 978-92-9469-340-2 | DOI 10.2826/282129

Джерело: <https://eic.ec.europa.eu/>

[Докладніше див. додаток 61](#)

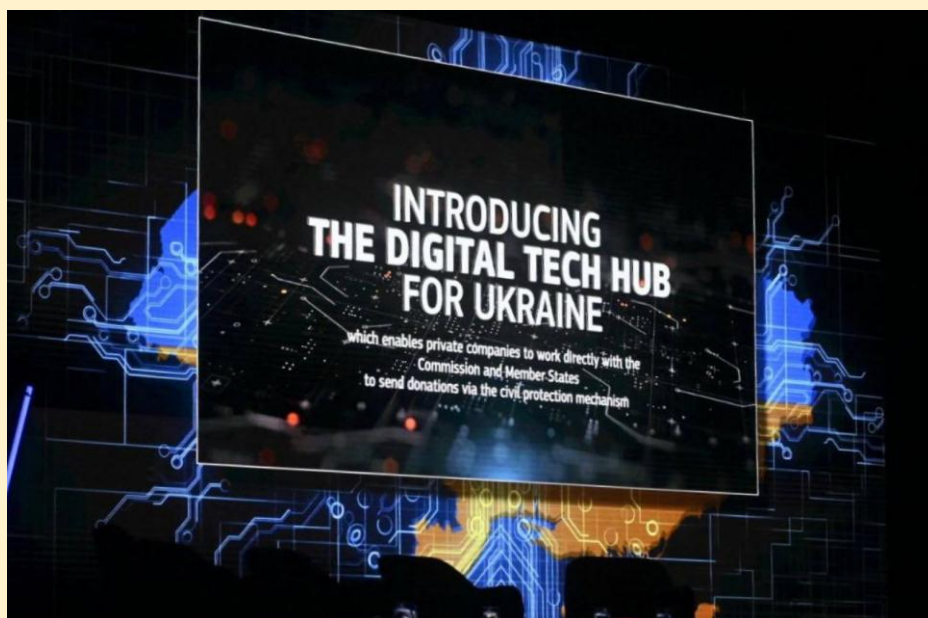
***

23.06.2022

Меседж Мінцифри Європі: будуймо мирне цифрове майбутнє разом
Міністерство цифрової трансформації України взяло участь у найважливішій конференції ЄС щодо цифрової політики – Європейській

цифровій асамблеї [\(Міністерство та Комітет цифрової трансформації України\)](#).

Під час зустрічі Комісар Європейського союзу з питань внутрішнього ринку Т. Бретон оголосив про старт двох важливих ініціатив. Перша – це створення цифрового хабу підтримки цифрової інфраструктури України. Друга ініціатива – це Tech4Ukraine, платформа, яка об'єднує увесь цифровий сектор для підтримки України.

Джерело: <https://thedigital.gov.ua>

[Докладніше див. додаток 62](#)

***

07.06.2022

За проєктом «Academ.City» засновано грантовий офіс Київського академічного університету для надання дослідникам консультативної допомоги і спільного з ними подання успішних грантових заявок

Команда грантового офісу фокусуватиметься на європейських конкурсах (за програмами HORIZON, ERASMUS, EIT HEI Initiative, CERN), а також допомагає податися на українські конкурси – наприклад, від Українського фонду стартапів [\(Kyiv Academic University\)](#).

Джерело: <https://www.facebook.com/academuniver/>

[Докладніше див. додаток 63](#)

***

13.06.2022

«Наука та бізнес»: близько 600 науковців та 30 бізнесменів готові до співпраці

Станом на 13 червня 2022 р. на онлайн-майданчику для комунікації та ефективної взаємодії представників бізнесу та наукової спільноти «[Наука та бізнес](#)» зареєстровано близько 600 активних науковців та 30 представників бізнесу ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 64](#)

***

16.06.2022

Україна увійшла у топ-10 країн світу в рейтингу технологічних навичок

У категорії країн-лідерів Україна посіла 21-ше місце серед 100 країн світу. А в рейтингу за технологічними компетенціями — 8-ме! Такий результат оприлюднено в щорічному [дослідженні](#) Global Skill Report 2022 від Coursera ([Мінцифра](#)).

[Докладніше див. додаток 65](#)

***

02.06.2022

Global, multi-stakeholder digital coalition launches plan for a green digital revolution

Глобальна цифрова коаліція з багатьма зацікавленими сторонами запускає план зеленої цифрової революції ([International Science Council](https://council.science/)).

Джерело: <https://council.science/>

План дій закликає до трьох системних зрушень, необхідних для того, щоб цифрова трансформація відіграла позитивну соціально-екологічну роль і могла бути використана для прискорення сталого та справедливого розвитку.

[Детальніше](#)

Бібліотека в науковому процесі

Л. Костенко,

старший науковий співробітник, кандидат технічних наук,
лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

В. Копанєва,

директор, кандидат історичних наук,
Наукова бібліотека Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв

Інтероперабельність науково-інформаційних систем – виклик часу

Цифрова трансформація – виклик сьогодення, а не просто термін і не псевдонаукова абстракція. Він потребує системного підходу для свого

вирішення. Незважаючи на стрімке збільшення кількості публікацій із проблематики цифровізації, слід констатувати недостатню розробленість теоретико-методологічних аспектів її розвитку. Також науковцям слід зосередитися на стратегії цифрової трансформації науково-інформаційної сфери в інтероперабельне середовище наукових знань (інтероперабельність – здатність територіально-розподілених систем до взаємодії на базі уніфікованих інтерфейсів і/або протоколів) [1, с. 4; 3].

Початок XXI ст. характеризується кардинальними змінами в науково-інформаційній сфері України та світу. Відбувається стрімке зростання обсягів цифрових ресурсів та урізноманітнення форм їх представлення (е-каталоги, реферативні бази даних, інституційні репозитарії, зібрання первинних дослідницьких даних тощо) [3, 5]. Поширюється рух за відкритий доступ до наукових знань [6]. Розвиваються когнітивні підходи до зменшення інформаційної ентропії в процесі наукових комунікацій, які орієнтуються на перехід від формалізованої передачі даних до сприяння в отриманні користувачем нових знань [7–9]. Розробляються нові форми представлення інформаційно-аналітичних продуктів [4], створюються системи оцінювання наукової інформації та дослідницької діяльності тощо [3, 10].

Не менш радикальні зміни відбувалися і в науковій сфері. Поряд з термінами *фундаментальна* та *прикладна наука* використовується новий термін *цифрова наука* [3, 10–11]. Він характеризує нову методологію і новий стан наукових досліджень. Його основу становить триєдина сутність, що базується на цифровій формі представлення наукового контенту, аналітичному інструментарії для виявлення в ньому латентних закономірностей і інноваційних формах взаємодії вчених. Сукупно з терміном *цифрова наука* набули поширення терміни *цифрова гуманітарна наука* та *цифрова гуманітаристика* [11]. Вони уособлюють бачення традиційної гуманітарної проблематики крізь призму інформаційно-комунікаційних технологій [1, с. 5–6].

Слід наголосити, що вагоме місце в інтероперабельному сегменті цифрових ресурсах України займає зібрання наукової періодики, яке підтримується Видавничою службою «УРАН» (Українська науково-освітня телекомунікаційна мережа). Цей ресурс розвивається на засадах партнерства видавців та бібліотек України. Зацікавленість засновників журналів у представленні в проєкті Видавничої служби «Уран» полягає в багатофункціональності її технологічної платформи, що підтримує міжнародні видавничі стандарти та інтероперабельні протоколи обміну інформацією і забезпечує повний цикл редакційного опрацювання, публікації та супроводження періодичних видань (зокрема, участь у наукометричних ініціативах проєкту). Цю поширену у світі інтероперабельну платформу для підтримки журналів (*Open Journal Systems*), крім Видавничої служби «Уран», використовує значна кількість вітчизняних університетів та академічних інститутів (Національний авіаційний університет, Інститут

програмних систем НАН України, Інститут теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України тощо) [1, с. 15–16].

Поряд із зібраннями періодики формуються повнотекстові ресурси. Із часом зібрання цих ресурсів почали іменувати *репозитаріями*. Це не уточнення назви, а кардинальна зміна концептуальних засад наукових комунікацій [1, с. 11–12]. Їх принципова відмінність від е-бібліотек полягає в тому, що такі репозитарії являють собою інтегроване дослідницьке, науково-видавниче та бібліотечно-інформаційне середовище певної інституції, у якому питань, пов'язаних з авторським правом, не виникає (вони регламентуються внутрішніми нормативними документами).

Точкою доступу до ресурсів репозитаріїв українських інституцій та його інтегрувальним елементом є система *Simple Search Metadata in Open Ukraine Archives*. Вона підтримується Інститутом програмних систем НАН України, Житомирським державним університетом імені Івана Франка та Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. У системі станом на початок 2022 р. було представлено 74 репозитарія університетів і наукових установ. Слід наголосити, що повні тексти публікацій зберігаються в інституційних репозитаріях, а в точці доступу розміщено лише їх метадані. У першому наближенні цю систему слід розглядати як зведений е-каталог контенту репозитаріїв. Актуалізація такого каталогу здійснюється щодобово з використанням технології *OAI/PMH (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting)*. Ця технологія дає змогу автоматизовано збирати метадані цифрових матеріалів (елементи бібліографічних описів книг, статей тощо) для їх упорядкування та виявлення потрібної користувачам інформації [1, с. 12–13].

Проекти створення та інтеграції інформаційних ресурсів репозитаріїв інтенсивно розвиваються в усьому світі. Станом на початок 2022 р. за їх кількістю наша держава входить у першу двадцятку країн. Про це свідчить наведена нижче (рис. 1) діаграма, згенерована системою *OpenDOAR (Directory of Open Access Repositories)*, що являє собою глобальний реєстр репозитаріїв відкритого доступу (підтримується Ноттінгемським університетом, Велика Британія) [1, с. 12].

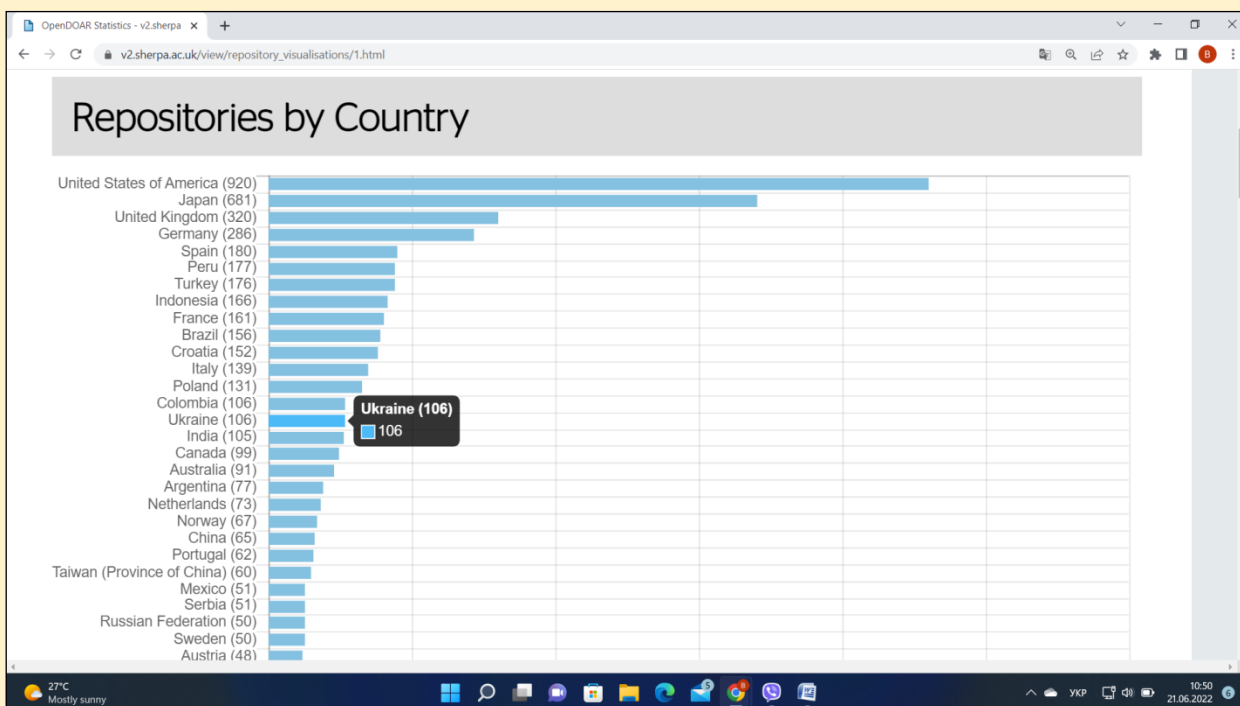

Рис. 1. Розподіл репозитаріїв за країнами

Джерело: https://v2.sherpa.ac.uk/view/repository_visualisations/1.html

Констатуючи наявність певних успіхів із цифрової трансформації науково-інформаційної галузі, слід наголосити, на необхідності активізації робіт у цій сфері. Також можна стверджувати про наявність у нашій державі суттєвих досягнень у розбудові сімейства інформаційних систем і комунікацій зі значними загальнодержавними цифровими ресурсами [1, с. 70]. Видавнича і бібліотечна галузі в нашій державі, з одного боку, тісно співпрацюють (бібліотеки – споживачі видавничої продукції), а з іншого, – між ними немає функціональної взаємодії. Налагодження такої взаємодії і досягнення якісно нового рівня синергії видавничої та бібліотечної сфер – проблема, що наразі не вирішена. Пропонується синергетичний підхід до побудови інтегрованого цифрового середовища видавництва і бібліотек. Багатофункціональна структура цього середовища повинна виступати інструментом сприяння централізованому комплектуванню бібліотечних фондів і формування загальнодержавного репозитарію е-версій друкованих видань та джерелом для організації міжнародного книгообміну [1, с. 35–36].

В Україні на сьогодні використовуються декілька бібліотечно-інформаційних систем. У цих системах відпрацьовані модулі «Комплектатор», «Каталогізатор», «Книговидача» тощо. Але вони не забезпечують функціональної взаємодії. Вбачається доцільним розробити інтегрований довідково-пошуковий апарат з єдиною точкою доступу до ресурсів.

Останнім часом особливої актуальності набуває отримання інформації про зростаючий потік зарубіжних публікацій українських науковців. Тому

вкрай важливо провести всі необхідні дослідження для започаткування реферування української наукової екстеріоріки. Створити інтегрований ресурс з інформацією про публікації українських вчених у зарубіжних виданнях [10].

Водночас слід наголосити на необхідності кардинального розв'язання проблеми функціональної взаємодії конгломерату інформаційних структур. Це потребуватиме розробки нового покоління науково-інформаційних систем, у яких проблема інтероперабельності розглядатиметься однією з основних вже на етапі їх проектування.

У цифровому середовищі квантами інформації виступають насамперед *первинні наукові дані (primary science data)*. *Первинні наукові дані* – це впорядковані набори результатів експериментів, гідрометеоспостережень, соціологічних обстежень тощо. Вони повинні бути вільно доступними для всіх користувачів і придатними для повторного використання без будь-яких обмежень чи контролю з боку їх публікатора [1, с. 37; 4].

Прикладами джерела первинних наукових даних є Великий адронний колайдер, який працює в *European Particle Physics Laboratory – CERN* (Європейський центр фізики високих енергій), та міжнародний проєкт Слоунівського цифрового огляду неба (*Sloan Digital Sky Survey*) [1, с. 38–39].

Постає питання про інтероперабельні формати даних для включення первинних наукових даних у науково-інформаційні системи. Питання визначення таких форматів детально розглянуто в працях Д. Соловяненка [12–13].

Поширення знань у процесі наукової комунікації супроводжується певними втратами, тобто є *ентропійним*. Для зменшення інформаційної ентропії необхідно розробляти проблемно-орієнтовані методи та засоби (зокрема, технології *Semantic Web*), а також формувати додаткові когнітивно-орієнтовані ресурси. Такими є відомості про авторів наукової інформації, понятійно-категоріальний апарат предметної галузі та інші дані, що становлять основу довідково-бібліографічного апарату бібліотеки. Активізація включення означених ресурсів у структури наукової комунікації сприятиме їх інтелектуалізації та розвитку когнітивістики загалом. У цілому конвергенція когнітивних та інформаційних технологій – перспективний напрям переходу від формалізованої передачі даних до сприяння в отриманні користувачем нових знань [2–3].

Сучасна тенденція розвитку Інтернету полягає в переході від документів, що *читаются комп'ютером (machine readable)* до документів, які *зрозумілі комп'ютером (machine understandable)*. *Web* розроблявся як цифрове інформаційне середовище, яке корисне не тільки для комунікації людини з людиною, але і як середовище, у якому зможуть ефективно співпрацювати й комп'ютери. Підхід якісно нової версії всесвітньої павутини – *Semantic Web* базується на розробці мов для представлення інформації у формі, придатної для машинної обробки. Ідея *Semantic Web* була запропонована в 1998 р. Т. Бернерс-Лі [1, с. 53].

Традиційний *Web* базується на мові розмітки документів *HTML*. *Semantic Web* – перехід на новий рівень представлення даних – рівень знань та автоматизованої обробки. Технологія *Semantic Web* дасть змогу комп'ютеру інтерпретувати інформацію, представлену у *Web*, нарівні з людьми, для чого розроблена графова модель опису ресурсів *RDF (Resource Description Framework)* [2].

У загальному вигляді *Semantic Web* (по Т. Бернерс-Лі) – це:

- інтероперабельність даних між програмними додатками;
- набір інтероперабельних стандартів для обміну знаннями;
- архітектура для взаємопов'язаних спільнот і словників [1, с. 53].

Як особистісні знання, так і соціальна інформація характеризують певні можливості суспільства. Якщо долучити ще і засоби передавання знань (через пряме спілкування, систему освіти і підвищення кваліфікації), а також засоби обробки, збереження, пошуку й передачі інформації, то все це разом називають інформаційно-когнітивним потенціалом. Останній інтегрує в собі всі можливості пізнання і практичну діяльність, що в згорнутому вигляді викладені в накопичених суспільством наукових знаннях і зафіксовані в сховищах інформації [1, с. 54].

Загалом конвергенція когнітивно-орієнтованих ресурсів та інформаційних технологій є найважливішим складником науково-технічного поступу, оскільки вона сприятиме виділенню з інформаційних масивів нових знань. На першому етапі вона може здійснюватися шляхом організації розвинутої системи гіперпосилань між спорідненими в семантичному плані суб'єктами та об'єктами наукових комунікацій. Надалі слід переходити до технологій *Semantic Web*.

У цілому зазначені напрями розвитку вітчизняної науково-інформаційної галузі спрямовані на її зближення з дослідницькою та освітньою сферами і формування на цій основі нового конструкту – українського сегмента цифрового середовища наукових знань.

Висновки. Бібліотечній Україні притаманні бібліорізноманіття і значний за обсягом інформаційний ресурс. Однак функціональна взаємодія між його складовими (е-каталогами, зібраннями періодичних видань, репозитаріями тощо) не знаходиться на належному рівні. Як винятки можна назвати Національну систему інституційних репозитаріїв та зібрання наукової періодики, що підтримується Видавничою службою «УРАН». Інтероперабельність цих систем забезпечується використанням технології *OAI/PMH (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting)*. Реалізація зазначених заходів забезпечить входження національного сегменту в глобальне цифрове середовище наукових знань.

Список бібліографічних посилань

1. Середовище наукових знань: стратегія цифрової трансформації / М. І. Сенченко, Л. Й. Костенко, В. О. Копанєва. Київ : Вид. Ліра-К, 2022. 76 с.
2. Андон Ф. И., Гришанова И. Ю., Резниченко В. А. SEMANTIC WEB как новая модель информационного пространства Интернет. *Проблеми програмування. Спец. вип.* 2008. № 2–3. С. 417–430.
3. Копанєва В. О. Бібліотека в середовищі цифрової науки: системно-інтеграційна взаємодія. Київ : Вид. Ліра-К, 2020. 322 с.
4. Кобелєв О. Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек як соціокомунікаційний феномен. *Вісн. Кн. палати.* 2009. № 10. С. 22–25.
5. Згуровський М. З., Петренко А. І. Оброблення наукових даних в умовах інформаційного «буму». *Системні дослідження та інформаційні технології.* 2012. № 2. С. 7–25.
6. Копанєва В. О. Наукова комунікація: від відкритого доступу до відкритої науки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2017. № 2. С. 35–45.
7. Копанєва В. Розвиток когнітивної концепції наукової комунікації. *Бібл. вісн.* 2017. № 6. С. 3–9.
8. Костенко Л. [Закономірності соціальних комунікацій](#). *Вісн. Кн. палати.* 2017. № 11. С. 11–15.
9. Kostenko L. A Study of Selforganization of Scientific Communications: from Statistical Patterns to Law. *Eastern European Journal of Enterprise Technologies.* 2020. Vol. 1, No. 2 (103). pp. 24–29. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2020.194474>.
10. Костенко Л., Симоненко Т., Жабін О. [Цифрова гуманітаристика в бібліотеці: від е-каталогу до наукометрії](#). *Бібл. вісн.* 2018. № 4. С. 3–9.
11. Копанєва В. Становлення цифрової гуманітаристики. *Вісн. Кн. палати.* 2018. № 6. С. 42–45.
12. Соловяненко Д. Академічні бібліотеки у новому соціотехнічному вимірі: Частина третя. Роль академічних бібліотек у конструюванні інтегрованих інформаційних е-середовищ. *Бібл. вісн.* 2010. № 6. С. 3–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2010_6_1.
13. Соловяненко Д. Академічні бібліотеки у новому соціотехнічному вимірі: Частина четверта. Сучасний рівень дискурсу академічного бібліотекознавства та поступ е-науки.

***

08.06.2022

Розвивати бібліотечний сервіс для підтримки наукових досліджень

Наукові бібліотеки беруть сьогодні активну участь у формуванні електронної дослідницької інфраструктури, де бібліотечні спеціалісти забезпечують складні функціональні обов'язки на рівні експерта, – директор Інституту інформаційних технологій НБУВ К. Лобузін [\(Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського\)](#).

[Докладніше див. додаток 66](#)

***

08.06.2022

Доступ до міжнародного порталу знань Research4Life

З 7 червня до 31 грудня 2022 р. НБУВ надає безкоштовний доступ до міжнародного наукового порталу [Research4Life](#) [\(Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського\)](#).

Джерело: <http://www.nbuv.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 67](#)

***

02.06.2022

Науковці Університету мають змогу користуватися повнотекстовими базами даних платформи Biblioteka Nauki

В руслі забезпечення відкритого доступу до наукової інформації команда Open Science Platform Варшавського університету створила платформу Biblioteka Nauki. Ресурс надає у відкритому доступі повні тексти

статей, опублікованих у польських наукових журналах, повні тексти вибраних наукових книг та їхні метадані ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

[Докладніше див. додаток 68](#)

***

Research Smarter: Як використовувати ресурси Clarivate для формування бібліотечних колекцій

[Запис вебінару серії Research Smarter \(Clarivate Analytics українською\).](#)

***

03.06.2022

Відбулася презентація електронних ресурсів Національної науково-технічної бібліотеки Німеччини

Національна науково-технічна бібліотека Німеччини (The Technische Informationsbibliothek, ТІВ) пропонує навчальні та наукові ресурси, можливості їх використання українськими освітянами і вченими в навчальному процесі та науковій діяльності, можливості співпраці із ЗВО України, зокрема створення електронних ресурсів українською мовою та їх розміщення на порталі ТІВ підтримуючи принципи Open Science ([Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого](#)).

[Докладніше див. додаток 69](#)

***

15.06.2022

Ein Einblick in die Welt der TIB

Робота, яку виконує ТІВ, справді вражає. Це сучасна бібліотека, яка зосереджена на оцифровці – і вона яскраво демонструє, наскільки важливі бібліотеки для суспільства та науки ([Technische Informationsbibliothek](#)).

[Детальніше](#)

***

13.06.2022

Marilyn Murphy

ASU Library hosts inaugural data science conference

Фахівці із трьох десятків академічних установ США взяли участь у зустрічі, організованій Університетом штату Арізона, щоб відповісти на питання: що означає бібліотечна перспектива для науки про дані? ([Arizona State University](#)).

[Детальніше](#)

***

10.06.2022

Nacionalinė biblioteka teiks analitines paslaugas Lietuvos socialinių mokslų centrui

Національна бібліотека Литви імені Мартінаса Мажвідаса надаватиме аналітичні послуги Литовському центру соціальних наук. У Центрі зацікавлені у можливих партнерських відносинах та формах співпраці, аналітичних послугах, які надає Національна бібліотека, та інформаційній інфраструктурі (бази даних, інші електронні та інформаційні ресурси) ([Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo biblioteka](#)).

[Детальніше](#)

***

17.06.2022

Bibliographie « L'Ukraine dans les collections de la BnF »

Презентація бібліографії «Україна в колекціях БнФ» (Національної бібліотеки Франції) ([Bibliothèque nationale de France](#)).

Джерело: <https://www.bnf.fr>

Збірки спадщини БнФ свідчать як про історію України, так і про її культуру. Різноманітність і багатство збережених матеріалів знайшли відображення у цій вибірковій бібліографії, яка є результатом співпраці всіх відділів бібліотеки.

[Детальніше](#)

***

16.06.2022

La BNE y el Centro Nacional de Supercomputación (BSC-CNS) desarrollan un protocolo de actuación conjunta con la IA como eje

Національна бібліотека Іспанії і Барселонський суперкомп'ютерний центр розробляють спільний протокол дій, присвячений просуванню та поширенню культурних, науково-технічних проєктів із штучним інтелектом ([Biblioteca Nacional de España](#)).

[Детальніше](#)

***

15.06.2022

Rannsóknasafnið IRIS opnað

У Національній та університетській бібліотеці Ісландії відкрили наукову бібліотеку [IRIS \(Ісландська дослідницька інформаційна система\)](#). Система заснована на програмному забезпеченні PURE від Elsevier та показує дослідницьку діяльність ісландських університетів та установ, що входять до неї ([Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn](#)).

[Детальніше](#)

***

24.06.2022

Війна за метадані: два лідери у сфері наукометрії позиватимуться одне проти одного в суді

У 2022 р. компанія Clarivate заявила про створення безплатного сервісу для обміну метаданими між бібліотеками, науковими організаціями та академічними установами MetaDoog. На цей сервіс звернули увагу в OCLC – одній з найбільших некомерційних бібліотечних організацій. Вони сприйняли створення MetaDoog як загрозу своєму флагманському сервісу WorldCat ([Наука та метрика](#)).

В OCLC заявили, що створення MetaDoog порушує політику конфіденційності та втручається у контракти з партнерами компанії. Тому, Clarivate та її дочірні організації було звинувачено у хижацькій поведінці на ринку та сформовано позов до суду.

Компанія Clarivate заявляє про [оскарження](#) такого рішення.

Наукова комунікація

13.06.2022

Висновки Ради Європейського Союзу щодо оцінки досліджень та впровадження відкритої науки

Слідом за [«Паризьким закликом до оцінки досліджень»](#), з'явився ще один дуже важливий документ, який у найближчі роки визначатиме розвиток

наукових комунікацій у всій Європі – [Висновки Ради Європейського Союзу щодо оцінки досліджень та впровадження відкритої науки](#) (Conclusions on research assessment and implementation of open science). Ці Висновки Ради ЄС містять три розділи: 1) Реформа систем оцінки наукових досліджень в Європі; 2) Європейський підхід та можливості для наукової публікації та наукової комунікації; 3) Розвиток багатомовності для європейських наукових видань ([Пан Бібліотекар](#)).

[Докладніше див. додаток 70](#)

***

14.06.2022

ALLEA Welcomes Council Conclusions on Research Assessment and Open Science

Всеєвропейська федерація академій наук (ALLEA) вітає прийняття Радою Європейського Союзу [висновків щодо оцінки досліджень та впровадження відкритої науки](#). Повну відповідь ALLEA дивіться [тут \(ALLEA\)](#).

Джерело: <https://allea.org/>

[Детальніше](#)

***

17.06.2022

Springer Nature, figshare та Digital Science проводить дослідження щодо стану відкритих даних з можливістю отримання грошової винагороди

[Опитування](#) «Стан відкритих даних» проводиться уже сьомий рік поспіль та публікуються у формі глобального звіту. Мета дослідження – дізнатися про глобальний обмін відкритими даними, а також проблеми, з якими стикаються дослідники та наукові установи щодо доступу до відкритих даних ([Наука та метрика](#)).

У дослідників є можливість отримати подарункову картку на 100 доларів США.

Дата завершення: 18 липня 2022 р.

***

17.06.2022

Відбулося щорічне масштабне оновлення наукометричних показників Scopus за підсумками 2021 року

Традиційно в кінці травня-червні проводиться оновлення основних наукометричних показників Scopus, зокрема метрик SNIP, SJR, CiteScore та похідних від них. Оновлення уже доступні в рамках наукометричної бази даних ([Наука та метрика](#)).

[Докладніше див. додаток 71](#)

***

10.06.2022

Оберігайте свої права разом з coOAlition S

Щоб допомогти авторам зберегти свої права для розміщення рукопису (*Author Accepted Manuscript, AAM*) у відкритому репозитарії, відома ініціатива [coOAlition S](#) запустила онлайн-кампанію «Publish with Power: Protect your rights» ([Пан Бібліотекар](#)).

Джерело: <https://cutt.ly/rKe5316>

[Докладніше див. додаток 72](#)

***

21.06.2022

Українська академічна міжнародна мережа «UKRAINET» у співпраці з «Science for Ukraine» запустили серію коротких інформаційних вебінарів (близько 1 год. кожен) українською мовою, орієнтованих на переміщених українських дослідників, які зараз опинилися в різних країнах по всьому світу ([Info Science Bot](#)).

***

10.06.2022

База даних з можливостями для українських науковців

На платформі для дослідників, лабораторій та виробників Labsarena розміщено базу даних можливостей для українських науковців ([Національний фонд досліджень України](#)).

Тут зібрано пропозиції з різних країн та установ по різноманітним напрямкам досліджень.

[Support for Ukraine: Science and Education : Help during russian invasion](#)

***

Відбувся вебінар «Консорціум ORCID: переваги та можливості»

Під час заходу було розглянуто переваги використання інструментів ORCID науковими (науково-педагогічними) працівниками установ, адміністраторами інституційних репозитаріїв та видавцями, обговорювались питання щодо етапів створення національного консорціуму ORCID та можливостей, які відкриває участь в ньому для українських установ тощо ([Державна науково-технічна бібліотека України](#)).

[Докладніше див. додаток 73](#)

***

22.06.2022

Видавництво Bentham Science відновило для українських вчених доступ до електронних ресурсів

Видавництво Bentham Science до 30 вересня 2022 р. відновило для українських закладів вищої освіти та наукових установ безоплатний доступ. Детальну [інформацію](#) про налаштування доступу до ресурсів Bentham Science, посилання та навчальні матеріали зібрано на сайті ДНТБ України ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 74](#)

***

08.06.2022

10 причин, чому наукову статтю можуть відхилити до рецензування

Велика кількість вчених помилково вважає, що схвалення чи відхилення/повернення наукової статті здійснюється виключно на етапі рецензування. Однак, інколи дослідження визначається як невідповідне вимогам видання, ще до його оцінки рецензентами. Особливо це поширено серед відомих та авторитетних журналів баз даних Scopus/Web of Science ([Наука та метрика](#)).

Джерело: <https://nim.media/>

[Докладніше див. додаток 75](#)

***

Research Smarter: SWOT-аналіз в InCites: справжній коректний аналіз за спеціалізаціями

[Запис вебінару серії Research Smarter \(Clarivate Analytics українською\).](#)

Зарубіжний досвід наукової діяльності

21.06.2022

By Florin Zubaşcu

Ukraine war prompts EU to ‘speed up’ work on critical technologies, Gabriel says

Війна в Україні спонукає ЄС «прискорити» роботу над критичними технологіями, – Комісар Європейської Комісії із питань інновацій, досліджень, культури, освіти та молоді М. Габріель ([ScienceBusiness](#)).

[Детальніше](#)

***

16.06.2022

By Goda Naujokaitytė

Response to the needs of scientists in crisis must become more dependable

Російська війна в Україні змушує наукове співтовариство переосмислити довгострокову підтримку дослідників та науковців, які знаходяться під загрозою ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

14.06.2022

European Innovation Council (EIC): First major equity investment by EIC Fund in strategic technology for Europe's future

Європейська Комісія оголосила про першу пряму інвестицію в акціонерний капітал Фонду Європейської інноваційної ради (EIC) після його запуску в рамках програми Horizon Europe ([European Innovation Council](#)).

Джерело: <https://eic.ec.europa.eu/>

[Детальніше](#)

***

16.06.2022

By Florin Zubaşcu

Horizon 2020 widening programme not a 'miracle pill'

Програма розширення Horizon 2020 не є «чудодійною таблеткою»: Європейська аудиторська палата каже, що, незважаючи на гарний дизайн, кроки щодо зменшення розриву між дослідженнями та інноваціями зі сходу та заходу в Horizon 2020 не можуть компенсувати брак реформ та інвестицій у відстаючих країнах-членах ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

***

10.06.2022

By Goda Naujokaitytė

EU science ministers agree on research assessment reform

Міністри науки ЄС підписали угоду, яка підтримує реформу оцінки досліджень у Європі, а також висновки про відкриту науку, міжнародне співробітництво та місії Horizon Europe ([Science|Business](#)).

На зустрічі в Люксембурзі 27 міністрів визнали, що настав час для ЄС змінити свою оцінку досліджень, приділяючи більше уваги якості результатів дослідження, а не якісним показникам, таким як імпакт-фактори журналу та кількість цитувань.

[Детальніше](#)

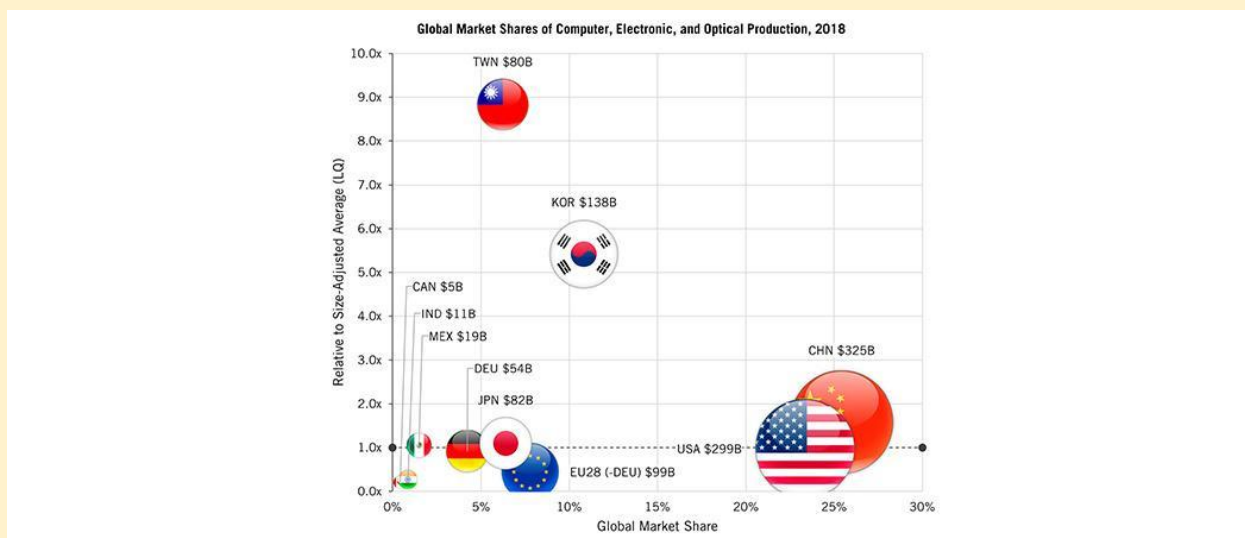
***

09.06.2022

By Lori Valigra

The Ecosystem: US needs economic ‘moonshot’ to catch up in advanced technologies

Згідно з новим економічним індексом, опублікованим 8 червня, США та ЄС відстали протягом останніх 24 років у кількох передових галузях, які є центральними для їхньої економічної та національної безпеки, тоді як Китай зайняв більшу частку світового ринку ([Science|Business](#)).

Джерело: <https://sciencebusiness.net/>

[Детальніше](#)

***

21.06.2022

ÖAW NIMMT 201 NEUE STIPENDIAT/INNEN AUF

Австрійська академія наук прийняла ще 201 видатного молодого дослідника до своїх стипендіальних програм. Інноваційні проекти молодих дослідників фінансуються на загальну суму 19,3 млн євро ([Die Österreichische Akademie der Wissenschaften](https://www.oeaw.ac.at/)).

Джерело: <https://www.oeaw.ac.at/>

[Детальніше](#)

***

17.06.2022

Academics top 'trust' list in British Academy poll

Вчені очолили список «довіри» в опитуванні Британської академії: майже 50% дорослих британців сказали, що найбільше довірятимуть науковцям, які передають інформацію в новинах на телебаченні, на відміну від політиків (1%), бізнесменів (4%) та журналістів (7%) ([The British Academy](https://www.britacademy.org/)).

[Детальніше](#)

***

14.06.2022

Emerging leaders wanted as first members of new UK Young Academy

Національні академії Великобританії та Ірландії оголосили про запуск UK Young Academy – загальнобританської національної молодіжної академії ([The Royal Society](https://www.royalsociety.org/)).

Джерело: <https://royalsociety.org/>

[UK Young Academy](#) об'єднає дослідників, новаторів, науковців та підприємців, щоб використати їхній колективний потенціал та досвід для вирішення важливих проблем у суспільстві.

[Детальніше](#)

***

16.06.2022

Wissenschaftsjahr 2022 – Nachgefragt!

«Рік науки 2022» офіційно стартував у Німеччині 14 січня. Молода академія також бере участь у заходах, пов'язаних з Роком науки ([Die Junge Akademie](#)).

[Детальніше](#)

***

09.06.2022

Sejm ponownie opowiedział się za powołaniem Akademii Kopernikańskiej

Сейм Республіки Польща знову проголосував за створення Академії Коперника. Він не підтримав резолюцію Сенату про відхилення акту про створення нової установи ([Nauka w Polsce](#)).

[Детальніше](#)

***

02.06.2022

Podsumowanie konsultacji o planowanej reformie PAN

Наука Молдови на новому перехресті реформ – інтерв'ю з президентом Академії наук Молдови академіком Й. Тігіняну ([Academia de Științe a Moldovei](http://Academia.de.Stiinta.a.Moldovei)).

Читати

ДОДАТКИ

Додаток 1

18.06.2022

Майбутнє України зводиться на науковому фундаменті

Із Загальних зборів НАН України (<https://www.facebook.com/GazetaSvit/>).

Щорічна сесія Загальних зборів Національної академії наук – основна подія внутрішнього життя головного наукового центру України. Вона дає змогу проаналізувати й оцінити шлях, пройдений за попередній період та визначити орієнтири на майбутнє. Водночас рівень проблем, які порушуються на Загальних зборах Національної академії наук, піднімають «подію внутрішнього життя» до події всеукраїнського, а подекуди й міжнародного значення. Особливо в такий час, як нині, коли продовжується широкомасштабна агресія Росії проти нашої держави, коли українські Збройні Сили дають відсіч переважаючим силам противника, протистоять агресору, маючи на озброєнні не тільки мужність і любов до України, а й сучасну високоточну зброю, що спирається на досягнення науки.

Нині більше, ніж будь-коли, стає зрозуміло, що і в перемозі над ворогом, і в повоєнній відбудові України роль наука має бути визначальною. І це не просто мантра, яку звикли повторювати і науковці, і державні чиновники. Це вже питання «життя і смерті» - точніше, - швидкого прориву України до кола високорозвинених країн світу чи повільного виповзання із бідності і руйнацій.

І тому на нинішніх Загальних зборах так багато йшлося про нові розробки, наукові досягнення і про проблеми, на розв'язання яких вони можуть вплинути. Учені готові підставити своє плече державі, готові працювати, давати результат і мріють про те, щоб держава їм створила такі можливості.

Сподівання на готовність підняти роль науки у поствоєнному житті держави можна винести і з привітання від Президента України Володимира Зеленського учасникам Загальних зборів, яке зачитав міністр освіти і науки Сергій Шкарлет. Володимир Зеленський підкреслює, що «без сильної науки неможливо здолати ті виклики, які сьогодні постають перед нашою державою. Саме розвинена наука визначає місце країни у сучасному світі». А «наукові пошуки, дослідження, розробки та винаходи закладають надійний фундамент майбутнього України, вселяють надію на те, що поствоєнне майбутнє України зводиться на науковому фундаменті».

Про готовність української науки перейти на нову сходинку розвитку, на новий якісний рівень говорив у своєму вітальному слові і Сергій Шкарлет.

<...> На Загальних зборах НАН України працювали Світлана ГАЛАТА, Лариса ОСТРОЛУЦЬКА, Дмитро ШУЛКІН

[Повний текст](#)
(вгору)

Додаток 2

09.06.2022

Підготовку «Великої української енциклопедії» обговорили на засіданні Президії НАН України

8 червня відбулося засідання Президії Національної академії наук України. Першим пунктом у порядку денному стояло питання про роботу над «Великою українською енциклопедією». Співдоповідачами були голова редакційної колегії ВУЕ акад. Вадим Локтев і очільниця Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво» проф. Алла Киридон. В обговоренні доповіді взяв участь перший заступник голови Держкомтелерадіо Богдан Червак ([Наукова установа «Енциклопедичне видавництво»](#)).

Алла Киридон розповіла про роботу установи над обома версіями «ВУЕ» впродовж останніх років, детально зупинившись на специфіці праці над енциклопедійним порталом у воєнний час, поділилася думками про проблеми й виклики, що стоять перед колективом «Енциклопедичного видавництва».

[Інформація на порталі НАН України](#)
(вгору)

Додаток 3

25.06.2022

Попович О., доктор економічних наук, гол. науковий співробітник Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України

Яку державу ми будемо будувати?

Далеко не всі розуміють, що в несподіваній для багатьох стійкості України при боротьбі з російськими агресорами значну роль відіграла й вітчизняна наука ([Українська правда. Життя](#)).

Наші західні доброзичливці, наприклад, щиро дивуються, як швидко українські фахівці освоюють новітнє озброєння, або тому, що ракета українського виробництва може потопити ворожий корабель.

Не будемо сперечатись відносно талантів, поза всяким сумнівом серед українців їх багато. Але тут йдеться про дещо інше – про рівень інноваційної культури, який складається тільки в тій країні, в якій працює справжня наука.

Так склалося, що українці не надто багато знають про свою науку. Навряд чи багатьом відомо, наприклад, про те, що в космічній програмі СРСР були задіяні майже всі природничі й технічні інститути НАН України – адже в умовах холодної війни про такі речі не прийнято було повідомляти. Так само, як про багато інших науково-технологічних досягнень світового рівня. Але їхня присутність в нашій країні не могла не впливати на рівень підготовки спеціалістів, взагалі на рівень освіти, на формування у великій кількості людей того комплексу знань, навичок, умінь, які ми тепер називаємо інноваційною культурою.

Це прекрасно розуміють організатори високотехнологічного бізнесу – не випадково одним із показників, за яким оцінюється готовність країни до інноваційного розвитку, є кількість дослідників, яка припадає на мільйон її населення. Цей показник постійно відслідковує ЮНЕСКО, і його беруть до уваги інвестори, вирішуючи питання, чи доцільно інвестувати в розвиток високотехнологічних виробництв у відповідній країні.

<...> В Україні ж, на жаль, збереглася традиція вітчизняних фінансистів: якщо треба економити кошти, то найлегше, на їхнє переконання, це можна зробити, зменшуючи фінансування науки. Завдяки цьому за роки незалежності наша країна досягла рекордного – нечуваного у світі – скорочення свого наукового потенціалу: кількість дослідників у вітчизняній науці зменшилась у шість разів! А треба підкреслити, що науковий потенціал, зокрема його кадрова складова, по самій природі своїй – річ дуже інерційна. Його не можна наростити так швидко, як, наприклад, створити нове підприємство чи навіть нову галузь промисловості.

Формування наукової школи потребує не одного десятиліття. Наші розрахунки свідчать: вийти на сьогоднішній середньоєвропейський рівень чисельності дослідників, що припадає на мільйон населення, Україна могла б десь за 20-25 років лише за умови, якщо кардинальне посилення підтримки науки (а отже й престижності наукової професії в Україні) стане настільки потужним, що молодіжне поповнення її почне зростати на 15% щорічно (і це без врахування тих втрат, які сьогодні відбуваються через війну!). Йдеться про нинішній середньоєвропейський рівень, а за цей час він щонайменше подвоїться.

На жаль, гострота кризового стану української науки не усвідомлюється ні нашим суспільством, ні владою. З болем відчуваю і власну провину в цьому – не вдалося нам, наукознавцям, достатньо голосно і зрозуміло довести до їх відома результати своїх досліджень. А вони свідчать: тривале недофінансування української науки зумовило формування такої вікової структури наукових кадрів, яка *запрограмована на вимирання*.

Якщо ставлення до науки у нас найближчим часом не зміниться, це процес буде прискорюватись. Зупинити його – навіть не нарощувати кадровий потенціал науки, а просто стабілізувати чисельність науковців у країні – необхідне *значне зростання* притоку молоді до дослідницьких колективів. А в Україні воно стрімко падає. Наприклад, кількість осіб,

прийнятих до аспірантури наукових організацій, вже в 2021 році була більш ніж на 40% меншою, ніж у 2010 р., а тих, хто її закінчив зменшилась більш ніж у 20 разів (!).

Отже стратегічні прорахунки щодо відтермінування на невизначений час проблем інноваційного розвитку і науки, як ключового його фактору, які можуть бути зроблені нині, можуть позбавити нас шансів стати врівень з передовими країнами Європи принаймні до другої половини ХХІ століття...

[Повний текст](#)
(вгору)

Додаток 4

23.06.2022

Бахрушин В., член Національної команди експертів з реформування вищої освіти, доктор фізико-математичних наук, професор

Як відновлюватимуть освіту й науку після війни

Про ідеї, що обговорюються в Нацраді з відновлення України ([ZN.UA](#)).

21 квітня указом президента України було створено Національну раду з відновлення України від наслідків війни. До її основних завдань, зокрема, належать: розроблення плану заходів із післявоєнного відновлення та розвитку України; напрацювання пропозицій щодо пріоритетних реформ, ухвалення та реалізація яких є необхідними у военний і післявоєнний періоди; підготовка відповідних стратегічних ініціатив, проєктів нормативно-правових актів.

Для підготовки пропозицій щодо виконання завдань Національної ради при ній утворено 23 робочі групи, одна з яких спрямована на питання освіти й науки. На установчому засіданні цієї групи було зазначено два засадничих принципи: інтеграції пропозицій із іншими напрямами та прискореної євроінтеграції.

Узгодженість рішень за різними напрямами є однією з ключових умов успішного відновлення України. Великою проблемою освіти й науки є те, що багато років після здобуття країною незалежності вони розвивалися за інерцією й дедалі більше віддалялися від реальних потреб розвитку суспільства, держави й економіки. Значною мірою це було пов'язано з економічною кризою 1990-х років. Вона збіглася в часі з демографічним підйомом і перетворила освіту з інструменту формування людського потенціалу, необхідного для розвитку України, на інструмент зменшення безробіття. За цих умов поступово втрачалися зворотні зв'язки з іншими галузями, академічна доброчесність, якість освіти й досліджень, їх відповідність запитам ринку праці та бізнесу тощо. Багато років поспіль представники виробництва на запитання, які результати навчання молодих фахівців їм потрібні, відповідали: вони не знають, що в умовах економічного спаду робити з тими, хто вже працює, а не те що з молоддю. Тому навички молодих фахівців їх особливо не цікавлять.

Відновлення України ставить зовсім інші цілі та завдання перед освітою й наукою. І це дає шанс на, можливо, обмежені, але суттєві швидкі позитивні зміни. Для цього потрібно, щоб і пропозиції стосовно відновлення освіти й науки, і пропозиції з інших напрямів передбачали плідну взаємодію галузей і враховували істотний вплив розвитку освіти і науки на досягнення цілей з відновлення та розбудови/розвитку інфраструктури, економіки та фінансової сфери, сфери безпеки та оборони, енергетичної безпеки, охорони здоров'я, державного управління тощо. Неможливо без якісної освіти і науки вирішувати проблеми створення сучасного озброєння, високотехнологічних виробництв, розвитку медицини та цифровізації, запровадження енергоощадних технологій, забезпечення верховенства права тощо.

Не менш важливою є узгодженість пропозицій із вимогами євроінтеграції, зокрема інтеграції до європейських освітнього й дослідницького просторів. Це означає не лише підписання, а й послідовну імплементацію документів, що визначають узгоджені в європейських країнах рамкові вимоги до освіти й науки. Зокрема щодо інституційної автономії закладів освіти й наукових установ, академічних свобод учасників освітнього процесу, рівнів освіти й кваліфікацій, забезпечення якості освіти тощо.

Втім, у нас досі залишається дискусійним питання щодо імплементації окремих ключових європейських документів, наприклад, ECVET — європейської системи накопичення й трансферу кредитів у професійній освіті, що забезпечує можливість визнання й накопичення результатів навчання (та відповідних кредитів), зокрема здобутих у різних закладах чи шляхом неформального та інформального навчання (в родині, за місцем роботи чи проживання) протягом життя.

Важливим напрямом євроінтеграції є міжнародна академічна мобільність здобувачів освіти, науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників. В умовах, коли значна частина закладів освіти й наукових установ зруйнована, істотно пошкоджена або опинилася на окупованій території чи поблизу зони бойових дій, цей напрям євроінтеграції набуває для нас особливого значення.

Втім, не менш актуальним є розвиток внутрішньої академічної мобільності, на яку до початку війни майже не звертали уваги.

І ще одне зауваження щодо цього: євроінтеграція передбачає не лише дотримання узгоджених правил, стандартів, норм тощо, а й активну участь у їх удосконаленні й розробленні нових рекомендаційних і нормативних документів європейських освітнього й дослідницького просторів.

Відверто кажучи, далеко не всі пропозиції членів робочої групи відповідали цим вимогам. Серед початкових пропозицій частину було спрямовано на те, щоб трохи підлатати те, що склалося на момент початку війни, не вирішуючи фундаментальних проблем. Деякі пропозиції, можливо, були б актуальними наприкінці 1980-х для реформування тогочасних радянських освіти й науки, втім, давно не відповідають не лише потребам розвитку, а й змінам, що відбулися в суспільстві й державі за останні 30

років. А втім, формат роботи, що передбачає обговорення й узгодження пропозицій усередині робочих груп та їх коригування й фільтрування членами Національної ради, дає змогу залишити тільки те, що справді буде спрямовано на розв'язання актуальних проблем відновлення.

Однією з ключових проблем, визначених на всіх рівнях освіти, в науці та за іншими напрямками, є відсутність надійних і релевантних даних, необхідних для ухвалення рішень, що ґрунтуються на доказах, а не на суб'єктивних думках керівників, їхній інтуїції тощо. Ця проблема істотно загострилася через спричинену війною велику слабоконтрольовану міграцію населення, зокрема учнів, студентів, викладачів, науковців. Вона потребує як швидких оперативних рішень для ефективного використання обмежених ресурсів (перерозподіл освітньої субвенції та бюджетного фінансування закладів освіти, визначення пріоритетів відбудови споруд та відновлення матеріально-технічної бази тощо), так і рішень, орієнтованих на більш віддалену перспективу. Серед пропозицій є багато ідей стосовно того, які саме дані треба збирати, які цифрові рішення потрібно розробляти та впроваджувати для їх збирання, зберігання й оброблення.

Необхідність цифровізації розглядають і в інших аспектах, зокрема в контексті створення систем підтримки освітнього процесу, віртуальних лабораторій, автоматизації управління закладами освіти й документообігу, освітніх і наукових баз даних та інформаційних систем тощо. На мою думку, для ухвалення практичних рекомендацій і рішень стосовно цих питань потрібно здійснити певне узагальнення наявних пропозицій, щоб не створювати багато інструментів для розв'язання тих самих або подібних завдань.

Однією з найбільш обговорюваних проблем є необхідність оптимізації мережі закладів освіти на різних рівнях. Більшість учасників робочої групи погоджувалися з тим, що відновлення не має зводитися до прямого відтворення того, що існувало до війни. Система освіти й науки мала багато перекосів, які обговорюються вже багато років поспіль. Важливим є й те, що війна, ймовірно, призведе до істотних демографічних змін, зокрема в територіальному розподілі населення. Тому основним завданням у цьому напрямі мало б стати створення на основі актуальної інформації системи, яка буде ефективнішою, забезпечуватиме вищу якість освіти, більшою мірою задовольнятиме потреби громадян і суспільства у здобутті освіти різних рівнів, видів і напрямів. Вона має враховувати суспільні, регіональні та галузеві потреби, потреби особистісного розвитку здобувачів. Найбільшою проблемою тут є відсутність спільного бачення того, які вимірювані показники ефективності слід використовувати для оптимізації. Тому основні пропозиції щодо цього спрямовані на зменшення витрат, що, безумовно, є актуальним на час війни й відновлення. Але не менш важливими мають бути результати освітньої, наукової, інноваційної та іншої діяльності, що досягаються за цих витрат. На жаль, нині є лише певні загальні ідеї стосовно вибору конкретних показників результативності системи та закладів освіти,

які мають бути уточнені шляхом проведення загальноукраїнських моніторингових досліджень, участі в міжнародних моніторингових дослідженнях якості освіти на кшталт PISA, TIMSS тощо та іншими дослідженнями, а це потребує часу.

Водночас є більш-менш очевидні рішення, які варто реалізовувати в контексті відновлення. Зокрема це стосується:

концентрації ресурсів середньої освіти через пріоритетний розвиток опорних шкіл; реалізації передбаченого Законами України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» розмежування закладів початкової, базової та профільної середньої освіти; диференціації закладів вищої освіти за типами (наприклад: великі дослідницькі університети, університети прикладних наук і вищі школи, як це зроблено в багатьох європейських країнах, та узгодження вимог щодо закладів із їхніми типами; використання потенціалу різних форм здобуття освіти, зокрема дуальної та мережевої (реалізація освітньої програми декількома закладами освіти); перегляд системи оплати праці, яка має не лише забезпечувати високий соціальний статус працівників освіти й науки, а й враховувати їхній внесок у досягнення загальних результатів діяльності закладів освіти й наукових установ.

Традиційно надано багато пропозицій щодо змін у змісті освіти. Частина з них стосується запровадження нових навчальних дисциплін, предметів чи тем на різних рівнях освіти, що, вочевидь, не є предметом стратегічного документа. Натомість більш актуальними здаються пропозиції щодо компетентностей та узагальнених результатів навчання. Головною проблемою їх реалізації є можливе створення дисбалансів у змісті освіти через посилення уваги до одних складників і зменшення уваги до інших. Тому, на мою думку, їх варто було б об'єднати як узагальнену вимогу щодо відповідності Ключовим компетентностям для навчання протягом життя, ухваленим Радою ЄС 2018 року, а також наявним європейським рамкам, таким як рамка громадянських компетентностей і рамка цифрових компетентностей, що деталізують ключові компетентності й уточнюють вимоги щодо різних рівнів сформованості відповідних компетентностей.

Багато пропозицій стосуються інституційної автономії закладів освіти. Свобода закладів освіти в ухваленні рішень щодо своєї діяльності є важливим принципом європейського освітнього простору, насамперед Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) та суттєвим чинником підвищення ефективності діяльності закладів освіти в сучасних освітніх системах, які мають складну структуру й виконують багато різноманітних додаткових функцій. Надмірне регулювання в багатьох випадках гальмує вирішення актуальних проблем, що особливо критично в умовах війни та післявоєнного відновлення. Варто зазначити, що переважна більшість пропозицій стосується фінансової автономії, зокрема права закладів освіти самостійно вирішувати всі чи деякі питання фінансово-господарської діяльності. Це дійсно є актуальним, але потребує системних змін не лише

освітнього, а й іншого законодавства, зокрема Бюджетного та Податкового кодексів і багатьох інших законів.

Мабуть, найскладнішою проблемою залишається необхідність істотного перегляду багатьох концептуальних уявлень про освіту, науку, статуси відповідних закладів і установ, їхню місію в сучасному суспільстві, які успадковані інколи навіть не від СРСР, а від імперських часів. Але на сьогодні, на жаль, це залишається предметом дискусій, а не практичних рішень. Можливо, через те, що вирішення цих проблем виходить далеко поза межі освітнього законодавства.

(вгору)

Додаток 5

20.06.2022

Утєвський С., доктор біологічних наук, професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, член Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій

ЧИ ДІЖДЕМОСЯ ПЛАНУ МАРШАЛЛА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ?

Збройна агресія РФ поставила нашу державу й суспільство перед екзистенційними викликами. Вона загострила проблеми й застарілі хвороби, з якими ми стикалися задовго до неї. Отже тепер мусимо дати відповіді на старі й нові запитання, бо часу для виправлення помилок і пошуку нових стратегій залишається дедалі менше. Одним із суттєвих запитань такого роду є доля наших освіти й науки ([Світ](#)).

Почнемо з аналогії, яку неможливо оминути. Усі ми пам'ятаємо часи сумнозвісної багатовекторності, коли вважалося, що на нас ніхто не нападе, тому великі збройні сили нам не потрібні – достатньо мати 5–6 тисяч військових у складі мобільних формувань. Знищення та деградація оборонного сектору тривали десятиріччями і призвели до втрати обороноздатності, за яку нам дорого довелося заплатити. На щастя, тепер ми бачимо всенародну підтримку нашого війська. Жодних сумнівів щодо необхідності мати потужну армію в Україні наразі немає. Чи не нагадує те, як колись ставилися до української армії, ставлення до освіти й науки сьогодні? Постійно чуємо про «сотні» непотрібних університетів, повсюдну корупцію, плагіат, низьку якість і взагалі відірваність науки й освіти від сучасного життя, бізнесу та реальної економіки. Висновки, які лунають серед активної частини суспільства й політиків, часто негативні, вони пропонують скорочення, приватизацію, зменшення державного фінансування. В українському політикумі немає зацікавленості в підтримці наукового й освітнього секторів, немає навіть серйозного розуміння необхідності існування цієї галузі. Чи не прийде час, коли наука й університетська освіта стануть так само потрібні для існування нашої держави й суспільства, як

тепер наша армія, але межу критичної складності буде вже пройдено і нам доведеться відновлювати їх майже з нуля? Очевидно, що нам слід врахувати той негативний досвід, який ми вже маємо – не можна ампутувати життєво важливу частину складного організму, яким є суспільство, нація та держава, навіть заради економіки або якихось інших причин, які здаються в той чи інший час надзвичайно значущими.

Сьогодні у світі існує величезний потяг до знань і освіти. Достатньо записатися на будь-який міжнародний онлайн-курс, наприклад у «Coursera», як одразу зустрінемо десятки й сотні слухачів із країн, що розвиваються. Часто серед них переважають молоді люди з Індії, Близького Сходу й Африки. Вони, їхні суспільства й уряди усвідомили, що необхідно наздогнати локомотив цивілізації, який швидко прямує в майбутнє. Виникає запитання, до яких країн слід відносити Україну. Якщо поглянути на дискусії в соціальних мережах, оцінити, що кажуть активісти й лідери думок, то виявиться, що ми занадто розвинена держава, принаймні в галузі університетської освіти й академічної науки, які є обтяжливими для держави та пильних платників податків. За останні роки в масовій свідомості закріпилося переконання, що велика наука існує десь там, за кордоном, про її досягнення можна дізнатися з популярних телеканалів або якихось сайтів, що повідомляють про чудернацькі відкриття та винаходи дивакуватих британських науковців, які живуть і працюють у своїх вежах зі слонової кістки. Хіба часто ми чуємо про якесь відкриття українського науковця? Ні, не чуємо. Однак відкриття є, проте вони перебувають поза увагою громадськості! Для українського глядача і слухача достатньо знати лише про досягнення спортсменів і співаків.

Війна швидко виявляє і в людині, і в суспільстві найкраще і найгірше, те, чого не помічали в мирні часи. Отже, виявилось, що українські науковці існують. Їх знають у світі, їх запрошують, пропонують гроші, позиції, аспірантури, захист, житло, обладнання, допомогу. Це стає очевидним, помітним. Ми маємо людський капітал, який не помічали, не цінували, але він поки що присутній тут і зараз. Чи вдасться нам зберегти цей капітал, який створювали попередні покоління науковців? Це саме той скарб, який намагаються поспіхом накопичити країни, що стрімко розвиваються, аби наздогнати локомотив прогресу.

Зважаючи на ці інтелектуальні і людські багатства, які ми ще маємо, слід запитати, яким способом розпоряджається ними держава? «Гроші ходять за студентом», «студентоцентризм», і сумнозвісна формула співвідношення кількості студентів та викладачів є відповідями на це запитання. Коливання народжуваності в минулі роки, мода на певні професії – все це впливає на результат, який дає формула. Фінансування університету значною мірою залежить від кількості студентів. Ми часто чуємо про користь конкуренції, зокрема конкуренції вишів. Але переваги того чи іншого університету залежать, зокрема, від географічного положення, що не може виправити жодний коефіцієнт. Київ кращий за Харків, Львів – за Київ, а Краків – за

Львів etc. через безпечніше середовище і можливість отримати диплом, з яким простіше буде працевлаштуватися не лише в Україні, а дедалі частіше і бажаніше за кордоном на захід від нашої країни.

Мова йде про долю наукової й освітньої галузей. Абсолютно незрозуміло, чи існують у держави будь-які наміри їх зберегти. Особливо небезпечною є ситуація з університетською наукою та науково-педагогічними працівниками, існування яких визначають не наукові публікації в міжнародних журналах і відкриття світового значення, а кількість студентів. Легко передбачити, що цей показник незабаром суттєво знизиться, що призведе до скорочень серед викладачів. Це станеться переважно в тих частинах України, що зазнали агресії ворога, руйнувань, евакуацій тощо. Тобто наступне випробування – масові звільнення та деградація університетів. Це станеться, зокрема, через те, що наукова й освітня спільноти не представлені в нашому політикумі, вони практично не мають голосу, тому залишаються беззахисними перед державними органами.

Чи не настав час освітянам і науковцям запитати про зміст державної політики щодо збереження науки й освіти? Чи існують програми або просто наміри підтримки цієї галузі, або процес має йти спонтанно і хворий (поранений) помре без зайвого медичного втручання?

Протягом кількох місяців можуть відбутися незворотні зміни, після яких відновити втрачене буде неможливо – ми побачимо вже зовсім іншу реальність. Найрозумнішим рішенням у цій критичній ситуації є, принаймні, тимчасова відміна або корекція формули співвідношення викладачів і студентів на два або три роки і згодом продумана, а не спонтанна реорганізація та оптимізація зі збереженням всього цінного й життєздатного, що було створено протягом століть існування університетської системи.

Слід застосувати таку модель оплати праці науково-педагогічного працівника, яка передбачала би винагородження саме за наукову роботу, що не має залежати від кількості студентів. Натомість плата за власне навчальну роботу може визначатися кількістю студентів і навчальних годин. Така модель унеможливить невивіркові скорочення та втрату перспективних кадрів.

Відомі американські економісти і політологи Дарон Аджемоглу та Джеймс Робінсон, автори популярних в Україні книжок «Чому нації занепадають» і «Вузкий коридор», слушно зауважують, що освіта є пріоритетом для ефективних держав і не лише тому, що нація з освіченою робочою силою здатна досягти більших успіхів. Іншою причиною уваги цивілізованих держав до освіти є те, що освіта – це найкращий спосіб прищепити громадянам певні переконання та світогляд. Для нас це питання збереження власної ідентичності й ознак сучасної європейської нації. Сильна держава має надавати доступну і якісну освіту. Південно-корейський та британський економіст Ха-Юн Чанг зазначає, що країни, які зараз є найрозвиненішими, пройшли через державний протекціонізм освіти, науки й високих технологій. Наукова й освітня спільноти та держава мусять

співпрацювати шляхом справжнього діалогу і спільного пошуку найкращих стратегій, уникаючи диктату та простих, але недалекоглядних рішень.

Модний у наш час ринковий фундаменталізм розглядає студента як споживача, який, керуючись своїми інтересами, обирає послугу – освіту. Однак освіта – це більше, ніж послуга для задоволення індивідуальних потреб. Основним бенефіціаром від отримання нового знання в короткостроковій та довгостроковій перспективах є суспільство в цілому. Саме тому науково-педагогічні працівники згідно зі своїми посадовими обов'язками мусять не лише читати лекції в аудиторії, а й проводити наукові дослідження, тобто створювати нове знання про природу й суспільство, яке згодом передається наступним поколінням дослідників і найголовніше – дасть нашим нащадкам можливість відповідати на виклики майбутнього.

Очевидно, що вибір абітурієнтів і студентів, які керуються індивідуальною та короткостроковою перспективою, не може бути єдиним індикатором якості й ефективності цього процесу. Особливо в умовах війни ринкові способи регуляції університетської освіти й застосування формул співвідношення викладачів та студентів можуть стати руйнівними.

Отримання нового знання, як відомо, здійснюється в межах наукової спільноти, а не вченими-одинаками. Тому саме наукова спільнота має бути залучена для оцінки роботи викладача як науковця. Способи такої оцінки давно відомі – це різноманітні бібліометричні показники впливу науковця на певну галузь досліджень і висновки експертів. Наукова складова роботи викладача, оцінена науковою спільнотою, має визначати його фінансове забезпечення, яке вже не буде залежати від коливань кількості студентів.

Ми вже маємо власний успішний досвід незалежного оцінювання та фінансування науковців. Львівська міська рада втілила програму «Львівська система дослідників», завдяки якій 62 найуспішніші та найталановитіші дослідники міста отримали стипендії з міського бюджету. Аналогічну систему варто розробити для всієї країни, щоби принаймні знати, які людські ресурси ми маємо. Крім того, на період нестачі студентів під час війни можна запропонувати викладачам приділити більше часу методичній роботі, наприклад писати підручники, готувати відеокурси тощо. Отже, стихію вибору молодих людей необхідно врівноважити експертним знанням. Це зрештою принесе користь усьому суспільству.

Перед нами стоїть небезпечна перспектива втрати студентів, викладачів, науковців, інтелігенції загалом, які є невід'ємною складовою успішної країни. Нам слід розробити і втілити свій план Маршалла для української науки та освіти, план розвитку і прогресу, а не спонтанного занепаду. Часу залишилося обмаль.

(вгору)

27.06.2022**Науковці під час війни: виявити потреби і впоратись з викликами**

Скільки науковців були змушені залишити домівки і чи все райдужно у вчених, які знайшли прихисток за кордоном? Днями проекту UAScience.Reload («Українська наука: перезавантаження») виповнилось 100 днів. З цієї нагоди його ініціатори поділились з науковою спільнотою детальною інформацією про проєкт та результатами дослідження потреб українських науковців під час війни ([Світ](#)).

Проєкт започатковано ініціативною групою представників ЗВО, установ, громадських організацій – Київського академічного університету, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, КНЕУ імені Вадима Гетьмана, ГО «Агенція європейських інновацій» і «Клуб економістів», Інституту математики НАН України, Національного фонду досліджень України та інших. Проєкт передбачає розробку рекомендацій для державних органів, наукових установ, закладів вищої освіти та інших організацій України, а також таких організацій за кордоном та міжнародних інституцій для підтримки української науки.

Як зауважила виконавча директорка Національного фонду досліджень України **Ольга Полоцька**, ініціатива народилася майже одразу після початку війни. Учасники-організатори пройшли шлях від шокового стану до напрацювання конкретних завдань, спрямованих на одну загальну мету – допомогти українській науковій спільноті впоратись з жахливими викликами, які поставила війна.

Одним з ключових завдань від початку війни, як наголосила Ольга Полоцька, є пошуки шляхів забезпечення грантової підтримки досліджень і розробок, фінансування яких було призупинено внаслідок спрямування коштів, передбачених на ці цілі для НФДУ, до резервного фонду держбюджету. Але насамперед слід було з'ясувати стан і можливості грантоотримувачів продовжити власні дослідження, виходячи з сьогоденного стану речей. Так, Нацфонд звернувся до 169 команд проєктів з виконання наукових досліджень і розробок, які були призупинені, з питанням щодо інституційної, і організаційної спроможності продовжувати дослідження в умовах воєнного стану. У результаті виявилось, що лише 57 команд зі 169 готові продовжувати роботу за обставин, що склались. 62 команди можуть продовжити виконання роботи за певних обставин, а 50 відповіли, що на даному етапі взагалі не зможуть продовжувати власні дослідження.

Напрямки роботи

– Наша основна ідея була звернути увагу на потребу допомоги науковцям, які залишились в Україні, – розповів завідувач кафедри загальної хімії та хімічного матеріалознавства Чернівецького національного

університет імені Юрія Федьковича і координатор проєкту UAScience.Reload **Юрій Халавка**. –На початку березня ми запустили петицію щодо створення дистанційних робочих місць для працевлаштування науковців, які залишилися в Україні, у європейських, американських й інших закордонних інституціях.

Другим напрямком роботи стало анкетування науковців, які готові скористатись відповідними пропозиціями. Наступним кроком стало проведення широкомасштабного опитування, в якому нам допомагали багато різних установ і організацій. Ще один напрям проєкту – підготовка аналітичних матеріалів для різноманітних донорів і тих, хто цікавився реальним станом науковців в Україні в часи війни.

Потрібно змагатись за кошти

Що відбувається з науковцями під час війни, куди вони переїхали, які їхні особисті потреби і потреби, що пов'язані з науковою діяльністю? Результати дослідження представила наукова координаторка та проєктна менеджерка Наукового парку Academ.City Київського академічного університету НАН України **Анастасія Луценко**. З 1 квітня по 2 травня онлайн-опитування пройшли 2173 науковця.

Як засвідчило дослідження, 54% респондентів є науково-педагогічними працівниками за основним місцем роботи, а 32% – науковими. 63,4% респондентів працюють у державних закладах вищої освіти, 22,6% – в інститутах Національної академії наук України.

Майже 84% наукових і науково-педагогічних працівників вказали, що їхнє матеріальне становище погіршилось порівняно з довоєнним часом.

Анастасія Луценко акцентувала увагу на тому, що 75% вчених не займаються іншою діяльністю, крім наукової та/або науково-педагогічної. Тобто в них фактично немає іншої можливості заробляти кошти.

81% респондентів вказали, що вони продовжують отримувати заробітну плату в установі, де працюють. «Тобто система виявилась досить стійкою до таких важких умов», – констатує пані Анастасія.

Майже половина вчених змінила своє місце перебування. 47,2% залишились в Україні і не змінювали місце проживання через війну. 38,1% знаходяться в Україні, але змінили своє місце проживання. За кордоном перебувають 14,6% науковців. Найбільше науковців серед тих, хто перебуває в Україні, у Києві (майже 20%), Черкаській (10,6%), Львівській (9,9%), Харківській (9,7%), Вінницькій (5,7%) областях. Серед тих, хто перебуває за кордоном, у Німеччині (26,8%) та Польщі (25,1%). Важлива деталь, на якій акцентувала увагу Анастасія Луценко, у цьому випадку не йдеться про те, що всі, хто виїхав, працевлаштовані, а лише про міграцію.

На запитання, чи є змога займатись науковою діяльністю у тому ж обсязі, що і в довоєнний час, 72,9% відповіли, що не можуть собі цього дозволити. Серед основних причин науковці назвали відсутність інтересу, апатію, безпековий фактор, специфіку роботи, яка передбачає перебування на робочому місці (наприклад, якщо людина переїхала, то не має доступу до

лабораторії), технічні причини (перебої з Інтернетом і зв'язком, відключення світла тощо).

Ще один важливий аспект, який досліджувався – участь у грантових чи конкурсних проєктах протягом останніх 3 років. 24,9% брали або беруть участь у грантових проєктах що фінансуються ЄС/міжнародними донорами/ 28,2% брали участь у проєктах, що фінансуються урядом України/національними фондами. Дуже багато вчених – близько половини – вказали, що протягом останніх 3 років вони не брали участь у таких проєктах. Серед 28% майже третина учасників вказали, що проєкти були зупинені або достроково припинені через воєнний стан. – Серед особистих потреб українських науковців, які змушені були переїхати, ми виділили фінансову допомогу, відновлення та побудова нових соціальних контактів, а також – доступ до інтернету, – розповіла Анастасія Луценко. – Найбільш виражені потреби, пов'язані з науковою діяльністю – доступ до інформації та даних, а також наукової літератури, необхідність комунікації з командою/колегами дослідниками, а також – участь у наукових проєктах, які можна було б виконувати саме зараз. Щодо роботи на волонтерських засадах, то три чверті вчених готові долучитись до проєктів, метою яких є посилення обороноздатності та відбудова України.

Варто зауважити, що в опитуванні наведено дані за квітень. У планах ініціаторів проєкту зробити ще одну хвилю опитування, щоб зрозуміти динаміку.

Як констатує гостьова професорка Стенфордського університету, учасниця програми «Ukrainian Emerging Leaders Program» **Юлія Безвершенко**, допомоги – якою б вона не була – не буде вистачати на покриття всіх необхідних речей. Тому треба формувати у наших науковців навички, давати їм відповідні інструменти, щоб надалі вони могли змагатись за кошти на світових ринках, а не лише за ті, які будуть надходити до України.

Серед активностей ініціативи «UAScience.Reload» є участь у різних робочих групах і надання консультацій в Україні та за її межами. «В Україні ми беремо участь, зокрема, в Національній раді відновлення України від наслідків війни, яка має робочу групу з освіти і науки і підгрупу «Наука», яка готує матеріали для комунікації на рівні держави з міжнародними донорами – щодо бачення відповідних змін та коштів, які на це необхідні», – розповіла Юлія Безвершенко.

Польський досвід

Старший науковий співробітник Інституту математики НАНУ, **Ірина Єгорченко** переїхала до Варшави і нині працює на базі Інституту математики Польської академії наук.

– Спочатку мені у Польщі надали житло, – розповіла вона. – На щастя, протягом двох місяців отримувала зарплату з України. Потім ця зарплата була скасована, але потім Національна академія наук США дала грант для українських науковців у Польщі. Вважаю це рішення правильним, адже

давати грант на те, щоб перевозити науковців до США не дуже раціонально. Підтримувати 10 людей у Польщі – це приблизно ті самі гроші, що везти одну людину до США. Але це невеликий грант на два місяці і, наприклад, знімати житло в Польщі на нього я не змогла б.

Далі Ірина Єгорченко подавалась на різні гранти, нині є перспектива отримати внутрішньоінститутський грант на рік за гроші, що були зекономлені внаслідок пандемії.

Науковиця взяла участь у декількох заходах, зокрема зустрічі президентів академій наук різних країн світу, зокрема і НАН України, і Польської академії наук, і НАН США з науковцями, які перебувають у Польщі. Йшлося про проблеми наших учених у Польщі і шляхи допомоги.

– Одна з проблем людей, які виїхали до Польщі, – невизначеність юридичного статусу, – розповіла Ірина Єгорченко. – Поки це має таку конфігурацію: або ми перебуваємо в Польщі і нікуди не виїжджаємо, або мусимо виїжджати і втрачати тимчасовий прихисток, дозвіл на роботу і, відповідно, всі гранти, контракти і т.д. Так, можна прожити в країні рік, але мені відомо, що є колеги, в яких магістранти, аспіранти, докторанти в інших країнах, і з ними якось потрібно зустрічатись.

Науковець зауважує, що є грандіозна ілюзія – мовляв, усі, хто виїхав, можуть отримати фінансування і гранти, але це неправда. «Нині у ЗМІ лунають побоювання, що буде грандіозний відтік мізків, – додає вона. – Але всі не виїдуть з юридичних причин, а серед тих, хто це зробить, далеко не всі можуть знайти грант. На зустрічі з президентами академій наук було озвучено, що в Польщі перебуває близько 250 українських науковців. Спеціальний грант для українських науковців отримала 51 людина».

Отже, не все просто і однозначно. Досвід колег пані Ірини, які перебувають у різних країнах, засвідчив, що наукових грантів інколи не вистачає на утримання дітей або батьків.

– Навіть той грант, який я маю отримати, після сплати податків і оренди житла буде менший, ніж моя зарплата в Україні, – зауважує науковиця. – Але умови для роботи в мене справді хороші – доступ до літератури, семінари, оплата поїздок Польщею на конференції тощо.

Віддалені позиції

Щодо залучення до роботи науковців, які залишаються в Україні, ініціатори проекту напрацювали декілька ідей. Одна з них, як розповіла дослідниця, представниця Університету Юти (США) **Вероніка Ромеро**, спробувати організувати віддалену роботу з України.

– Нам потрібно було пояснити і українським науковцям, і їхнім зарубіжним колегам, що вони можуть працювати таким чином, – зауважує науковець. – Проте у більшості випадків це все впирається у бюрократичні перепони і забирає набагато більше часу, ніж люди сподіваються. Але трапляються й ідеальні випадки. Наприклад, астрофізик з Італії зміг влаштувати «remote postdoc» позицію для астрофізика, який перебуває у Львові. Тобто насамперед треба донести інформацію до науковців. Бачимо,

що потрібне більш систематичні звернення до університетів і дослідників. В цьому напрямку ми плануємо об'єднатись з проектом «ScienceforUkraine», адже почали активно постити віддалені позиції. Полегшити бюрократичні перепони можна було б з допомогою «цифрових стипендій», їх кількість збільшується, але їх поки не достатньо.

<...> За словами Юрія Халавки, ініціатори UAScience.Reloadне очікували що декілька сотень людей з України будуть готові працювати над проектами, які реалізуються за кордоном. Грантодавці, зі свого боку, визнають, що система допомоги науковцям не готова до таких випробувань, які трапились в Україні. По-перше, відповідна потреба є в досить великої кількості людей. По-друге, науковці представляють різні напрямки, мають різний рівень наукового доробку. Крім того, багато програм розраховано на підтримку найкращих кейсів.

– Ми побачили, що в Україні бракує структурованості наукового середовища – розповів Юрій Халавка. – До нас зверталось багато суто галузевих наукових товариств і платформ. Вони намагались знайти в Україні таких самих партнерів, щоб надати якусь цільову допомогу. Наприклад, Британське королівське хімічне товариство і організація, яка об'єднує європейські університети, що випускають хіміків, шукали виходи на подібні українські структури, але змушені контактувати з окремими університетами, адже таких структур не виявилось. Можливо, не слід чекати завершення війни, а вже зараз об'єднуватись, підвищувати організаційну спроможність наших товариств.

Підготував Дмитро ШУЛІКІН

Відео: [100 днів Ukrainian Science.Reload](#)

([вгору](#))

Додаток 7

26.06.2022

Сторченко І., старший науковий співробітник Інституту математики НАН України, кандидат фізико-математичних наук

Війна з Росією: чому Україні потрібна математика

Як підняти математичну освіту й чому це важливо зараз та після війни ([ZN.UA](#)).

Ще до війни у нашій країні точилися дискусії про те, [якими мають бути математична та фізична освіта](#). А скільки гарних слів сказано про якісне навчання, яке, мовляв, є нашим майбутнім. І ось тепер суспільство може наочно переконатися в тому, чому це важливо. Бо сучасні війни — це насамперед війни технологій. Надсучасне обладнання може перетворитися на звичайний бінокль, якщо не розуміти, як це працює і як ним користуватися. Артилерист не розрахує траєкторію влучення снаряду без математики.

Кваліфіковані працівники зі знаннями основ природничо-математичних наук будуть конче потрібні країні й після війни. У промисловості,

будівництві, розвитку технологій. Без математичних знань не обійдуться й найгуманітарніші гуманітарії, яким, імовірно, доведеться стати до лав ЗСУ. Або писати про події, аналізуючи числові дані чи технології. І тут некомпетентність, якою раніше навіть пишалися окремі журналісти та перекладачі, вже не є прийнятною.

Ми не на словах побачили, наскільки важливою є математична освіта. А з нею у нас в країні проблеми. Ще до війни суспільство було шоковане результатами міжнародного дослідження PISA, яке показало, що більшість наших підлітків не знають математики. І в початковій школі далеко не все було гаразд — дані національного моніторингу про це яскраво свідчать. Не втішають і результати ЗНО, коли майбутні студенти не могли розв'язати елементарні задачі. Нинішнє НМТ з огляду на війну в математичній частині обіцяє бути примітивним, тому так і не розв'язана проблема перейде до вищої школи.

Можливо, хтось скаже, що говорити про якість освіти не на часі. Головне зараз — війна. Але насправді війна — це якраз шанс побачити проблеми й радикально викоренити їх причини. Зараз ми захищаємо майбутнє України, а без зміни якості освіти воно неможливе.

Ще до війни в українській освіті з'явилися тенденції до легкого, переважно ігрового навчання з незначним включенням власне навчальних елементів. «Толерантного» ставлення до дітей, причому цей термін приховував заплющування очей на списування, ігнорування домашніх завдань та навчального процесу загалом і виставлення гарних оцінок за приблизно нульовий рівень знань. Звинувачення в небажанні вчитися виключно вчителів (тому що дітям «нецікаво»). Значення будь-яких знань і навичок применшувалося, головне у школі — психологічний комфорт, харчування, чуйність до небажання докласти навіть найменших зусиль, культ легкості та безпроблемності життя. Насправді така ситуація створювала у дітей ілюзію, що їхнє життя й надалі буде легким, комфортним, хтось вирішуватиме всі їхні проблеми, жодні зусилля не потрібні й узагалі всі їм щось винні.

Деякі батьки підтримували це — бо їм хотілося вічної прив'язаності дітей до себе, тож вони або вимагали від суспільства забезпечення комфортної бульбашки для дитини в школі, або платили чималі гроші за приватну школу, де таку бульбашку створено.

Математику в школі комфорту «виносили за дужки» — аж до невивчення таблиці множення як переваги «нової школи» та неявного дозволу не вивчати математики надалі, коли переважна більшість дітей не мала б доступу до фізико-математичного профілю, якщо місцеві органи освіти створять, наприклад, лише «гуманітарний» та «спортивний».

Про потребу країни в інженерах та кваліфікованих робітниках, які таки мають знати, що таке кут, і вміти здійснювати елементарні розрахунки, ніхто не думав. Мізерна кількість випускників, які знають математику, є

недостатньою навіть для потреб сектору ІТ, для фізичних і математичних зірок відкрито аспірантури кращих світових університетів.

Війна раптово знищила всі бульбашки, говорити про повний комфорт дивно навіть щодо дітей, які переїхали в гарні умови та до гарних шкіл за кордоном. Зменшились або навіть зникли можливості для навчання. Продовження дистанційки, іноді суто формальної, та виставлення оцінок у журнали далеко не завжди дорівнювало справжньому навчанню.

Я цілком за психологічний комфорт — але це не означає потурання ліні, небажання докладати хоч якихось зусиль і толерування вимог гарних оцінок просто так. Я добре розумію, що багато дітей не мали й не мають можливості навчатися — бо до того була дистанційка, що потребувала контролю батьків, який не всі сім'ї могли забезпечити, а зараз — війна, повітряні тривоги, втрата житла, рідних, окупація, евакуація...

У цих умовах необхідні заходи для підтримки здобуття базових знань (не лише з математики) для школярів різного віку й для дорослих.

Я не сподіваюся на сучасних очільників освіти — щось зробити зараз можна виключно громадськими зусиллями.

Отже, що я пропоную?

Перше. Потрібні курси базової підготовки з математики та природничих наук відповідно до потреб конкретних спеціальностей щодо числової грамотності, природничих наук та аналізу даних. Їх необхідно запроваджувати для всіх спеціальностей, зокрема й гуманітарних.

Реальність є такою, що більшість студентів пропустили навчання з цих предметів у середній школі. Нагадаю, що такі курси для всіх спеціальностей є в університетах багатьох країн.

Багато спеціальностей, які в Україні вважаються «розмовними», у світі потребують серйозних навичок аналізу даних. Люди, які з досвіду легших програм у закордонних саме початкових школах вимагають подальшої примітивізації всієї освіти в Україні, не розуміють, що в тих країнах можливість вибору «дуже простої» шкільної освіти означає неможливість навчання в університеті на жодній спеціальності.

Друге. Необхідна належна комунікація — пояснювати батькам і дітям, що «зовсім без математики/фізики/хімії/біології» їхні особисті професійні перспективи є досить сумнівними в умовах високої конкуренції вже досвідчених спеціалістів у галузях «без математики».

Базова математика потрібна всім. Це впевнені розрахунки без калькулятора (сподіваюся, вже всі зрозуміли, що доступ до гаджета з калькулятором не завжди гарантований, щось треба знати й напам'ять); елементарна геометрія; вміння вимірювати й оцінювати величини; основи аналізу даних та числової інформації, основи теорії ймовірностей; пропорції, відсотки та основи фінансової грамотності.

Третє. Тим, хто навчався в школі, але все забув, допоможуть дистанційні курси. Для інших потрібно передбачати коригувальні курси в межах бодай професійного навчання та підвищення кваліфікації — так, зокрема й для

юристів, учителів гуманітарних дисциплін, істориків, філологів, перекладачів і журналістів.

Цікаво, що багато західних довідників та підручників для інженерів, лікарів, фармацевтів, медсестер і кваліфікованих робітників включають також інформацію з базової математики — арифметика, пропорції, відсотки... Право на роботу за цими спеціальностями підтверджується кваліфікаційними іспитами — де, крім суто професійних питань, є й завдання, що потребують цієї базової математики. гадаю, що цей досвід варто запозичити.

Четверте. Вимоги та пропагування необхідності знань — це добре, але потрібна також інфраструктура для отримання цих знань, зокрема дорослими людьми. «Почитати шкільний підручник» не допоможе — тим більше, що українські шкільні підручники не надто орієнтовані на самостійне навчання й на дорослих читачів. Тим, хто добре знає англійську, доступна велика кількість відповідних книжок і платформ для навчання. Було б непогано знайти ресурси для перекладу таких книжок і курсів чи створення власних, українських. Дуже сподіваюся на можливість використання ресурсів міжнародної допомоги для освіти дорослих за цими напрямками.

П'яте. Створити умови для підтримки та розвитку дітей, які хочуть і можуть вивчати математику поглиблено. Яких не задовольняє примітивна арифметика. Війна зменшила можливості доступу до системної якісної математичної освіти для цих дітей. Навіть ті, хто виїхав за кордон, навчаються там у звичайних школах із досить легкою програмою. Базові знання у них будуть, але вчитися на вищому рівні — проблематично. У багатьох країнах додаткові заняття на рівні, вищому за шкільний, є досить дорогими та потребують гарного знання відповідної мови. Багато батьків втратили можливість оплачувати додаткові заняття та літні табори з навчанням. І знову потрібно думати, як це компенсувати бодай частково, як дати «математичним» і «природничим» дітям можливість розвиватися. Для них це не лише улюблене заняття та розвиток, а й психологічний комфорт, який у ці складні часи дуже потрібен. Доведеться й тут організовуватись і шукати ресурси для створення й розвитку інфраструктури додаткового позашкільного навчання. Можливо, через гранти для оплати навчання учнів у платних проектах та бодай невелику компенсацію роботи викладачів-волонтерів у безкоштовних гуртках (це зазвичай учителі, вчені та викладачі, які втратили значну частину своїх зарплат, і можуть уже бути неспроможні займатися чистим волонтерством із використанням власних ресурсів). Я планую вести безкоштовні заняття (звісно, це максимум кілька годин на тиждень), але не всі потенційні викладачі мають таку можливість.

Викладання математики в Україні залишалось поза увагою переважної більшості громадських організацій. Дехто з освітніх експертів навіть досить агресивно реагував на твердження про необхідність спрямовувати ресурси на це, вважаючи, що вивчення математики відриває ресурси від, наприклад, історії чи громадянської освіти. Але, сподіваюся, ці люди мали б уже зрозуміти, що захистити й відбудувати можливості для історії, пам'яті та

літератури неможливо без математики та природничих наук. Хотілося б і припинення маніпуляцій на кшталт «математика не потрібна, бо потрібен патріотизм». Ми не маємо робити такий вибір. Потрібно все.

([вгору](#))

Додаток 8

09.06.2022

11 українських ЗВО увійшли до рейтингу QS World University Rankings 2023

Оприлюднено рейтинг найкращих університетів світу QS World University Rankings, визнаний найпопулярнішим у світі джерелом порівняльних даних про успішність університетів ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Найвищу позицію в рейтингу серед українських ЗВО посідає Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (541-550 позиція).

До рейтингу також увійшли:

- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (651-700);
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка (651-700);
- Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (701-750);
- Національний університет «Львівська політехніка» (801-1000);
- Сумський державний університет (801-1000);
- Львівський національний університет імені Івана Франка (1001-1200);
- Харківський національний університет радіоелектроніки (1001-1200);
- Національний університет «Києво-Могилянська академія» (1001-1200);
- Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (1001-1200);
- Національний університет біоресурсів і природокористування України (1201-1400).

Довідково. QS World University Rankings – глобальне дослідження та створений на його основі рейтинг найкращих вищих навчальних закладів світового значення за показником досягнень у галузі освіти та науки, що був започаткований у 2004 році.

([вгору](#))

Додаток 9

06.06.2022

Оприлюднено шістнадцятий академічний рейтинг ЗВО України

...6 червня 2022 року, Центр міжнародних проєктів «[Євроосвіта](#)» в партнерстві з міжнародною групою експертів [IREG Observatory on Academic Ranking and Excellence](#) оприлюднили шістнадцятий академічний рейтинг

українських закладів вищої освіти «Топ-200 Україна 2022» ([Міністерство освіти і науки України](#)).

«В умовах повномасштабної війни заклади вищої освіти продовжують бути сучасними майданчиками для формування та розвитку особистості. Випускники українських університетів – це конкурентоспроможні фахівці на світовому рівні. Майбутні професіонали обирають заклади освіти України», – зазначив Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет.

При складанні рейтингу експерти враховували сучасні тенденції розвитку вищої освіти, що зазнає глибинних змін у результаті впливу пандемії COVID-2019 і повномасштабного воєнного вторгнення рф.

Рейтинг університетів України базується на таких принципах:

- забезпечення відкритості, прозорості, об'єктивності та незалежності ранжування університетів;
- врахування всебічної діяльності університетів;
- пріоритетність євроінтеграційних процесів.

Десятка лідерів закладів вищої освіти України:

- Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
- Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»;
- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
- Національний університет «Львівська політехніка»;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»;
- Сумський державний університет;
- Львівський національний університет імені Івана Франка;
- Національний університет біоресурсів і природокористування України;
- Харківський національний університет радіоелектроніки;
- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

([вгору](#))

Додаток 10

08.06.2022

До 35 тис. доларів США за наближення перемоги: програма грантової підтримки проєктів подвійного призначення

Український фонд стартапів за підтримки Міністерства освіти і науки України запускає програму грантової підтримки проєктів подвійного призначення задля підвищення обороноздатності країни та поствоєнної відбудови ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Фонд надає грантову підтримку проєктам, які здійснюють діяльність у таких сферах: оборона, кібербезпека, освіта, інфраструктурна відбудова та охорона здоров'я. Для участі проєкт мусить мати практичне підтвердження можливості реалізації.

Безповоротна фінансова допомога задовольняє три потреби:

- закриває витрати на розвиток;
- надає доступ до найкращих менторів і експертів;
- підвищує обороноздатність країни та сприяє швидкій післявоєнній відбудові.

Ознайомитися з деталями та подати заявку можна за [ПОСИЛАННЯМ](#).

Грант надається у розмірі до 35 тис. доларів США, з яких 25 тис. спрямовуються на діяльність заявника, а до 10 тис. – на оплату послуг акредитованого акселератора.

([вгору](#))

Додаток 11

03.06.2022

«Наука та бізнес»: зареєстровано майже 40 актуальних наукових розробок, зокрема із галузей національної безпеки, військових і технічних наук

Станом на сьогодні, 3 червня 2022 року, на онлайн-майданчику для комунікації та ефективної взаємодії представників бізнесу та наукової спільноти [«Наука та бізнес»](#) уже зареєстровано майже 40 актуальних наукових розробок ([Міністерство освіти і науки України](#)).

«Вдячний українським науковцям, освітянам, а також підприємцям, що готові реалізувати власний потенціал і комерціалізувати результати наукового пошуку задля розвитку економіки країни. Зареєстровані на платформі пропозиції враховують реалії сьогодення, адже належать галузям національної безпеки, військових і технічних наук. Я переконаний вони будуть реалізовані та стануть важливими кроками до розбудови України після завершення війни», – зазначив Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет.

Команда Харківського національного університету радіоелектроніки спільно з військово-медичним клінічним центром Північного регіону Медичних сил Збройних сил України готові надати дослідників, необхідну інфраструктуру, лабораторії, обладнання для впровадження інноваційної системи діагностики вогнепальних поранень за даними спіральної комп'ютерної томографії (КТ).

Інші пропозиції, які подані через платформу, мають на меті створення детектора вибухових та наркотичних речовин в неметалевих об'єктах та розробки біодизельного палива на основі жирівмісних харчових відходів, що міститиме екологічно безпечні компоненти моторного палива для дизельних двигунів.

Також на платформі наявні на стадіях укладання договорів проекти з реалізації досліджень та експертиз у сфері технічних, сільськогосподарських, економічних, медичних, педагогічних та інших наук.

Як працювати з платформою «Наука і бізнес», можна ознайомитись за [ПОСИЛАННЯМ](#).

Нагадаємо, на майданчику [представлена](#) актуальна ініціатива щодо розроблення курсів із соціального підприємництва для тимчасово переміщених осіб, учасників бойових дій та членів їхніх сімей.

([вгору](#))

Додаток 12

22.06.2022

Новосвітня К.

Київські науковці розробили унікальні ліки для загаснення опіків від фосфорних снарядів

Дуже складні рани обробляють ліками зі спеціальним сріблом, які столичні фізики створюють вручну ([Вечірній Київ](#)).

Ворог застосовує заборонені фосфорні снаряди, рани від яких дуже глибокі та не загоюються. Наразі вчені Інституту фізики НАН України, крім того, що створили препарат ГІДРОБИНТ, ще й виготовляють його самі та надсилають у польові госпіталі. Нині вчені пропонують безкоштовно передати свою технологію виробникам.

«Вечірній Київ» [розповідав](#), що препарат створили на основі наночастинок срібла, який знезаражує й сприяє загоєнню ран, опіків та виразок. «Гідробинт» розроблений вченими у двох формах: як перев'язувальний матеріал, та як рідина (спрей) для дезінфекції.

«Нещодавно до мене зателефонувала пані Лариса, медик із Вінниці, і попросила переслати на пробу зразки наших гідробинтів її подрузі Людмилі, яка працює операційною сестрою в польовому госпіталі на передовій, де йдуть найзапекліші бої», — розповідає **завідувач лабораторії радіаційних технологій Інституту фізики НАН України доктор фізико-математичних наук Володимир Неймаш**.

Військові лікарі з госпіталю говорять, що надходить багато поранених з опіками від російських фосфорних зарядів, а традиційні засоби лікування не допомагають: «хлопці кричать від болю, навіть лідокаїн і морфін не діють».

Володимир Неймаш розповів, що через кілька днів після пересилання Людмилі раневих пов'язок ГІДРОБИНТ №1 і рідкого антисептика ГІДРОБИНТ №2 знову зателефонувала Лариса і радісно повідомила: «Хлопці перестали кричати. Ваші пов'язки — це просто чудо! Біль спадає відразу після накладання. Рани очищаються. Почалася грануляція. Лікарі вражені. Поранені дякують». І передала кілька фото, знятих Людмилою.

«Домовилися, що контактуватиму з Людмилою на пряму, коли буде зв'язок. Бо їх знову евакуюють», — повідомив Неймаш.

Надалі вже професійні подробиці безпосередньо від військового медика Людмили Бобровської: «Грануляція супер! Вал наростає, але не високий! Зменшення площі на 1,5 см за три дні! Бійця перед тим лікарі вже

відправляли на майбутню (за їхніми словами) ампутацію. Адже у пораненого були великі підколінні та пахові лімфовузли.

Загоєння попри всі мазі (плацентарна основа 70%, гіалуронова — 60%) стримували прогресування, однак грануляція не відбувалась. Зараз маємо відсутність збільшення лімфовузлів, гарну грануляцію, чисту рану та загоєння «валом». Маю надію, що і «вала» позбудемось, бо провели ще одну «операцію». Уклінно дякую Вам! Врятовані кінцівки, інші частини тіла — врятовані життя! Обіймаємо ми, медики, та поранені».

Крім того, є результати й по лікуванню очей краплями Гідробинт №2. Лікар з передової розповіла, що до них у госпіталь привезли трьох бійців, очі яких мали ознаки ураження. Це потребувало лікування та накладання пов'язок. Після першого закапування стан покращився, а вже після третього — як нічого й не було.

«На жаль, потужність нашого напівкустарного виробництва не задовольняє потреби фронту і жертв ракетних обстрілів у тилу, — розповідає Володимир Неймаш. — Ми варимо вихідні гідрогелі на своїх домашніх кухнях. Там же формуємо, обробляємо і пакуємо заготовки пов'язок, друкуємо на своїх принтерах етикетки та інструкції по використанню. Потім веземо напівфабрикати в Інститут на опромінення».

Опромінюють заготовки препарату електронами, під впливом яких і відбувається народження метал-водо-полімерного нанокompозиту та медичних виробів з нього. Продуктивність їх виробництва можна збільшити в десятки і сотні разів застосувавши замість кухонь сучасні верстати-автомати для виготовлення розчинів, їх фасування і упакування. Таке обладнання є на багатьох підприємствах медико-фармакологічної галузі.

«До деяких з них ми зверталися ще до війни з пропозицією придбати і впровадити нашу технологію виготовлення медичних засобів з наносріблом для лікування ран та опіків. Але не знайшли зацікавленості. Можливо, за відсутністю достатньої кількості потенційних пацієнтів. Тепер їх вже занадто достатньо», — говорить Володимир Неймаш.

Тому сьогодні столичні вчені пропонують БЕЗОПЛАТНО передати промисловцям у власність, встановити і налагодити технологію виготовлення медичних виробів ГІДРОБИНТ на всіх етапах, окрім електронно-променевої обробки, яка потребує дорогого обладнання та інфраструктури, відповідних дозволів та досвіду.

«Цей етап може бути реалізований Інститутом фізики НАН України на своєму радіаційно-технологічному комплексі як підрядника», — говорить Володимир Неймаш.

Він уточнив, що препарат розроблений вченими лабораторії радіаційних технологій інституту у двох формах: як перев'язувальний матеріал, та як рідина (спрей) для дезінфекції.

«Обидві форми майже на 85% складаються з води (звідси і назва) і були створені для лікування опіків та ран у захисників України. Це дуже актуальна

тема для нашої країни в умовах війни, адже імпортні аналоги коштують дорого», — говорить Володимир Неймаш.

Мовою науковців така речовина правильно називається метал-водо-полімерний наноккомпозит. На основі інноваційної електронно-променевої технології виготовлення наноккомпозиту налагодили малосерійне виробництво з нього медичних виробів «ГІДРОБИНТ».

«Вечірній Київ» повідомляв, що депутати Київради [пройшли навчання](#) з першої медичної допомоги.

Катерина НОВОСВІТНЯ, «Вечірній Київ»
([вгору](#))

Додаток 13

15.06.2022

Міжнародна спільнота посилюватиме підтримку українських науковців

Сьогодні, 15 червня 2022 року, Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет узяв участь у конференції «Криза в Україні: реакція європейських секторів вищої освіти та наукових досліджень», яку організували МОН, All European Academies (ALLEA), Kristiania University College, International Science Council (ISC) ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Під час заходу Сергій Шкарлет і Президент Міжнародної наукової ради Петер Глюкман виступили перед міжнародною освітянською та науковою спільнотою.

Міністр розповів про підтримку, що наразі надається у сфері науки.

Зокрема:

- можливість участі українських науковців на рівних правах із представниками країн-членів ЄС у програмах досліджень та інновацій «Горизонт Європа» і досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії «Євратом»;
- розпочатий набір кандидатів на призначення академічних стипендій імені Героїв Небесної Сотні та оголошений конкурс на здобуття щорічної Премії Кабінету Міністрів України;
- оголошену Європейською Комісією фінансову підтримку для української інноваційної спільноти, зокрема виділення грантів у розмірі 20 млн євро для щонайменше 200 вітчизняних технологічних стартапів.

Також учасники конференції розглянули можливість розширення дослідницької співпраці, збереження наявного співробітництва, відновлення пошкоджених освітніх та науково-дослідницьких систем та інфраструктури і подальшу підтримку України й української освіти і науки.

Крім того, обговорили надання ефективної підтримки українським науковцям і дослідникам, зокрема можливість продовжити їхню участь у

високоякісних наукових проєктах та міжнародній дослідницькій співпраці, а також перебудову наукової та академічної систем України.

«Впевнений, що спільними зусиллями ми обов'язково досягнемо усіх поставлених цілей. Українські інтелектуали та інноватори запропонують світу нові конкурентоспроможні ідеї та рішення», – [зазначив](#) Сергій Шкарлет.

Міністр висловив вдячність міжнародній спільноті за політичні кроки, зроблені країнами для забезпечення підтримки та солідарності з Україною.

Читайте також: [The Ukraine Crisis: Responses from the European Higher Education and Research Sectors](#)

([вгору](#))

Додаток 14

13.06.2022

Країни G7 всебічно підтримують українських науковців

...13 червня 2022 року, Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет взяв участь у зустрічі міністрів науки країн G7 ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Сергій Шкарлет розповів про функціонування української науково-інноваційної системи в умовах російської агресії, нагальні завдання, над вирішеннями яких фахівці МОН щоденно працюють спільно з іноземними партнерами, та досягнуті результати.

«Уже 110 днів розпочата росією повномасштабна війна проти України забирає життя, змушує українців покидати рідні домівки, а науковців та інноваторів шукати можливість продовження своєї діяльності за кордоном. Війна руйнує нашу інфраструктуру, зокрема дослідницьку та інноваційну, призводить до значних втрат в економіці, важких екологічних наслідків та глобальної продовольчої кризи», – зазначив Сергій Шкарлет.

Міністр наголосив, що Україна щодня демонструє свою сміливість та героїчно протистоїть російській агресії.

«Ми віримо у перемогу і вже зараз працюємо над планом відновлення України у воєнний та післявоєнний періоди. Наука, технології та інновації відіграють і будуть відігравати одну з ключових ролей у якнайшвидшому відновленні постраждалих від війни регіонів України», – сказав Сергій Шкарлет.

Він повідомив, що наразі нагальними завданнями є:

- підтримка науковців та інноваторів в умовах воєнного стану;
- релокація закладів вищої освіти та наукових установ;
- створення можливостей продовжувати наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність внутрішньо переміщеними особами;
- удосконалення інституту академічної мобільності;
- розроблення програм повернення науковців та інноваторів, які були вимушені покинути країну;

- робота над впровадженням засад відкритої науки та інновацій;
- прискорення процесів інтеграції до європейського та світового дослідницького просторів.

Федеральний міністр пані Беттіна Старк-Ватцінгер та усі колеги-міністри країн «Великої сімки» висловили солідарність з українськими освітянами та науковцями, які, попри надскладну ситуацію в країні, впевнено йдуть на шляху модернізації науки.

У своїх виступах міністри науки країн G7 наголосили на підтримці України та українських науковців. Також вони висловили готовність і надалі допомагати українським дітям та їхнім сім'ям, які втратили домівки внаслідок бомбардувань військовими рф.

Основні підсумки зустрічі:

- Канада створила фонд для підтримки навчання української молоді та працевлаштування науковців.
- Франція створила фонд фінансової допомоги для наукових досліджень, завдяки якому українські вчені можуть відновити наукову діяльність.
- США виділили на підтримку наших науковців 4 млн доларів. Наразі установи розробляють програми підтримки для всіх, хто постраждав від війни.
- Велика Британія, зокрема Британська академія наук, готова надавати робочі місця українським науковцям для того, щоб вони мали змогу продовжити свої дослідження.

У заході також взяла участь Європейський комісар Марія Габріель, яка запевнила, що Комісія ЄС і надалі буде підтримувати Україну.

«Наша держава щодня демонструє свою сміливість та героїчно протистоїть російській агресії. Міжнародна спільнота все це бачить і, як зазначила пані Беттіна Старк-Ватцінгер, світові важливо, щоб Україна стала ще міцнішою. Всебічна підтримка нових ідей, науки, інновацій прискорить процеси інтеграції до європейського та світового дослідницького простору», – повідомив у своєму [телеграм-каналі](#) Сергій Шкарлет.

Він закликав міністрів освіти та наукових досліджень країн G7 продовжувати посилювати тиск на країну-агресора, адже Україна героїчно протистоїть російській агресії, щодня виборюючи спільні цінності.

([вгору](#))

Додаток 15

28.06.2022

Прем'єр-міністр Великобританії Борис Джонсон оголосив низку заходів для підтримки українських науковців

...28 червня 2022 року, Прем'єр-міністр Великобританії Борис Джонсон оголосив низку заходів для підтримки науково-технічного та науково-дослідного секторів України, про це [повідомив](#) Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет у своєму телеграм-каналі ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Уряд Великобританії прийняв рішення збільшити фінансування програми Researchers at Risk Fellowship у чотири рази. Борис Джонсон зазначив, що залишається відданим забезпеченню майбутнього, в якому Україна та Великобританія процвітають разом.

«Ми високо цінуємо рішення Уряду Великої Британії щодо розширення стипендіальної програми Researchers at Risk Fellowship. Понад 130 українських науковців отримають підтримку в межах програми, що стартувала в березні. Спочатку на програму було виділено 3 млн фунтів стерлінгів, а оголошені сьогодні додаткові 9,8 млн дозволять їй значно розширитися», – зазначив Сергій Шкарлет.

Українські вчені, які вимушено переїхали за кордон або не змогли повернутися додому через агресію РФ, зможуть продовжувати дослідження та обмінюватися досвідом з іноземними колегами завдяки підтримці Великобританії.

За стипендіальною програмою передбачається виплата заробітної плати та покриття витрат на проживання до двох років для українських дослідників. Згодом науковці зможуть повернутися додому та зробити вагомий внесок у відновлення країни.

«Не менш важливою є підтримка українських університетів, які завдяки новій програмі UK twinning programme зможуть працювати з провідними університетами Великої Британії. Вірю, що ця колаборація посилить співпрацю між нашими державами у сфері освіти та науки», – написав Міністр.

Крім того, Уряд Великобританії надасть фінансування для підтримки програми побратимів Universities UK International і Cormack Consultancy Group. Проєкт має на меті встановити більше ніж 100 довгострокових програм партнерства для підтримки українських інституцій, студентів і дослідників під час війни.

79 університетів Великобританії вже підписали програму, до проєкту долучився й Единбурзький університет, який об'єднався з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, а також Університет Рексема Гліндра, який об'єднався з Національним університетом «Чернігівська політехніка».

Університети та установи Великобританії масово виступили за підтримку українських колег.

Нагадаємо, видавництво Bentham Science відновило для українських [вчених](#) доступ до електронних ресурсів.

([вгору](#))

Додаток 16

15.06.2022

Меморандум про розуміння між НФДУ та Швейцарським національним науковим фондом (SNSF)

НФДУ підписав Меморандум про порозуміння зі Швейцарським партнерським фондом Swiss National Science Foundation (SNSF). Меморандум проголошує розширення співпраці в галузі науки між Швейцарським фондом та НФДУ! ([Національний фонд досліджень України](#)).

SNSF підтримує українських дослідників з самого початку війни. Окрім наданої матеріальної допомоги, що у загальному розмірі склала вже 9 мільйонів швейцарських франків, SNSF допоміг близько 100 науковцям отримати посади в проєктах SNSF та у вищих навчальних закладах Швейцарії.

Метою підписаного нами Меморандуму є розвиток можливостей для тісної співпраці між дослідниками Швейцарії та України. Майбутні ініціативи можуть включати двосторонні або багатосторонні проєкти, конкурси, дослідницькі візити, зустрічі, конференції, комунікаційні та інші заходи. Фонди будуть обмінюватись передовим досвідом та найкращими практиками з оцінювання, фінансування та менеджменту наукових проєктів. Усі заходи будуть спільно розроблятися партнерськими організаціями.

Співпраця SNSF та НФДУ відкриє ширші можливості для співробітництва між науковими установами та закладами вищої освіти обох країн, а також сприятиме залученню наших дослідників до кращих наукових практик європейської спільноти. Висловлюємо щирю вдячність нашим швейцарським колегам та очікуємо на плідну співпрацю!

([вгору](#))

Додаток 17

21.06.2022

Україна вперше взяла участь у засіданні Європейської полярної ради з досліджень Арктики та Антарктики

Україна вперше долучилася до засідання Європейської полярної ради (ЄПР) – організації, що займається стратегічним розвитком полярних досліджень та інших ініціатив щодо Арктики та Антарктики в Європі. Взяти участь у заході запросили Національний антарктичний науковий центр на правах нового члена Ради, адже в квітні цього року НАНЦ набув повноправного членства в ЄПР. Виїзне засідання Європейської полярної ради відбулося 13-17 червня 2022 року в місті Болонья (Італія) і було присвячене засадам нової Стратегії ЄПР на 2022-2027 роки ([Урядовий портал](#)).

Зокрема, учасники обговорили деталі нового стратегічного бачення та місії Ради, яка буде розділена на тематичні блоки для ефективнішої координації, співпраці та взаємодії членів ЄПР як між собою, так і з іншими зацікавленими організаціями.

Протягом літа проєкт Стратегії буде опрацьований робочою групою експертів та погоджений з усіма членами ЄПР. Очікується, що остаточний варіант Стратегії на 2022-2027 роки буде затверджено на наступному пленарному засіданні ЄПР восени 2022 року.

Довідково.

ЄПР називають європейським «елітним клубом» антарктичних досліджень. Головна мета Ради – сприяти багатосторонній співпраці учасників із вивчення полярних регіонів. Вона діє як єдиний контактний пункт для комунікації європейських полярних дослідників як між собою, так і з міжнародними партнерами.

Нагадуємо, що Національний антарктичний науковий центр став членом Європейської полярної ради 5 квітня 2022 року. Це дасть нові можливості нашим ученим для вивчення Арктики та Антарктики, а також поліпшить інтеграцію української науки в європейський дослідницький простір.

[\(вгору\)](#)

Додаток 18

01.06.2022

PAUSE-ANR: програма для розміщення українських науковців

З початком війни в Україні програма PAUSE, яку очолює Колеж де Франс, створила спеціальну програму PAUSE-Ukraine за підтримки Міністерства вищої освіти, досліджень та інновацій Франції (MESRI). Програма зосереджена на забезпеченні невідкладної допомоги українським науковцям ([Національний фонд досліджень України](#)).

Французьке національне дослідницьке агентство (ANR) також створило механізм допомоги для підтримки наукових спільнот, які стикаються з проблемами у зв'язку з нинішньою ситуацією в Україні.

Pause-Ukraine та ANR під керівництвом MESRI розробляють спільно скоординовану схему підтримки та розміщення українських вчених у французьких лабораторіях.

Програма проводитиметься у колаборації з Національним фондом досліджень України, щоб забезпечити повернення науковців, яким вдалося продовжити свою науково-дослідницьку діяльність, та розглянути можливість продовження співпраці для підтримки та відновлення дослідницького потенціалу.

[ДЕТАЛЬНІШЕ ПРО ПРОГРАМУ](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 19

06.06.2022

Розпочинається конкурс українсько-латвійських науково-дослідних проєктів на 2023-2024 роки

З 6 червня до 2 вересня 2022 року Міністерство освіти і науки України та Латвійська рада науки оголошують конкурс спільних українсько-латвійських науково-дослідних проєктів для реалізації у 2023-2024 рр. ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Пріоритетні напрями:

- енергетика та енергоефективність;
- екологія та раціональне природокористування, включаючи морські дослідження, зокрема дослідження забруднення акваторій морів хімічними речовинами та мікропластиком;
- нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань, дослідження в галузі біотехнології, біоінженерії та генетики;
- нові матеріали;
- суспільні та гуманітарні науки.

Конкурс відкритий для будь-яких науково-дослідних груп закладів вищої освіти, наукових установ обох країн.

[Детальніше про конкурс](#)

([вгору](#))

Додаток 20

03.06.2022

Україна на порядку денному програми ESPON

1-2 червня 2022 р., у м. Лілль (Франція), в рамках тижня ESPON, пан-європейської програми, спрямованої на підтримку політики країн та регіонів в різних галузях на основі даних та знань про територію, відбулись засідання, присвячені новим викликам територіальної згуртованості. Одним з таких викликів є безумовно війна в Україні, вплив якої на економіку та суспільство Європи стає все помітнішим, зокрема і в контексті підтримки значної кількості біженців в окремих країнах. В цілому розглядались такі питання як вплив економічної взаємозалежності та потоків на реалізацію регіональних стратегій; соціальні та територіальні наслідки COVID-19 на регіональному рівні; культурна спадщина як джерело добробуту суспільства; цифрові інновації в управлінні та наданні державних послуг; розвиток продуктивного міста, забезпечення сталої транспортної інфраструктури в стратегічних міських регіонах. Крім того, була представлена інформація про останні публікації та інструменти ESPON ([Інститут географії НАН України](#)).

Основні наслідки війни в Україні обговорювались під час пленарних дебатів, а також сесії присвяченої результатам проекту IRiE (Interregional relations in Europe).

Під час пленарної дискусії директор Інституту географії НАН України, чл.-кор. НАН України Є.О.Маруняк, зупинилась на результатах спільних с польськими колегами досліджень, щодо моделювання сценаріїв міграції українців в країнах ЄС, ймовірних рекомендаціях для реалізації європейської політики в сфері адаптації біженців, вирішення проблеми їх нерівномірного просторового розподілу у розрізі країн та регіонів, можливих напрямках підтримки просторового розвитку України з боку ЄС у повоєнний період. Особливу підтримку під час обговорення отримала ідея сприяння місцевому

розвитку в Україні на засадах широкої імплементації європейських концептів в процесі відновлення територіальних громад.

<...> В рамках сесії «Міжрегіональні відносини в Європі» було також представлено презентацію «Міграція та біженці: розгляд людського виміру війни в Україні», підготовлену спільно представниками Інституту географії та просторової організації ПАН та Інституту географії НАН України.

У наступному програмному періоді проблема управління кризою, спричиненою появою українських біженців, та повоєнному відновленню України буде однією з п'яти крос-секторальних тем реалізації проектів ESPON, поряд з енергетичною безпекою, посиленням обороноздатності та кібербезпеки, стійкістю європейської економіки та демократичних інституцій.

Детальну інформацію про програму конференції та результати обговорення можна знайти за посиланнями: <https://www.espon.eu/stronger-together-recovering-through-crises> <https://www.facebook.com/ESPONProgramme> (вгорі)

Додаток 21

07.06.2022

Триває приймання заявок для участі у конкурсі Fulbright Research and Development Program 2023–2024

Триває приймання заявок для участі у черговому щорічному конкурсі на здобуття стипендій імені Фулбрайта для молодих викладачів та дослідників Fulbright Research and Development Program на проведення досліджень в університетах США тривалістю від шести до дев'яти місяців ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

У конкурсі можуть брати участь особи віком до 45 років з дворічним професійним досвідом:

- викладачі;
- аспіранти та дослідники, які ще не мають наукового ступеня;
- кандидати наук;
- адміністратори вищих навчальних закладів;
- співробітники науково-дослідних установ;
- журналісти;
- фахівці з бібліотечної, музейної та архівної справи;
- спеціалісти у сфері управління культурою;
- працівники громадських організацій.

Крайній термін подання документів – **1 листопада 2022 року**.

[Докладніше – на сайті Програми імені Фулбрайта в Україні](#)

Українське громадянство та проживання в Україні на час проведення конкурсу залишається однією з важливих умов участі в Програмі. Однак, з огляду на те, що багато потенційних кандидатів перебувають зараз не в Україні, Офіс Програми імені Фулбрайта у 2022 році прийматиме документи

від конкурсантів, які перебувають в Україні, а також тих громадян України, які після 24 лютого змушені були покинути країну через війну.

[Сторінка Fulbright Ukraine у соцмережі Фейсбук](#)
([вгору](#))

Додаток 22

08.06.2022

Співпраця МОН та Mitacs: 600 українських студентів долучаться до реалізації провідних наукових досліджень

...7 червня 2022 року, Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет та Генеральний директор і старший науковий директор Mitacs Джон Хепберн в режимі онлайн підписали Меморандум про співпрацю ([Міністерство освіти і науки України](#)).

В 2019 році Міністерство освіти і науки України приєдналося до програми «Mitacs» з огляду на її популярність серед студентів України та ті унікальні можливості, які вона надає здобувачам освіти та молодим ученим.

«У межах меморандуму 600 вмотивованих студентів, аспірантів та дослідників України зможуть відвідати Канаду та долучитися до реалізації провідних наукових проєктів та досліджень. Участь у таких стажуваннях є прекрасним досвідом для будь-якого студента або молодого дослідника», – [азначив](#) Сергій Шкарлет.

Міністр висловив вдячність канадським партнерам за пропозицію розширити перелік українських учасників, долучивши туди не лише представників університетської спільноти, але й молодих учених з установ Національної та галузевих академій наук України.

«Ми дуже розраховуємо, що перші обміни будуть відкриті вже цього року. З нетерпінням чекаємо на початок імплементації наших домовленостей. Щиро дякуємо за підтримку України», – наголосив Сергій Шкарлет.

([вгору](#))

Додаток 23

10.06.2022

Співпраця українських ЗВО з альянсами європейських університетів

Пропозиції щодо залучення українських освітніх інституцій до альянсів європейських університетів обговорили під час першої онлайн-наради представники українських ЗВО, Європейської комісії та альянсів європейських університетів 9 червня 2022 року. Ініціатором зустрічі став заступник голови Спілки ректорів України, ректор КНУ імені Тараса Шевченка **Володимир Бугров** ([Інформаційно-обчислювальний центр КНУ імені Тараса Шевченка](#)).

На заході були присутні представники декількох Альянсів європейських університетів, серед яких EPICUR, ECIU, EUCOR та EU-CONEXUS, одна з керівників Департаменту освіти Європейської освіти **Тіна Дельва** та проректори 18 українських ЗВО. КНУ імені Тараса Шевченка представляв ректор **Володимир Бугров** та проректорка з міжнародного співробітництва **Ксенія Смирнова**.

Модератором зустрічі виступив проректор з міжнародної співпраці Університету імені Адама Міцкевича в Познані **Рафал Вітковскі**, який у своєму виступі продемонстрував можливості Альянсів європейських університетів для підтримки українських закладів вищої освіти. За його словами, наразі в Європі нараховується 41 альянс університетів, в які входять 280 ЗВО, що складають основу європейського простору освіти. Всі університети готові ділитися з українськими партнерами унікальним досвідом, пропонують безперешкодну мобільність та інноваційне навчання й дослідження. Декларують готовність до співпраці й високотехнологічну підтримку у формі віртуального кампусу. Пан **Вітковскі** окреслив 5 можливих рівнів співпраці:

- на рівні вже існуючих угод;
- як повністю залучені партнери;
- як частково залучені партнери (за тематичними напрямками);
- співпраця між альянсом і університетом;
- співпраця між двома альянсами.

Про загальну підтримку Європейського союзу у галузі вищої освіти розповіла заступниця керівника відділу з питань вищої освіти Директорату освіти, молоді, спорту та культури Європейської комісії **Тіна Дельва**. Зокрема, щодо інформаційного забезпечення та координації національних зусиль з перепрофілювання поточних європейських інструментів фінансування та введення в дію нових інструментів фінансування та політики для підтримки середньострокових заходів.

Про нове стратегічне партнерство для майбутньої інтеграції українських університетів до європейської вищої освіти і потенційну роль європейських університетів в цьому процесі говорив **Жан-Марк Плане**, віце-президент Університету Страсбурга, що є членом двох альянсів європейських університетів – EPICUR та Eucor. Пан Плане окреслив коротко-, середньо- та довгострокові потреби українських ЗВО та запропонував форми підтримки від європейських університетів у середньо- та довгостроковій перспективі. Також як окреме рішення **Жан-Марк Плане** запропонував створення відкритої платформи для обміну навчальними курсами між європейськими та українськими партнерами.

Виступи європейських колег викликали жваве обговорення серед українських освітян. Зокрема виступили представники КНУ імені Тараса Шевченка **Ксенія Смирнова**, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова **Андрій Смітюх**, Сумського державного університету **Костянтин Кириченко** та інші. А проректорка Національного

університету «Львівська політехніка» **Наталія Чухрай** запропонувала на розгляд присутніх, підготовлений ними текст Звернення до Європейської комісії щодо можливого фінансування стратегічного партнерства між українськими та європейськими університетами.

Результатом дискусії стало рішення щодо прискорення процесу залучення закладів вищої освіти України до наявних університетських альянсів Європи, що стане потужним інструментом підтримки нашої вищої освіти на різних рівнях. Для цього учасники домовилися продовжити обговорення у подібному форматі.

([вгору](#))

Додаток 24

28.06.2022

МОН пропонує для громадського обговорення проєкт Указу Президента України «Про внесення змін до деяких Указів Президента України щодо щорічних грантів Президента України молодим ученим та докторам наук»

Міністерство освіти і науки України пропонує для громадського обговорення [проєкт](#) Указу Президента України «Про внесення змін до деяких Указів Президента України щодо щорічних грантів Президента України молодим ученим та докторам наук».

[Порівняльна таблиця](#)

[Пояснювальна записка](#)

Проєкт акта розроблено відповідно до листа Секретаріату Кабінету Міністрів України від 30.09.2019 № 33247/1/1-19 до листа Офісу Президента України від 27.09.2019 № 02-01/1637, яким Міністерству освіти і науки України доручено підготувати та подати Кабінетові Міністрів України узгоджені пропозиції щодо призначення грантів Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень та грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених.

Проєктом акта пропонується внести зміни до:

- Указу Президента України від 9 квітня 2002 року № 315 «Про додаткові заходи щодо підтримки молодих учених»;
- Указу Президента України від 16 травня 2008 року № 444 «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку наукової сфери»;
- Положення про порядок надання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених, затвердженого Указом Президента України від 24 грудня 2002 року № 1210;
- Положення про щорічні гранти Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень, затвердженого Указом Президента України від 17 червня 2009 року № 446.

Зазначеними змінами, зокрема, пропонується:

- визначити суб'єкт, який має забезпечити проведення конкурсів наукових проєктів молодих учених та наукових проєктів для здійснення наукових досліджень докторами наук на отримання щорічних грантів Президента України;

- встановити граничний вік молодого вченого відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»;

- встановити можливість визначення кількості щорічних грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених та докторам наук для здійснення наукових досліджень за результатами конкурсів наукових проєктів;

- встановити можливість визначення щороку Президентом України розміру кожного гранту для підтримки наукових досліджень молодих учених та докторам наук для здійснення наукових досліджень за пропозицією Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, погодженою з Міністерством освіти і науки України.

Зауваження та пропозиції до проєкту акта приймаються Міністерством освіти і науки України до **12 липня 2022 року** на електронну пошту znadia1410@gmail.com (відповідальна особа Надія Заболотна, головний спеціаліст відділу державної атестації головного управління із реалізації політик у сфері науки та інновацій директорату науки та інновацій).

([вгору](#))

Додаток 25

24.06.2022

Оновлено Положення про стипендії Президента України та Кабінету Міністрів України для молодих учених

...24 червня 2022 року, під час засідання Уряду схвалено постанову КМУ, яка вносить зміни до постанов 1994 року: «Про стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених» та «Про стипендії Президента України для молодих вчених» ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Метою документа є погодження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України із Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також упорядкування термінології, що вживається у зазначених нормативно-правових актах, відповідно до законодавства.

Зокрема врегульовано такі питання:

- уточнення вимог до осіб, які можуть брати участь у конкурсі на здобуття стипендій Президента України та Кабінету Міністрів України для молодих учених;
- усунення обмежень щодо можливості брати участь у конкурсі на здобуття стипендій усіх молодих учених, які відповідно до Закону

України «Про наукову і науково-технічну діяльність» мають статус молодого вченого.

Нагадаємо, видавництво Bentham Science відновило для українських [вчених](#) доступ до електронних ресурсів.

([вгору](#))

Додаток 26

21.06.2022

Уряд ухвалив рішення щодо юридичних питань удосконалення роботи Центрів колективного користування науковим обладнанням

Сьогодні (21.06. – Ред.) під час засідання Уряду схвалено постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання центрів колективного користування науковим обладнанням» ([Урядовий портал](#)).

Мета документа – удосконалити нормативно-правову базу в частині створення та функціонування Центрів колективного користування науковим обладнанням як осередків надання доступу до наукового обладнання (інструментів, приладів, інвентаря тощо) для проведення наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок суб'єктами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Очікується, що наукові та науково-педагогічні працівники, зокрема молоді вчені, закладів вищої освіти та наукових установ (приблизно 60 тис. осіб) матимуть можливість доступу до унікального наукового обладнання для проведення наукових досліджень і науково-технічних розробок. Студентів, магістрів, аспірантів та молодих учених залучатимуть до дослідно-конструкторських робіт, що є важливим елементом міжнародної науково-технічної співпраці.

Також документ затверджує Примірне положення про Центр колективного користування науковим обладнанням, що визначає:

1. створення, провадження та припинення діяльності Центру;
2. здійснення Центром передання, придбання (зокрема за договором лізингу), обміну наукового обладнання, інструментів, приладів, інвентаря;
3. урегулювання фінансових та матеріально-технічних питань, пов'язаних із діяльністю Центру;
4. види послуг, що надає Центр.

([вгору](#))

Додаток 27

20.06.2022

Угоду про науково-технічну співпрацю між Урядом України та рф припинили на законодавчому рівні

19 червня 2022 року Верховна Рада прийняла Закон України № 2299-ІХ «Про припинення дії Угоди між Урядом України та урядом російської

федерації про науково-технічне співробітництво», вчинену 27 серпня 1996 року та ратифіковану Законом України від 16 січня 1998 року ([Урядовий портал](#)).

«Як і зазначав раніше, не може бути жодної співпраці українських науковців із країною, яка розпочала широкомасштабну агресію на території нашої держави, безжально вбиває цивільне населення, руйнує житлові будинки та заклади освіти», – зауважив Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет.

Припинення дії міжнародної угоди обумовлено безпрецедентним проявом відкритої, збройної, широкомасштабної агресії російської федерації проти України; атаками на українські міста; жорстокими вбивствами цивільного населення; руйнуванням, пошкодженням житлових будинків і закладів освіти; порушенням зі сторони російської федерації принципів міжнародного публічного права і чинних міжнародних зобов'язань.

Закон України спрямований на захист національних інтересів України та національної безпеки України, а також повністю припиняє співпрацю між міністерствами освіти, науково-дослідними установами, науковими організаціями та товариствами, вищими навчальними закладами та підприємствами тощо. Раніше Уряд денонсував угоди у галузі освіти та науки з російською федерацією та республікою білорусь.

([вгору](#))

Додаток 28

22.02.2022

Оприлюднено результати конкурсного відбору науково-технічних розробок

[Наказом](#) МОН від 17 червня 2022 року №565 затверджено пропозиції Науково-технічної ради МОН з питань формування та виконання державного замовлення на науково-технічну продукцію щодо переліку найважливіших науково-технічних (експериментальних) розробок і орієнтовних обсягів фінансування ([Міністерство освіти і науки України](#)).

До фінансування рекомендовано 19 розробок, з яких 5 – за пріоритетним напрямом розвитку науки та техніки «Інформаційні та комунікаційні технології»:

- розроблення дослідного зразка бортової системи навігації, орієнтації та керування мікро- та наносупутників;
- розроблення системотехнічних основ і робочої моделі побудови наземного комплексу вітчизняної радіотехнічної системи ближньої навігації типу TACAN;
- розроблення конструкторської документації на безпілотний авіаційний комплекс швидкісної повітряної мішені;

- розроблення інтелектуальної системи автоматичного виявлення та розпізнавання радіолокаційних об'єктів;
- розроблення автоматизованої станції для виготовлення чутливих елементів волоконно-оптичних гіроскопів.

5 розробок за пріоритетним напрямом «Енергетика та енергоефективність»:

- розроблення насоса реакторного відділення для систем спеціальної каналізації реакторів українських атомних електростанцій;
- розроблення комплексної системи моніторингу деформацій, зміщень і напружень гребель гідроелектростанцій України;
- розроблення енергоощадних світлодіодних систем фітоосвітлення з регульованим спектральним складом;
- розроблення дослідного зразка енергоефективного колісного малогабаритного транспортного засобу подвійного використання;
- розроблення технології виробництва екологічно безпечних високооктанових авіаційних бензинів із вітчизняної сировини.

4 розробки за напрямом «Раціональне природокористування»:

- розроблення технологій комплексної переробки рослинної сировини на харчові продукти;
- розроблення технології очищення води глибоких гідрогеологічних свердловин;
- розроблення технології переробки молочних продуктів із використанням нових типів гомогенізаторів;
- розроблення водозберігаючої технології імпульсного краплинного зрошення сільськогосподарських культур.

За пріоритетним напрямом «Наука про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань» – 2 розробки:

- розроблення та валідація технології комплексного лікування раку молочної залози хворих молодого віку;
- розроблення методів підвищення біологічної активності харчових продуктів для спеціальних медичних цілей.

За пріоритетним напрямом «Нові речовини та матеріали» – 3 розробки:

- розроблення технології росту структур на основі антимоніду індію та виготовлення тестових зразків фотодіодів;
- розроблення складів і технології виготовлення кордієритової кераміки для надвисокочастотної авіаційної, ракетної техніки та носіїв каталізаторів;
- розроблення технологій іонно-плазмового нанесення зносостійких покриттів мідних кристалізаторів.

Орієнтовний обсяг фінансування науково-технічних розробок на 2022/2023 роки складає 47 млн. 497 тис. 100 гривень.

Після схвалення урядовим рішенням зазначеного вище переліку розробок МОН забезпечить укладення з організаціями-виконавцями договорів на фінансування за державним замовленням.

([вгору](#))

Додаток 29

09.06.2022

Продовжено строк дії пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності

8 червня 2022 року набув чинності Закон України №[2031-ІХ](#), яким внесено зміни до законів «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та продовжено дію затверджених цими законами пріоритетних напрямів на 2022 рік ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Реалізація акта сприятиме розвитку науки, техніки та інноваційної діяльності, а також забезпечить реалізацію фінансової підтримки наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямами.

Водночас комітети ВРУ опрацьовують розроблений МОН і схвалений Урядом [проект ЗУ](#) «Про основні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні». Прийняття законопроекту забезпечить законодавче оформлення нової системи пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, після чого на розгляд Уряду буде винесено перелік напрямів, що відповідають Цілям сталого розвитку та враховують першочергові потреби відновлення України від наслідків війни.

([вгору](#))

Додаток 30

16.06.2022

УВАГА МОЛОДИХ УЧЕНИХ! КОНКУРС на Премію Верховної Ради України молодим ученим за 2022 рік ПОНОВЛЕНО!

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України у нашій державі був введений воєнний стан. Багато наукових та освітніх установ постраждали від цієї агресії і вимушені були перейти на особливий режим роботи. Через це фактично було зупинено проведення конкурсів Верховної Ради України в галузях освіти і науки. Відповідно до оголошеного Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (далі – Комітет) конкурсу на Премію Верховної Ради України молодим ученим за 2022 рік (https://kno.rada.gov.ua/news/main_news/75803.html) термін подачі документів від установ спливав 1 березня 2022 року. Комітет уже отримав від окремих відомств та організацій подання на Премію Верховної Ради України

молодим ученим за 2022 рік, проте через початок війни, ускладнення логістики, зупинку роботи деяких поштових відділень, не всі молоді вчені та установи встигли оформити та зробити відповідне подання ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Наразі роботу науковців, крім тих, що перебувають на окупованій території та лінії зіткнення, практично відновлено. З метою підтримки молодих учених у складних умовах війни Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій своїм Рішенням від 15 червня 2022 року (<https://kno.rada.gov.ua/documents/zasid/75857.html>) відновив організацію і проведення конкурсів.

Відповідно до п.3 зазначеного Рішення Комітет вирішив:

Поновити строки подачі документів відповідно до [Постанови Верховної Ради України](#) від 05.02.2019 № 2675-VIII "Про Премію Верховної Ради України молодим ученим" на Премію Верховної Ради України молодим ученим за 2022 рік, а саме:

1) наукові установи або організації, заклади вищої освіти, підприємства за рішенням Вчених рад до **30 червня 2022 року включно** подають два паперових примірники роботи для присудження Премії за поточний рік, оформлені відповідно до Інструкції, та один примірник, крім книг, на електронному носії до Міністерства освіти і науки України або за підпорядкуванням до Національної академії наук України, відповідних національних галузевих академій наук, центральних органів виконавчої влади. Зазначені роботи можуть також подаватися відповідно до місця розташування наукової установи або організації, закладу вищої освіти, підприємства до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад;

2) Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, національні галузеві академії наук, центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради **додатково** розглядають подані нові роботи на присудження Премії і приймають рішення про їх технічну й змістовну відповідність вимогам цього Положення та Інструкції і про рекомендацію на присудження Премії. У разі рекомендації роботи таке рішення подається до **31 липня 2022 року включно** до Комітету з супровідним листом, до якого додаються два паперові та один електронний примірники роботи;

3) рекомендувати Службі безпеки України згідно з Постановою Верховної Ради України від 03.11.2021 № 1851-IX «Про внесення змін до деяких постанов Верховної Ради України щодо нагородження відзнаками Верховної Ради України у сфері освіти і науки» в установленому порядку розробити та затвердити особливості подань робіт, які містять відомості, що становлять державну таємницю, та забезпечити організацію і проведення відповідної частини конкурсу з поданням переліку до 5 робіт (одноосібних або у складі колективів) переможців конкурсного відбору до **15 жовтня 2022 року включно**.

Довідково про конкурс:

http://kno.rada.gov.ua/documents/pr_scient/n_ak/

Об'єднана Конкурсна комісія з присудження Премії Верховної Ради України молодим ученим та іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук
([вгору](#))

Додаток 31

09.06.2022

Оголошено конкурс щодо обрання членів Наукової ради Національного фонду досліджень України

Ідентифікаційний комітет Національного фонду досліджень України відповідно до [Положення](#) про конкурс щодо обрання членів Наукової ради Національного фонду досліджень України [оголошує](#) конкурс щодо обрання на вакантні місця членів Наукової ради Національного фонду досліджень України, а саме:

- 8 вакантних місць за секцією природничих, технічних наук та математики;
- 5 вакантних місць за секцією біології, медицини та аграрних наук;
- 4 вакантні місця за секцією соціальних та гуманітарних наук

Кінцевою датою подання документів для участі у конкурсі є **12 вересня 2022 року** ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Кандидатів у члени Наукової ради на конкурс мають право висувати такі суб'єкти: Національна академія наук України, національні галузеві академії наук, наукові установи та заклади вищої освіти всіх форм власності, громадські наукові організації. Самовисування кандидатів у члени Наукової ради не допускається.

<...> Контактні дані для довідок щодо конкурсу: електронна пошта uasciencecops@gmail.com; телефон: 097 117 38 06.

Результати конкурсу оприлюднять не пізніше п'яти робочих днів із дня схвалення результатів конкурсного відбору на офіційній вебсторінці Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій.

Орієнтовною датою оприлюднення результатів конкурсу є 30 вересня 2022 року.

[Детальніше](#)
([вгору](#))

Додаток 32

16.06.2022

Загальні збори Відділення історії, філософії та права НАНУ в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського

14 червня 2022 року в червоній залі Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського відбулися загальні збори [Відділення історії, філософії та права](#) Національної академії наук України. На них обговорено питання про підсумки наукової діяльності установ Відділення в 2021 році та перспективи розвитку фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціогуманітарних наук. Відповідну доповідь зробив академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України, академік НАН України [В.А. Смолій](#). Він також вручив дипломи лауреатам премій НАН України для молодих учених і студентів закладів вищої освіти ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

В обговоренні питання та з доповідями виступили низка керівників наукових установ. Учасники зборів обговорили доповідь [В.А. Смолія](#) й виступи і схвалили підсумки наукової діяльності установ Відділення історії, філософії та права НАНУ в 2021 році.

З доповіддю «Цифрова гуманітаристика – перспективний міждисциплінарний та інтегрований напрям розвитку бібліотечної науки та соціогуманітарних досліджень» виступила генеральний директор Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського член-кореспондент НАНУ [Л.А. Дубровіна](#).

Вона коротко виклала результати наукових досліджень у 2021 році в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського. Упродовж року побачило світ **51** наукове видання загальним обсягом **1106,32** обл.-вид. арк. (**16** колективних та індивідуальних монографій, **7** збірників документів, **15** бібліографічних, довідкових, науково-інформаційних видань, **6** збірників наукових праць, **7** науково-методичних видань); опубліковано **763** наукові публікації загальним обсягом **390,75** обл.-вид. арк. (**25** публікацій у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах даних, **263** статті у вітчизняних виданнях, **22** статті в зарубіжних виданнях, **147** статей у наукових фахових періодичних виданнях, що входять до міжнародних баз даних; **306** тез до конференцій). У Бібліотеці працюють **294** наукових працівників, з яких **19** осіб мають учений ступінь доктора наук, **114** осіб – кандидата наук.

Генеральний директор НБУВ наголосила, що сучасні національні та наукові бібліотеки займають особливе місце в науковому, культурному й інформаційному просторі України. Їм належить провідна роль у збереженні й вивченні національної рукописної, книжкової, документальної спадщини, в інформаційному і науково-аналітичному забезпеченні інтелектуального та духовного зростання суспільства, потреб вітчизняної фундаментальної науки.

Сучасні наукові бібліотеки вже довели пріоритетність потреби створення інформаційно-джерельної бази розвитку науки та інформаційної консолідації у цілісному національному науково-інформаційному просторі, заснованому на застосуванні інтелектуальних цифрових технологій.

Як результат прогресуючого розвитку цифрового суспільства виникає новий науковий напрям – **цифрова гуманітаристика**, методологічна та

практична розробка якого сьогодні реалізується провідними вченими колективів наших академічних бібліотек та інститутів, котрі мають досвід підготовки спільних наукових проектів та ресурсів.

Цей напрям виникає як реакція на складну формалізацію гуманітарного знання, яка не може бути здійсненою без спільної творчості спеціалістів-гуманітаріїв та спеціалістів у галузі інформаційних наук і цифрових технологій, зауважила Л.А. Дубровіна. Для України, яка впродовж значного історичного часу не могла реалізувати весь потенціал своєї історичної та культурної джерельної спадщини і має тепер активно його опрацьовувати, це набуває особливо важливого значення.

За своєю значимістю цей ресурс у багато разів перевищує інформаційну цінність звичайних електронних каталогів та довідкових видань. Під час узгодження мети проекту історико-культурної спадщини та наповнення його новою інформацією, яку здобувають гуманітарії, координації завдань, структури та визначення набору смислових відносин і моделей, підготовки методів розкриття інформації та управління нею й відбувається оптимальна інтеграція методів, відповідна синергія. Такі цифрові бази даних є якісно новим науковим продуктом, інтелектуальною власністю створювачів та колективною електронною науковою публікацією. Інтелектуальний внесок чітко ідентифікується, він надає нові знання, нову методологію опрацювання джерел, що не були в науковому обігу, або пропонуються нові способи організації знань та взаємодії із змістом.

На відміну від традиційних наукових публікацій інформація цифрових гуманітарних проектів стрімко розповсюджується електронними комунікаціями, ці дані можуть постійно нарощуватися, вільно доступні для максимально широкої аудиторії користувачів і тому мають набагато суттєвіший соціальний та громадський вплив.

Генеральний директор НБУВ відзначила, що в той же час не кожна цифрова бібліотека, яка побудована на стандартних програмних, бібліотечних та бібліографічних рішеннях, є проектом цифрової гуманітаристики. Адже цифровий проект є новою мультимедійною формою електронного наукового видання, у якій знання і дані, джерела і дослідження природно поєднуються, створюють можливість доповнення цифрових об'єктів науковим контекстом: інтерпретаціями, тлумаченнями, коментарями, що вимагає залучення співпраці різних спеціалістів, опанування навичок з підготовки такої інноваційної наукової продукції; взаємовідносини між науковцем та видавництвом замінюються співпрацею між науковцями та ІТ-підрозділами. Тому важливу роль у підтримці життєвого циклу наукових цифрових проектів відіграють наукові бібліотеки, які мають багаторічний досвід і технології управління документальними ресурсами та зберігають ці джерела.

На сучасному етапі в Україні наукові та освітні установи, наукові бібліотеки та інформаційні центри реалізують багато наукових цифрових гуманітарних проектів: інформаційні портали, цифрові бібліотеки та архіви,

інституційні репозитарії, електронні онлайнві довідники енциклопедії, мультимедійні наукові та освітні публікації, віртуальні виставки та цифрові колекції, візуальні та картографічні сервіси. Значна частина цих проєктів супроводжується вагомими інтелектуальними та часовими вкладеннями міждисциплінарних і міжінститутських наукових колективів.

Серед них – спільні проєкти НБУВ та інших інститутів НАН України, зокрема інтегрована електронна бібліотека [Інституту історії України](#) та електронний архів Михайла Грушевського як результат спільної співпраці НБУВ та [Інституту історії України](#), [Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського](#), [Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка](#), електронні ресурси [Українського мовно-інформаційного фонду](#) та [Інституту енциклопедичних досліджень](#) тощо.

У НБУВ, нагадає Л.А. Дубровіна, розвиваються на постійній основі національні корпоративні цифрові проєкти: реферативна база даних «Україніка наукова» (разом з [Інститутом проблем реєстрації інформації](#)), національний репозитарій «Наукової періодики України», інформаційний портал «Наука України: доступ до знань» та інші.

Це, власне, є свідченням того, що колективом Бібліотеки з якісною структурою й рівнем наукових розробок вже активно розвивається та вдосконалюється напрям цифрової гуманітаристики із залученням ІТ спеціалістів та істориків, філологів, етнографів, мистецтвознавців, політологів та інших учених. Розробка таких міждисциплінарних баз знань спільними зусиллями інститутів відділення на засадах цифрової гуманітаристики особливо актуалізується в сучасному стані війни з Російською Федерацією, коли маємо значний потік фейкової інформації не лише в політиці, а й у науці.

([вгору](#))

Додаток 33

22.06.2022

Генеральний директор НБУВ виступила на Конференції європейських національних бібліотек

19 – 21 червня 2022 року в Анкарі відбулась чергова Конференція європейських національних бібліотек ([CENL](#)) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Конференція європейських національних бібліотек – це мережа з 46 національних бібліотек у 45 європейських країнах. Членами [CENL](#) є національні бібліотеки держав-членів Ради Європи. З 1987 року Конференція європейських національних бібліотек працює над просуванням головної справи національних бібліотек Європи, зміцнюючи їх особливу роль у збереженні культурної спадщини континенту та роблячи її доступною для всіх. Членом цієї спільноти є й Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Як проголошено в програмних документах [CENL](#), місія Конференції полягає в тому, щоб просувати справу національних бібліотек Європи, краще працюючи разом і досягаючи більшого, ніж кожна з них може зробити самотужки. Об'єднання вважає, що національні бібліотеки Європи, які є провідними світовими установами пам'яті, відіграють важливу роль в інтелектуальному, освітньому, культурному, соціальному та економічному розвитку континенту, країн та спільнот, яким вони служать. Багаторічний досвід діяльності засвідчив, що європейські національні бібліотеки є надзвичайно ефективним засобом для розвитку культурного та наукового порозуміння. Вони представляють європейську спадщину в концентрованій формі з глибоким історичним виміром.

Щороку члени [CENL](#) збираються на спеціальну конференцію для обговорення проектів, ініціатив та тем, що становлять спільний інтерес, прагнучи сформуванню сильного співтовариства, підтримуючи одне одного шляхом обміну навичками та знаннями.

Нинішній рік для Європи позначений війною – незаконним збройним вторгненням Росії на територію суверенної європейської держави України. У березні на сайті [CENL](#) з'явилась рубрика “Stand with Ukraine”, а також заява: “Національні бібліотеки Європи об'єднуються на підтримку свого члена [Любові Андріївни Дубровіної](#), співробітників Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського та всіх українських колег. CENL зараз концентрується на обміні й сприянні конкретним пропозиціям допомоги українським колегам, а також на збереженні української культурної спадщини у фізичній та цифровій формі. Секретаріат закликає всіх членів CENL надсилати інформацію про підтримку та допомогу українським бібліотекам та бібліотекарям за адресою cenl@dnb.de”.

Спільнота також провела кілька тематичних заходів солідарності з Україною, зокрема дні Європи 2022 в [Національній бібліотеці Молдови](#) під девізом «Солідарність з Україною», презентація бібліографії «Україна в колекціях БнФ» (Національної бібліотеки Франції) тощо.

А тепер, на нинішньому зібранні Конференції, генеральний директор НБУВ [Любов Дубровіна](#) була запрошена до виступу. 20 червня вона дистанційно звернулася до учасників Конференції з доповіддю «Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського у стані війни».

Висловивши глибоку вдячність за можливість виступити на річних загальних зборах, [Л.А. Дубровіна](#) зазначила:

– Мій виступ відбувається в трагічні для історії моєї країни часи – часи, пов'язані з руйнівною війною Російської Федерації проти України. Війною, яка повністю змінила життя українського народу, а також принесла зміни в усю світову спільноту.

І, звісно, війна кардинально змінила умови існування бібліотек, оскільки було порушено традиційний комплекс бібліотечної багатовекторної діяльності та з'явилися нові форми опору негативному інформаційному впливу.

Але однією з найважливіших і актуальних проблем залишається проблема врятування та збереження бібліотечних фондів і ресурсів, особливо предметів науки та культурної спадщини, втрата яких є безповоротною.

Генеральний директор НБУВ предметно обґрунтувала роль національної бібліотеки в суспільстві як головного осередку збереження унікальної культурної спадщини, рукописів, стародруків, газет, історичних колекцій, документів, архівів, звернувши особливу увагу на деякі історичні особливості колекцій та бібліотечних речей в НБУВ в контексті історії Української держави та її культури.

– В Україні є декілька національних і публічних бібліотек, а також багато наукових та університетських. Але хочу звернути увагу на важливість Національної бібліотеки України імені Вернадського, яка має величезну колекцію історичної спадщини, найбільшу в Україні. Бібліотека визнана законодавством України національною культурною спадщиною, яка підлягає особливій охороні.

Вона також має унікальний правовий статус, оскільки підпорядкована НАН України, і це підпорядкування склалося й відбувалося історично. Установа була заснована в 1918 році як Національна бібліотека Української Держави незалежним урядом гетьмана Павла Скоропадського за його розпорядженням як одна з перших національних установ, відсутніх в Україні під Російською імперією до 1918 року – разом з Національною академією наук.

Єдина національна бібліотека була створена колективом урядовців та науковців під керівництвом академіка Володимира Вернадського. Тому, окрім традиційних функцій, наша бібліотека надає великого значення своїй функції головної наукової бібліотеки країни в поєднанні зі статусом національної публічної бібліотеки.

За часів Радянської влади бібліотека кілька разів змінювала свій статус, а здобуття Україною незалежності в 1991 році повернуло їй належний статус національної у 1996 році. Наша установа має столітню історію, але її фонди представляють тисячолітню історію України, що зберігається в бібліотеці.

З приходом більшовиків до влади в Києві бібліотека стала центром порятунку культурної спадщини України, зберегла багато колекцій від спланованого комуністичним терором і політикою переписування історії знищення. На той час бібліотека включала у свій фонд багато колекцій, які були конфісковані радянською владою: дуже цінні й унікальні колекції академічних, церковних, культурно-освітніх закладів та приватних бібліотек докомуністичного радянського періоду.

Але навіть збережені бібліотекарями, більшість із цих колекцій були заборонені комуністами для вільного доступу до 90-х років ХХ століття. Лише за останні 20 років ця спадщина України стала доступною для користувачів – і це відіграло значну роль у процесі відродження національної пам'яті незалежної Української держави.

Сьогодні Національна бібліотека імені Вернадського також працює на розвиток науки, освіти, культури, управління, суспільно-політичного та інноваційного прогресу. У її структурі функціонують шість спеціалізованих науково-дослідних інститутів, які представляють наукові та прикладні напрями діяльності бібліотеки, розвиток досліджень змісту бібліотечних скарбів та розвиток науки.

У Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського є спеціальні центри та служби, що реалізують функції інформаційно-аналітичних державних служб, електронна юридична бібліотека, музейно-архівна та книжкова колекція Президентів України, центр збереження й реставрації рідкісних книг і рукописів.

На цей час фонд бібліотеки становить понад 16 мільйонів книг, рукописів, архівних документів, щорічних комплектів журнальної та газетної періодики, що мають правовий статус національного надбання. Понад 4 мільйони одиниць з усієї бібліотечної колекції є унікальними. У нашому зібранні зберігається Пересопницьке Євангеліє XVI століття, на якому під час інавгурації присягають президенти України.

Бібліотека є головним науково-культурним інформаційним порталом України, сховищем «Наукової періодики України», порталів «Наука України: доступ до знань», «Науково-дослідний центр соціальних комунікацій», для обслуговування органів державної влади; «Український національний біографічний архів»; реферати та наукометричні бази даних, а також цифрові архіви та бібліотеки.

Історико-культурна спадщина представлена цифровою колекцією «Ukrainica», яка об'єднує не лише національну бібліографічну інформацію, а й цифрову повнотекстову історичну ресурсну спадщину з найдавніших часів. Зростає її національне значення як інтегратора знань, культурної спадщини, центру інтелектуальної комунікації.

Національна бібліотека України імені Вернадського щорічно видає велику кількість наукових публікацій – монографій, збірників документів, альбомів, каталогів і довідників, фахових збірників наукових праць, а також фаховий журнал «Бібліотечний вісник».

Але негативні наслідки війни підкреслили наявні економічні проблеми, такі, як відсутність належного фінансування й матеріально-технічного забезпечення, скорочення штату тощо. Останніми роками на такий стан бібліотеки звернув увагу Президент України Володимир Зеленський. За його підтримки ми отримали певну суму грошей на капітальний ремонт та комп'ютерну техніку, розпочали ці роботи в 2022 році.

Але початок російської війни проти України ще більше загострив невідкладність необхідного фінансового забезпечення. Раніше виділені бюджетні кошти повернуто до бюджету України на підтримку країни в умовах воєнного стану. З 24 лютого 2022 року ми опинилися в ситуації нестачі оцифрованих ресурсів, застарілого обладнання для виконання таких

функцій, відсутності належного приміщення, відсутності умов для належного збереження колекцій.

Велика кількість працівників, які постраждали від окупації та обстрілів, втратили житло, стали біженцями. Значно скоротилась кількість працюючих бібліотекарів, зарплати зменшилися, а відповідальність за збереження фондів продовжує зростати. Проте колектив бібліотеки сповнений сил і прагнення продовжувати її роботу.

Але небезпека подальшого розвитку ситуації вимагає значної турботи про людей та збереження ресурсів, у тому числі й унікальних. І тому найбільше моє професійне занепокоєння – це відсутність потужного сучасного обладнання для оцифрування наших колекцій. Це пряма загроза культурній спадщині під час війни.

Наша бібліотека пережила дві світові війни та революції, голод, репресії та переслідування комуністичного режиму, коли перших кількох її директорів було розстріляно радянською владою, а весь колектив бібліотеки піддавався засудженню радянським терором. Неймовірно, але бібліотеці вдалося зберегти ці залишки національного надбання всупереч усім катастрофам.

Тому можливе знищення цих скарбів зараз, внаслідок акту безжальної агресії, стане справжньою катастрофою не лише для України, а й для світової спільноти.

[Любов Дубровіна](#) звернулась зі словами глибокої вдячності до директорів європейських національних бібліотек, з якими налагоджені міцні дружні стосунки, до всіх, які висловили солідарність з Україною, засудили російську агресію та підтримали НБУВ, допомогли біженцям, звернули увагу на потреби врятування та збереження культурної спадщини України, опублікували матеріали в блогах, розміщували цифрові ресурси НБУВ в хмарному сховищі, організовували мітинги підтримки та реальну матеріальну гуманітарну допомогу. Адже цим самим бібліотечна спільнота всього світу простягла свою руку підтримки Україні в її боротьбі за мир і демократію, за свободу і право жити на рідній землі, бути частиною європейської спільноти.

Один з перших відгуків на промову [Любові Дубровіноі](#) був висловлений уже незабаром на сайті [CENL](#) у Твіттері користувачкою й прихильницею [CENL](#) Елсбет Квант (Elsbeth Kwant): «Дуже вражаюча розмова про ситуацію в українських бібліотеках директора Національної бібліотеки України. Перша турбота – це збереження унікальної спадщини від війни. «Ми берегли це під час двох світових воєн і прагнемо зробити це зараз». #StandwithUkraine #CENL2022» – підкреслила вона.

([вгору](#))

30.06.2022

Україна на щорічній Конференції Американської бібліотечної асоціації, червень 2022 р.

23-28 червня 2022 р. у м. Вашингтон, США пройшла щорічна Конференція Американської бібліотечної асоціації (Українська бібліотечна асоціація).

У Конференції взяла участь засновниця, багаторічна Президентка, а нині – Голова Експертної ради ВГО Українська бібліотечна асоціація Валентина Пашкова.

27 червня відбулося засідання «Ukrainian Libraries on the Front Lines: Updates and How You can Support», на якому онлайн (у запису) виступила Президентка Асоціації Оксана Бруй, а з доповіддю наживо – Валентина Пашкова.

Їхні виступи були присвячені трагічним наслідкам війни проти українського народу, мужності, силі духу, незламності та професіоналізму українських бібліотекарів. Вони також подякували за підтримку народів та уряду США.

Відповідальний представник Американської бібліотечної асоціації поширив інформацію про Фонд підтримки українських бібліотек, який створено ALA у співпраці з Українською бібліотечною асоціацією. Наразі ми очікуємо надходження першого траншу від колег з США.

Обговорення після виступів цього засідання, кожна зустріч, кожна розмова Валентини Пашкової під час Конференції ще раз засвідчила – Американські бібліотекарі, іноземні учасники щиро підтримують Україну.

Джерело: <https://bit.ly/3I2kMJR>
(вгору)

17.06.2022

Українська делегація на 8 Бібліотечному конгресі у Ляйпцігу 2022

Однією з найбільших бібліотечних подій Європи є Бібліотечний конгрес у Німеччині, який організовує Bibliothek & Information Deutschland. Ця організація є парасольковим консорціумом, що об'єднує бібліотечні асоціації та установи. Раз на 3 роки щорічний Бібліотечний конгрес проводиться у Ляйпцігу. І зазвичай обирається країна-почесний гість Конгресу. Цьогоріч такою країною стала Чеська Республіка. Присутність Чеської Республіки на конгресі знаменує початок трирічної фази співпраці між Німеччиною та Чеською Республікою, в межах якої контакти та професійний обмін між двома країнами мають бути інтенсифіковані в довгостроковій перспективі (Українська бібліотечна асоціація).

Тема 8 Бібліотечного конгресу у Ляйпцігу 2022 – «**Створюємо вільні простори**». Конгрес проходив з 31.05 по 2.06 у гібридному форматі. Протягом цих трьох днів понад 200 лекцій, дискусій та воркшопів у Конгрес-центрі були присвячені актуальним викликам та важливим питанням майбутнього для бібліотек. І 40 з них транслювались онлайн. Учасниками стало понад 2000 бібліотечних фахівців та партнерів з різних країн. Девіз Конгресу пов'язаний з темою 2022 року міста Ляйпціга: «Leipzig – Freiraum für Bildung» (Ляйпціг – безкоштовні місця для освіти). Бібліотеки – це не лише місце для самоорганізованого обміну, вони також активно супроводжують людей на різних етапах життя. Все починається з дітей, які роблять свої перші кроки у світ медіа в дитячій бібліотеці, для підлітків – підтримка в школі, навчання до літніх людей, які хочуть розширити свої цифрові навички».

Звичайно, війна в Україні не проходить повз такі заходи. «З огляду на драматичні події в Україні, роль бібліотек як гарантів свободи інформації та як місця участі громадянського суспільства як ніколи актуальна: бібліотеки створюють простір для формування демократичної думки, сприяють участі у соціальному діалозі та уможливають процеси навчання протягом усього життя. Однак, без підтримки федеральних, державних та місцевих органів влади бібліотеки не можуть впоратися з цими завданнями», – каже д-р Сабіна Гоміліус, президентка Bibliothek & Information Deutschland.

Завдяки надійному партнеру ВГО Українська бібліотечна асоціація Goethe-Institut в Україні та програмі культурних обмінів Bibliothek & Information International від Bibliothek & Information Deutschland 8 бібліотечних фахівців стали учасниками цього річного Бібліотечного конгресу у Ляйпцігу. Нашою місією було не тільки обміняти досвідом, а й розказати про події в Україні й трансформації у роботі бібліотек, сприяти співпраці та підтримці України.

Валентина Ярошук, директорка Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки та голова Рівненського обласного відділення Української бібліотечної асоціації, розповіла про досвід роботи регіональних бібліотек, чим займалися у мирний час та як усе змінилось під час російської агресії, про допомогу тимчасово переселеним українцям. Обговорювали шляхи співпраці та допомоги німецьких бібліотекарів бібліотекам України, а саме: робота з електронними ресурсами, збереження національної спадщини, відновлення приміщень, бібліотечних фондів. Колеги з Німеччини бажають і можуть допомогти українським громадянам з різних областей, Рівненської зокрема. Сподіваємося, що така співпраця між бібліотеками допоможе у підтримці та відновленні України.

Ukrainian libraries in wartime – назва сесії, яка присвячена Україні у военний час. Вікторія Польова, адміністративна координаторка Виконавчого офісу, заступниця голови Молодіжної секції ВГО Українська бібліотечна асоціація розказала про загальну ситуацію та внесок Асоціації в культурному та інформаційному просторі.

Катерина Косинська, заступниця директора Наукової бібліотеки Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова, голова Молодіжної секції ВГО Українська бібліотечна асоціація поділилася інформацією про роботу університетських бібліотек і підтримку навчання та науки у воєнний час.

Анастасія Літашова, завідувачка відділу Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки, заступниця голови Молодіжної секції ВГО Українська бібліотечна асоціація окреслила напрямки роботи публічних бібліотек України та допомоги громаді й військовим. Вона також поділилася власним болючим досвідом двічі переміщеної бібліотеки.

Ольга Дубова, завідувачка відділом документів іноземними мовами Національної бібліотеки України для дітей, членкиня Української асоціації працівників бібліотек для дітей поінформувала про стан та роботу мережі дитячих бібліотек, зокрема Національної бібліотеки України для дітей та підтримки українських дітей під час війни.

Аудиторія була розчулена. Деякі колеги з закордонних бібліотек не уявляли масштаби війни України і наскільки варварські та антигуманні дії здійснюються проти української культури й українського народу. Багато представників іноземних бібліотечних асоціацій виявили бажання допомогти українським бібліотекам та бібліотекарям.

Також під час Конгресу українські бібліотекарі дали інтерв'ю про ситуацію в Україні та роботу бібліотек у воєнний час для радіо Deutschlandfunk Kultur. Послухати інтерв'ю можна за покликаннями [тут](#) або [тут](#). Продовжуємо інформувати широку громадськість про вторгнення та окупацію територій України російськими агресорами. Висвітлюємо ситуацію про війну, боремося за майбутнє України!

([вгору](#))

Додаток 36

12.06.2022

Міжнародна гібридна конференція *Oscuru Library 2022*: підсумки

2-3 червня 2022 р. у Бухаресті, Румунія пройшла Міжнародна гібридна конференція *Oscuru Library 2022* за темою «The E+Libraries On The Rise / E+Бібліотеки на підйомі» ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Серед учасників Конференції – бібліотечні фахівці з Румунії, Молдови, України, Франції, Німеччини, Уганди, Ізраїлю.

Команда з України заявила про себе досить потужно: Катерина Алексеєнко з Публічних бібліотек Львова та Крістіна Галустова з Запорізької ОУНБ представляли роботу своїх бібліотек з розвитку громади особисто, а Олександр Козирев з Луганської ОУНБ, Оксана Бояринова та Ярослава Сошинська від Президії та Виконавчого офісу ВГО Українська бібліотечна асоціація в режимі онлайн ділилися досвідом проєктів з активного

громадянства, універсального дизайну, освіти впродовж життя та сприяння досягненню Цілей сталого розвитку ООН.

Програма Конференція була насичена дискусіями та обміном досвідом щодо ролі бібліотек у досягненні Цілей сталого розвитку, електронних бібліотек, цифровізації, розвитку громад, прав людини. У виступах організаторів і партнерів Конференції постійно наголошувалось на важливості наших спільних зусиль з розвитку медійної грамотності, активної та відповідальної громадянської позиції, поширення інновацій і технологій, підтримки у своїх громадах Цілей сталого розвитку ООН, зокрема циркулярної економіки.

Чудова організація заходів, логістика в поєднанні з цікавим інформативним наповненням тренінгів та воркшопів створили всі умови для ефективної взаємодії між учасниками. Так, зокрема, семінар за темою «Пост-травматичний синдром: діагностика та допомога» виявився вкрай важливим для багатьох учасників. Особливу інформаційну цінність семінар мав для бібліотекарів з України, Румунії та Молдови, які активно працюють з внутрішньо переміщеними особами з окупованих росією українських територій та українськими біженцями. Бібліотекарі ділилися досвідом роботи з українськими дітьми-біженцями / дітьми-переселенцями, аналізували та порівнювали активності, спрямовані на покращення психологічного стану дітей.

Дуже корисним та креативним був воркшоп в Муніципальному музеї Бухареста від Mona-Silvia Timofte, спеціаліста з музейної освіти. Як зробити культурний контент ближчим до користувача? Як швидко знайти різнопланові рішення проблемного питання? Під час командної роботи бібліотекарі знаходили нестандартні шляхи вирішення концептуально важливих питань.

Учасники з України повсюдно розповідали об'єктивну інформацію про геноцидний характер воєнної агресії Росії проти України, про нелюдську жорстокість окупантів та неймовірну силу духу українського війська й українського народу, презентували пріоритетні напрями роботи своїх бібліотек в громадах, а також розповідали як саме переорієнтували свою роботу українські бібліотеки під час війни.

Хочеться відзначити і подякувати за неймовірну підтримку України представниками міжнародної спільноти! Учасники з різних країн були насправді вражені діяльністю українських бібліотекарів в умовах воєнного стану, нашою зміною пріоритетів в бібліотечній роботі після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, нашою волонтерською діяльністю та боротьбою з російською пропагандою.

Участь у Конференції є частиною проекту Growing Active Citizens Hubs, що впроваджується Progress Foundation (Romania) за фінансової підтримки Європейського Союзу та Black Sea Trust for Regional Cooperation, a project of the German Marshall Fund of the United States у Вірменії, Молдові, Румунії та Україні за допомогою регіональних партнерів: ВГО Українська бібліотечна

асоціація, Луганська ОУНБ та ЦБС для дорослих м. Львова (Україна), Lori Regional Library, Armenia; “Dimitrie Cantemir” Public Library from Ungheni, “IPS Antonie Plamadeala” Public Library from Hincesti & Library Association from Republic of Moldova; “G.T. Kirileanu” Neamt County Library & “Antim Ivireanul” Valcea County Library from Romania.

([вгору](#))

Додаток 37

28.06.2022

«Science&Business Startup Hackathon»: стартував онлайн-захід для пошуку та розвитку інноваційних ідей та рішень

27 червня 2022 року, розпочався [захід](#) «Science&Business Startup Hackathon», який триватиме до 2 липня 2022 року, для науковців, стартапників та підприємців як з інноваційними ідеями, так і вже з наявними інноваційними проектами подвійного спрямування ([Міністерство освіти і науки України](#)).

«Цей захід є продовженням серії заходів Science&Business для поєднання наукового та інноваційного потенціалу науковців, стартапів, компаній, експертів, інвесторів, медіа для пошуку інноваційних рішень, підвищення обізнаності з питань бізнесу, маркетингу, продажу, інвестицій та інновацій, промоції вебплатформи «Наука і бізнес» для взаємодії суб'єктів інноваційного процесу. Україна щодня демонструє свою сміливість та героїчно протистоїть російській агресії, невпинно працює над подоланням впливу загарбницьких дій РФ та відновленням нашої країни. Наука, технології та інновації відіграватимуть провідну роль для якнайшвидшого відновлення постраждалих від війни регіонів України. Цього разу на участь у хакатоні надійшло понад 100 заявок-проектів, що втричі більше ніж у попередніх заходах. Вдячний учасникам, організаторам та партнерам заходу за спільні зусилля, роботу в надскладних умовах задля перемоги та післявоєнного відновлення нашої країни шляхом інноваційного розвитку», – зазначив заступник Міністра освіти і науки України з питань європейської інтеграції Олексій Шкуратов.

За словами Юрія Драчука, виконувача обов'язків директора Фонду розвитку інновацій, для участі відібрано 7 команд з інноваційними пропозиціями, технологічними продуктами, модернізованими послугами, які мають актуальні сьогодні рішення для повоєнного відновлення України та прагнуть отримати новий досвід, знання та навички у провідних сферах діяльності стартапів для комерціалізації своїх напрацювань.

Учасники матимуть можливість протягом одного робочого тижня опрацювати власні ідеї із профільними менторами та презентувати їх на завершальному пітчі, на якому будуть присутні інвестори та галузеві експерти зі світу стартапів та бізнесу, а також підготувати свій проєкт для

подання заявки на отримання до 35 000\$ безповоротної фінансової допомоги за новою грантовою програмою від Фонду розвитку інновацій.

Захід також відкривали:

- Ольга Полоцька, виконавча директорка Національного фонду досліджень України
- Віталій Лавров, заступник Міністра молоді та спорту України з питань цифрового розвитку, цифрової трансформації і цифровізації

Під час першого дня заходу представлено актуальні потреби держави в інноваційних рішеннях за ключовими сферами: освіта, охорона здоров'я, оборонно-промисловий комплекс та залізнична інфраструктура.

Спікерами панелі «Потреби держави в інноваційних рішеннях» були:

- Олександр Пижов, генеральний директор директорату європейської інтеграції, бюджетування та узгодження політик Міністерства освіти і науки України
- Василь Стрілка, генеральний директор директорату високотехнологічної медичної допомоги та інновацій Міністерства охорони здоров'я України
- Антон Мельник, радник Міністра цифрової трансформації, керівник проєкту «Ukrainian Tech Ecosystem Overview»
- Андрій Смородін, керівник проєкту «Корпоративна інноваційна система АТ «Укрзалізниця» в умовах військового часу та післявоєнного відновлення», голова правління Асоціації інновацій транспортної інфраструктури України

«Будь-яке рішення в сфері освіти, яке приймається в умовах воєнного стану, має бути інноваційним. Сфера освіти повинна першою реагувати на виклики сьогодення, а її зміст та форма у воєнний та післявоєнний період мають бути актуальними, доречними та із максимальним застосуванням новітніх цифрових технологій, що відповідає прогресивним моделям європейських країн», – зазначив Олександр Пижов.

Програма заходу передбачає проведення інтенсивного хакатону за участю найкращих іноземних та українських експертів, відкриває можливість отримати знання наявних форматів підтримки, потреб державного сектору, навички побудови масштабних інноваційних проєктів, а також підготуватись до пітчів з допомогою провідних менторів та експертів.

Хакатон триватиме 6 днів та міститиме 5 вузькогалузевих сесій із маркетингу, продажу, фінансів, формування команди, стратегії.

МОН й надалі продовжуватиме активно працювати над створенням умов для розвитку інноваційної екосистеми, поєднання наукового та промислового потенціалу, активізацією міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності, забезпеченням трансферу технологій і комерціалізації наукових результатів, збільшенням обсягу інноваційної продукції та реалізації продукції з високою прибутковістю, що дасть змогу пришвидшити процес відновлення України та її економіки.

[\(вгору\)](#)

22.06.2022

Оголошено VII Міжнародний міждисциплінарний конкурс наукових і мистецьких робіт імені Володимира Маняка та Лідії Коваленко

Оголошено VII Міжнародний міждисциплінарний конкурс наукових і мистецьких робіт імені Володимира Маняка та Лідії Коваленко. Роботи на спеціальну тему 2022 року «Я, моя родина, моя країна: пам'ять про Голодомор і погляд на сучасну війну росії проти України крізь призму особистого досвіду» прийматимуть до 20 листопада 2022 року ([Міністерство освіти і науки України](#)).

На Конкурс можна надсилати лише оригінальні, виконані самостійно або колективно (не більше одного співавтора), раніше неопубліковані/неоприлюднені дослідницькі та мистецькі роботи, підготовлені громадянами України, Канади та інших держав.

Конкурсні роботи потрібно подати українською або англійською мовами.

Роботи з образотворчого мистецтва приймають на поштову адресу: 02068, місто Київ, а/с 74, із позначкою «VII Міжнародний міждисциплінарний конкурс».

На номінацію «Найкращі дослідницькі та мистецькі роботи учнів закладів загальної середньої освіти», із підномінаціями «Найкращі роботи учнів 5–8 класів», «Найкращі роботи учнів 9–11 класів»: konkurs.mk.2022.school@gmail.com.

На номінацію «Найкращі методичні розробки уроку/лекції та мистецькі роботи вчителів закладів загальної середньої освіти/викладачів закладів вищої освіти»: konkurs.mk.2022.teacher@gmail.com.

На номінацію «Найкращі наукові та мистецькі роботи студентів, аспірантів, науковців» (віком до 35 років): konkurs.mk.2022.scholar@gmail.com.

Для додаткових запитань щодо конкурсу звертайтеся на електронну адресу: hrecukraine@gmail.com. Телефон: + 38 (099) 203 21 76

Результати конкурсу оголосять в останній тиждень листопада 2022 року. Вручення дипломів та грошової винагороди на подальше поглиблення й поширення результатів наукової і творчої діяльності в проблематиці Голодомору – не пізніше січня 2023 року.

Конкурс оголошено МОН спільно з Громадською організацією «Український науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору» (HREC in Ukraine), за підтримки та сприяння Інституту історії України НАН України, Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету.

([вгору](#))

03.06.2022

Стартував щорічний конкурс «Молодий вчений року»

1 червня 2022 року відбулося офіційне відкриття щорічного конкурсу «Молодий вчений року», який організовує Рада молодих науковців при МОН ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Основна мета конкурсу – популяризувати науку, а також відзначити інноваційних та продуктивних учених, інженерів, дослідників, які зробили значний внесок у наукові дослідження України і світу.

Участь у заході узяв в.о. директора Представництва Польської академії наук в Києві пан Матеуш Бялаш. Під час відкриття до учасників звернулися лауреати конкурсу «Молодий вчений року – 2021». Зокрема, лауреатка номінації «Винахідник року в галузі суспільних і гуманітарних наук» Інна Гончарук, лауреатка номінації «Науки про землю» Катерина Сай, лауреат номінації «Металургія» Юрій Белоконь, лауреатка номінації «Психологія» Алісар Гудімова. Наприкінці заходу переможці минулорічного конкурсу поділилися своїми здобутками у професійній діяльності.

Більш детальну інформацію про щорічний конкурс «Молодий вчений року» можна знайти за [посиланням](#).

Організаційний комітет конкурсу та Рада молодих учених при МОН України запрошує молодих науковців до співпраці.

([вгору](#))

13.06.2022

Сучасні моделі біографічних реконструкцій: Вісімнадцяті Біографічні читання

9 червня 2022 року відбулися організовані [Інститутом біографічних досліджень](#) НБУВ XVIII Біографічні читання, присвячені пам'яті засновника та першого директора Інституту біографічних досліджень, доктора історичних наук, професора Віталія Сергійовича Чишка (1951–2003) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

До програми Біографічних читань було включено близько 60 доповідей учених НБУВ та академічних інститутів, науковців закладів вищої освіти, бібліотек і архівів, музеїв України. Приємно відзначити, що участь в онлайн-форматі заходу взяли близько 40 осіб.

Директор [Інституту біографічних досліджень](#), член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор [Володимир Попик](#) у вступному слові та своїй доповіді «Реалії воєнної доби і актуальні завдання вітчизняної біографіки» задав тон більшості тем доповідей щодо нових викликів і завдань, що постали перед українською біографікою як важливою частиною національної науки і культури в умовах протистояння російській агресії.

Так, директорка [Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського](#), докторка педагогічних наук, професорка, член-кореспондентка НАПН України [Лариса Березівська](#), виголошуючи доповідь на тему «Штрихи до біографічних портретів українських педагогів першої третини ХХ ст.», зробила акценти на педагогічній біографіці. Адже вона надзвичайно важлива у переосмисленні знань про життя та діяльність, погляди й світоглядні цінності педагогів і освітян минулого задля інформаційного забезпечення процесу розроблення шляхів її реформування в умовах розбудови Нової української школи як складника інтеграції України в європейський і світовий освітньо-науковий простір.

[Надія Любовець](#), завідувача відділом теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця, у доповіді «Спогади про війну в сучасному вимірі: інформаційно-комунікативний потенціал» наголосила на великій цінності спогадів та інтерв'ю учасників і свідків драматичних подій російсько-української війни 2014–2022 років, окреслила наукові підходи до вироблення ефективних методик збирання, опрацювання, систематизації спогадів сучасників, їх актуалізації в національному інформаційному просторі, а також використання у майбутньому в дослідницькій роботі як джерела вивчення героїчних і трагічних сторінок історії нашої Батьківщини.

Старша наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидатка історичних наук [Наталія Марченко](#) в доповіді «Наративи “війни” в еґо-документах дитячих письменниць України (2014–2022)» зосередила увагу на основній тематиці й проблематиці еґо-документів, зокрема щоденників-онлайн, створених у час війни 2014–2022 років українськими дитячими письменницями.

[Олена Бугаєва](#), старша наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидатка історичних наук, у темі доповіді «Музична символіка України на тлі війни: сучасні моделі біографічних студій» звернула увагу на широту представлених моделей біографічних студій у музиці, що створені протягом перших ста днів повномасштабної війни в різних виконаннях як професійних співаків і колективів, так і самодіяльних.

Презентувавши тему «Біографічний резонанс: дані гугл-трендів про відомих українців за три місяці війни», [Ігор Стамбол](#), старший науковий співробітник відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат історичних наук, продемонстрував у таблицях і графіках звернення до пошукової системи Гугл дані про відомих діячів України (Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Тарас Шевченко, Симон Петлюра, Степан Бандера та інші), проаналізував причини особливої уваги користувачав з різних країн світу до персоналій, пов'язаних з боротьбою українського народу за національне визволення й самоствердження.

Доповідь старшої наукової співробітниці відділу шевченкознавства [Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка](#) НАН України, кандидатки філологічних наук [Роксани Харчук](#) «Короткий курс українофобії: два оповідання Міхаїла Булгакова» викликала заінтересовану дискусію навколо проблем подолання українським суспільством колоніальної спадщини, «імперських» і «радянських» стереотипів у свідомості громадян. Прикметно, що обговорення продовжилсь і в чаті заходу, і по завершенні Читань.

З представленням різноманітних новаторських конфігурацій біографічних репрезентацій діячів української історії й культури виступила в доповіді «Драматургічна біографіка в контексті видань сучасної драматургії» головна наукова співробітниця кафедри української літератури, компаративістики та грінченкознавства [Київського університету імені Бориса Грінченка](#), докторка філологічних наук, професорка [Олена Бондарева](#).

[Олександр Бонь](#), доцент кафедри історії України [Київського університету імені Бориса Грінченка](#), кандидат історичних наук, доцент, у доповіді «Остап Вишня під наглядом ДПУ в 1920 роках» репрезентував нові матеріали до біографії письменника.

Учасники Читань ознайомилися з низкою доповідей, які стали результатом глибоких фахових досліджень як окремих постатей, так і колективних біографій. Заступник директора з наукової роботи [Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка](#) НАН України, завідувач відділу шевченкознавства, доктор філологічних наук, старший науковий співробітник [Олександр Боронь](#) у доповіді «Сучасні версії Шевченкового псевдобатьківства» висловив свої аргументи й виклав беззаперечні факти, які спростовують поширені в літературі необґрунтовані спекулятивні припущення. [Людмила Ольховська](#), провідна наукова співробітниця Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка, представила біографію старшої доньки письменника-класика кінця XIX – початку XX століття В. Г. Короленка – Софії Володимирівни (1876–1957), яка стала засновницею й першою директоркою Полтавського літературно-меморіального музею його імені, а також історію створення цього закладу. [Галина Карпінчук](#), наукова співробітниця відділу шевченкознавства [Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка](#), кандидатка філологічних наук, спираючись на особові та слідчі справи шевченкознавців 1920-х–1930-х років, окреслила їхню роль у вивченні життя й творчості Великого Кобзаря. [Олена Мокроусова](#), головна фахівчиня [Київського науково-методичного центру з охорони, реставрації та використання пам'яток історії, культури і заповідних територій](#), кандидатка історичних наук, у доповіді «Доля українських архітекторів у роки Другої світової війни: окупація, евакуація, фронт, еміграція» проаналізувала біографії професійного кола українських архітекторів, що складалося з метрів старої дореволюційної школи та першого покоління архітекторів, які отримали освіту вже в 1920–30-х роках у Києві та Харкові, в часи Другої світової війни. Професор

кафедри журналістики і нових медіа Інституту журналістики [Київського університету імені Бориса Грінченка](#), доктор філологічних наук, професор [Микола Васьків](#) у доповіді «Віктор Женченко та його внесок в українське поетичне та класичне вокальне мистецтво» окреслив внесок відомого українського оперного співака й поета в українську літературу й оперне виконавське мистецтво, а також розповів про складні перипетії життя В. В. Женченка (1936–2021), опрацьовані методами усної історії.

Новітнім формам і методам розбудови електронних ресурсів біографічної інформації було присвячено доповідь начальниці відділу використання інформації документів та комунікацій [Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України](#) *Наталії Климович* про проєкт «Комплексна система інформатизації ЦДАМЛМ України».

Виступи учасників Біографічних читань, обговорення доповідей і творча дискусія були позначені зосередженням уваги на ключових теоретико-методологічних і методичних проблемах розвитку сучасної української біографіки.

За браком часу не всі учасники Біографічних читань змогли виступити, але з тезами їх доповідей і повідомлень можна буде ознайомитися в електронному науковому збірнику «Біографіка», який започатковується нині Інститутом біографічних досліджень НБУВ.

Інститут біографічних досліджень звернувся до учасників Біографічних читань з пропозицією щодо підготовки на основі доповідей наукових статей, які після наукової експертизи можуть бути опубліковані в черговому тематичному випуску збірника наукових праць «Українська біографістика».

[Оксана Плющик](#),

кандидат філологічних наук, доцент,

старший науковий співробітник,

учений секретар Інституту біографічних досліджень НБУВ

([вгору](#))

Додаток 41

08.06.2022

Сошников А.

Правова підтримка співробітників переміщених закладів вищої освіти та наукових установ України

Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України у коаліції з ГО «Асоціація вчених – внутрішньо переміщених осіб» та Українським координаційним центром з підвищення правової освіти населення на базі Ресурсного Центру соціально-правової та професійної підтримки співробітників переміщених ЗВО/наукових установ, створеного за підтримки офісу Ради Європи в Україні реалізують програмну ініціативу «Правова підтримка співробітників переміщених закладів вищої освіти та

наукових установ України, які постраждали внаслідок агресії російської федерації» ([Громадський Простір](#)).

У межах цієї програмної ініціативи планується надавати безоплатну консультаційно-правову підтримку співробітникам переміщених українських закладів вищої освіти і наукових установ, які постраждали внаслідок агресії російської федерації (реалізація вже триває).

Консультації надаватимуть висококваліфіковані правники, вчені та практики.

Для надання консультації потрібно надіслати листа на скриньку: uccplec@gmail.com (у темі листа вказати: «Правова підтримка»).

Консультації надаватимуться за чергою.

Координатори програмної ініціативи «Правова підтримка співробітників переміщених закладів вищої освіти та наукових установ України, які постраждали внаслідок агресії російської федерації»:

- від Інституту економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України – директор Інституту, член-кореспондент НАН України Володимир Устименко;
- від Ресурсного Центру соціально-правової та професійної підтримки співробітників переміщених ЗВО/наукових установ – керівник Центру, доктор юридичних наук Тетяна Гудіма;
- від Українського координаційного центру з підвищення правової освіти населення – виконавчий директор, кандидат юридичних наук Антон Сошников.
([вгору](#))

Додаток 42

31.05.2022

Учора стартував десятий міжнародний щорічний саміт Глобальної дослідницької ради

Учора стартував десятий міжнародний щорічний саміт Глобальної дослідницької ради «The 10th Annual Meeting of the Global Research Council (GRC)», який цього року проходить в м. Панама. Взяти в ньому участь була запрошена виконавча директорка НФДУ Ольга Полоцька. Перший день був присвячений обговоренню стратегій та консолідації дослідників у всьому світі для забезпечення сталого розвитку регіону Амазонії ([Національний фонд досліджень України](#)).

Амазонія являє собою одну з найскладніших проблем сьогодення. Її важливість і складність виходять за межі національних кордонів і вимагають дій у рамках транснаціонального співробітництва. Це гарний приклад того, наскільки важливими є спільні зусилля дослідників, органів фінансування, урядів і суспільства у їх спробах вирішувати глобальні проблеми, які неможливо вирішити на національному рівні.

Проблеми, з якими стикаються дослідники та органи фінансування в регіоні дуже подібні до тих, що існують і в інших частинах світу. Назвемо лише деякі: прогалини в знаннях, комунікація та координація зусиль, дублювання тематики досліджень, пошук додаткових ресурсів для досліджень, передача потенціалу досліджень, які проводяться або мають бути виконані для інших соціальних систем.

Другий день десятого щорічного саміту GRC

Останній день травня був другим днем десятого щорічного саміту GRC ([Національний фонд досліджень України](#)).

У першій частині дня учасники (зокрема понад 200 представників національних та приватних дослідницьких фондів, органів управління науковими дослідженнями, державних та неурядових організацій, що працюють у сфері фінансування та управління науковими дослідженнями, представники міжнародних організацій та ініціатив) мали змогу приєднатися до дискусій на такі теми:

- відповідальне оцінювання досліджень (RRA);
- гендерна рівність у дослідженнях;
- проблеми багатостороннього фінансування наукових досліджень.

У другій половині дня відбулися регіональні засідання GRC. Учасники мали змогу послухати річні звіти регіональних підрозділів GRC. Катя Беккер (голова ради директорів GRC і президент DFG) виступила з доповіддю, яка підкреслила, наскільки глибоко війна в Україні вплинула на світову дослідницьку спільноту. Також були запропоновані теми для постійних і відкритих дискусій на наступний рік.

Драматичні події в Україні викликали широкий резонанс та стали предметом активного обговорення учасників під час саміту GRC. Ключовий меседж був таким: при всій підтримці, яка вже була надана Україні, багато чого ще потрібно надати. Ольга Полоцька розповіла про українську систему досліджень у контексті війни. Після презентації відбулося обговорення та висновок про те, що допомогу слід формувати відповідно до актуальних потреб українських дослідників, а також з урахуванням потреб довгострокового відновлення.

Третій день десятого щорічного саміту GRC

1 червня відбувся третій день десятого щорічного саміту GRC ([Національний фонд досліджень України](#)).

З вітальними промовами виступили: Національний секретар з науки, технологій та інновацій Панами (SENACYT) Едуардо Ортега-Барріа, директор Національного наукового фонду США Сетураман Панчанатан, голова правління GRC Катя Беккер та канцлер Міністерства закордонних справ Панами Еріка Муйнес. Стосовно питання фінансування досліджень пані Муйнес відзначила: «Ми давно повинні були більше інвестувати в науку». Повністю погоджуємось!

Після вітальних промов учасники перейшли до сесій та панельних дискусій на такі теми:

- дослідницька етика, чесність і культура в контексті отримання «швидких результатів»;
- використання міжнародного досвіду в процесі оцінювання наукових проєктів;
- сприяння механізмам прозорості, пов'язаним із афіліацією дослідників, зобов'язаннями, фінансуванням та повноваженнями;
- розробка принципів, процесів і підходів до формування програм досліджень зі «швидкими результатами»;
- стимулювання та навчання дослідницького співтовариства відповідальному та етичному проведенню досліджень зі «швидкими результатами»;
- розвиток науково-технічного персоналу.

Основні меседжі, якими можна підсумувати день, такі:

- щорічна зустріч GRC залишається найпотужнішою платформою для обміну ідеями, викликами та можливими рішеннями в галузі досліджень у всьому світі;
- виховання культури відповідальної та етичної поведінки має поступово замінити практику покарання за порушення етичних норм;
- програми з отриманням «швидких результатів» стали реакцією на виклики пандемії COVID-19, проте вони, ймовірно, залишаться і будуть використовуватися як механізм вирішення нагальних потреб;
- комунікація в науці є окремим інструментом, який не можна ігнорувати чи недооцінювати;
- має бути баланс між прагненням зробити результати дослідження відкритими та забезпеченням безпеки результатів досліджень та знань;
- «відтоку мізків» слід і можна запобігти шляхом розробки нових інструментів та умов для циркуляції кадрів.

Четвертий день десятого щорічного саміту GRC

Теми, представлені та обговоренні четвертого дня десятого щорічного саміту GRC, як і в попередні дні, були дуже різноманітними ([Національний фонд досліджень України](#)).

День розпочався з віртуальних сесій для учасників, які виступали онлайн. Доповідачі з Китаю, Зімбабве, Ірландії, Чилі, Нової Зеландії та Японії розповіли про передовий досвід та поділилися тематичними дослідженнями науково-технічного характеру, дослідницької етики, доброчесності та культури.

В офлайн-секції особлива увага приділялась результатам роботи гендерної робочої групи та групи з дослідницької етики, доброчесності та культури.

Президент Національного фонду природничих наук Китаю виступив із вичерпною презентацією «Наука перед глобальними викликами у зміні своєї парадигми». Фактично, майже кожен доповідач згадував численні глобальні виклики, з якими останнім часом стикається суспільство, серед яких пандемія COVID-19 та шокуючі події в Україні. Виклики настільки серйозні, що

національні дослідницькі системи навряд чи можуть на них адекватно та швидко реагувати. Єдиним рішенням для досягнення високоякісних швидких результатів є проведення спільних багатонаціональних досліджень, що також є проблемним моментом.

На заключній сесії обговорювались майбутні напрямки GRC: його бачення, роль та дорожню карту.

Оголошено, що наступна щорічна зустріч Глобальної дослідницької ради відбудеться в Гаазі, Нідерландах.

([вгору](#))

Додаток 43

30.06.2022

Подорож у добу Мазепи

На території Києво-Печерської лаври, в Скарбниці Національного музею історії України, для відвідування з 29 червня відкрито виставку «Європейська Україна. Доба Мазепи». Щоправда, оглянути унікальні експонати в період дії воєнного стану можливо лише у складі екскурсійних груп, які формуються щогодини у визначені дні — з середи по неділю. Куратори через представлені артефакти сфокусували увагу на культурі, освіті та політичних поглядах української еліти доби козацької держави — Гетьманщини. Виставкова експозиція доводить, що Україна здавна була частиною європейського культурного простору ([Україна молода](#)).

Так, в освітніх закладах, створених за європейською гуманістичною моделлю, українці Гетьманщини дізнавалися про засади природного права та дискусії західних мислителів про право на повстання проти володаря-тирана. Орієнтування козацької політичної культури на демократичні (на відміну від московії) традиції Речі Посполитої — спільної держави поляків, українців, литовців і білорусів — зумовило появу Конституції Пилипа Орлика 1710 року, що є ключовою ознакою історичної належності України до Європи. Саме тому відкриття виставки Національний музей історії України з партнерами приурочив до Дня Конституції.

На виставці можна оглянути особисті речі Івана Мазепи, дорогоцінні вклади на потреби церкви й освіти від гетьмана та його матері, особисті речі митрополита-реформатора Петра Могили та урядників київського магістрату, пергаментну грамоту-унікат про підпорядкування Київської митрополії Вселенському патріархові, гетьманський скарб XVII століття, сеймові конституції Речі Посполитої 1616 року, репліки Конституції Пилипа Орлика з російського державного архіву давніх актів і Національного архіву Швеції, а також багато інших артефактів.

Експонати зі своїх зібрань надали й Національний заповідник «Києво-Печерська лавра», Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського НАН України, Центральний державний історичний архів України. Приміщення Скарбниці Національного музею

історії України, де розміщується виставка «Європейська Україна. Доба Мазепи», — це 12-й корпус за адресою: вул. Лаврська, 9, вхід через головну браму Лаври.

Тетяна МІЩЕНКО

[Інформація на сайті НБУВ](#)

([вгору](#))

Додаток 44

10.06.2022

У Львівському університеті відбулася масштабна міжнародна конференція на підтримку українських студій в гуманітарних науках

7 червня 2022 року в Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася масштабна міжнародна конференція на підтримку українських студій в гуманітарних науках «Переклад як спротив: політика міжкультурної комунікації в Центрально-Східній Європі» («Translation as Resistance: The Politics of Intercultural Mediation in East-Central Europe»). ([Львівський національний університет імені Івана Франка](#)).

Конференція пройшла у режимі онлайн та зібрала понад 80 науковців з провідних університетських центрів світу – Дубліна (Ірландія), Лондона (Англія), Болоньї (Італія), Уппсали (Швеція), Граца (Австрія), Вільнюса та Каунаса (Литва), Варшави та Познані (Польща), Праги (Чехія), Братислави (Словаччина), Таллінна (Естонія), Турку (Фінляндія) та ін. Вагомо, що Україну представили на цьому форумі не лише вчені Львівського університету, а також дослідники з Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Херсонського національного технічного університету та Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Цю конференцію було організовано у партнерстві Центром англomовної академічної і крос-культурної комунікації та кафедрою перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура факультету іноземних мов за підтримки міжнародної науково-дослідної мережі «Історія та переклад». Подія відбувалася повністю англійською мовою зі синхронним українським перекладом.

Проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці Сергій Різник і декан факультету іноземних мов Любомир Бораковський під час відкриття конференції зацентували увагу на принциповій важливості культурної та наукової дипломатії у час війни, висловивши подяку іноземним учасникам за солідарність з українськими дослідниками, які ведуть рівноправний діалог зі західними колегами. Завідувачка кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура Оксана Дзера та керівниця Центру англomовної академічної та крос-культурної комунікації Ірина Одрехівська концептуально окреслили

тематику конференції та відзначили, як саме перекладачі в українській культурі та історії обстоювали новаторські погляди на противагу ідеологічним догмам, ретроградним чи вигідним трактуванням і кон'юнктурі.

Пленарні лекції прочитали Майкл Кронін, член Королівської Ірландської Академії, професор Триніті коледж Дубліна, найстарішого та найпрестижнішого навчального закладу в Ірландії, а також Максим Стріха, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заступник Міністра освіти і науки України у 2008-2010 та 2014-2019 рр.

Запис сесії-відкриття та пленарних лекцій можна прослухати за [ПОКЛИКАННЯМ](#).

Окрім паралельних секційних засідань, у рамках конференції відбувся круглий стіл, присвячений обговоренню авторитетного британського видання 2022 року «Переклад у часи комунізму» («Translation under Communism») за участі автора проекту, професора Болонського університету Крістофера Рандела та співредакторів книги – професорів Таллінського університету Анни Ланг та Даніела Монтічеллі, а також авторів окремих розділів.

Заключна сесія конференції пройшла у форматі дискусійного форуму «Центрально-Східна Європа як простір перекладу: активізм – солідарність – спротив», який дав змогу накреслити потенційні ініціативи та спільні проекти, які розвиватимуть у партнерстві львівські колеги зі закордонними партнерами.

Детальніше ознайомитися з програмою та книгою тез конференції можна тут:

https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1JsHoXtyZ9FOIHJ2z82b1qBg_cHcjiz07

https://drive.google.com/file/d/1CxkE8azn7VDmbeh_D67xMv7zJDXytdVa/view?usp=sharing

([вгору](#))

Додаток 45

06.06.2022

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
„ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ
СФЕРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ,
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”**

06/062022

2–3 червня 2022 року у Західноукраїнському національному університеті (м. Тернопіль) відбулася Міжнародна науково-практична конференція „Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної сфери сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи”. Міжнародний науковий захід об'єднав академічних вчених, освітян, практиків соціогуманітарної сфери, студентів ЗВО. На пропозицію наукової комунікації відгукнулися

представники провідних закладів України, США, Туреччини, Австрії, Польщі, Словаччини, Китаю. Масштабність заходу засвідчує участь понад 50 університетів-учасників та партнерів Західноукраїнського національного університету. Злагоджена взаємодія співorganizаторів конференції – Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України, Львівського національного університету імені Івана Франка, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, партнерів із Католицького університету в Ружомберку (Словаччина), Вищої школи управління й адміністрування (Польща), значна кількість учасників (близько 300, серед них понад 70 докторів наук, професорів) стали індикатором високого професіоналізму науковців та складності формування єдиного цілісного соціально-гуманітарного простору України в умовах війни ([програма конференції](#)) ([Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України](#)).

Одним із партнерів-учасників цього міжнародного заходу був Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України.

([вгору](#))

Додаток 46

13.06.2022

Крижанівська Г.

Коронавірус нікуди не подівся: нові підваріанти Omicron можуть стати домінуючими в Європі

Європейський центр профілактики та контролю захворювань (ECDC) у понеділок попередив, що два нових підваріанти Omicron BA.4 та BA.5 можуть широко поширитися в Європейському Союзі протягом наступних кількох тижнів, передає УНН з посиланням на Reuters ([Українські Національні Новини](#)).

Деталі

Хоча у більшості країн ЄС досі виявлялися низькі частки цих двох підгруп, у країнах з високими показниками, такими як Португалія, також спостерігався сплеск загальної кількості випадків, повідомляє ECDC. Португалія повідомила про 26 848 нових випадків і зафіксувала 47 смертей від Covid, що є найвищою кількістю смертей, зареєстрованою з 17 лютого.

BA.4 і BA.5, мабуть, не несуть вищого ризику тяжкого перебігу захворювання, але збільшення кількості випадків лише через вищу швидкість передачі може призвести до збільшення кількості госпіталізацій та смертей, попередив ECDC.

"Перевага зростання, про яку повідомляється для BA.4 і BA.5, передбачає, що ці варіанти стануть домінуючими", - йдеться в заяві.

Обидва підваріанти класифікуються ECDC як варіанти, що викликають занепокоєння, повідомляє Reuters, що вказує на їхню трансмісивність.

Ситуація в США

Згідно з новими даними Центрів з контролю та профілактики захворювань США (CDC), опублікованим у вівторок, на підваріанти ВА.4 та ВА.5 тепер припадає майже 13% усіх нових випадків Covid-19 в країні в період з 29 травня по 4 червня, що становить 5,4% та 7,6% випадків відповідно.

У США два підтипи особливо поширилися на півдні, по штатах, включаючи Техас, Нью-Мексико, Арканзас, Оклахому та Луїзіану. За даними CDC, у регіоні на ВА.4 і ВА.5 припадало понад 22% нових випадків минулого тижня.

В даний час США переживають четвертий за величиною сплеск випадків Covid-19. Останній сплеск випадків стався через те, що міста по всій території США відмовилися від обов'язкового носіння масок та інших засобів захисту здоров'я від Covid-19.

Додамо

ВА.4 та ВА.5 були вперше виявлені у Південній Африці у січні та лютому 2022 року відповідно.

([вгору](#))

Додаток 47

16.06.2022

Юськів К.

Наскільки небезпечний варіант коронавірусу омікрон ВА.5?

Варіант омікрону – підтип ВА.5 – незабаром може стати причиною значної частки нових випадків зараження коронавірусом. Наскільки тривожною є ситуація? ([Корреспондент.net](#)).

Почастішали випадки зараження новим варіантом коронавірусу: омікрон, підтип ВА.5. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) вважає цей підтип щонайменше приводом для занепокоєння. Німецький Інститут імені Роберта Коха (РКІ) очікує, що ВА.5 та інші підтипи омікрону продовжуватимуть швидко поширюватися, оскільки вони легше передаються, ніж дельта-варіанти. Інститут попереджає про зростання кількості інфекцій вже цього літа.

"Підтипи ВА.4 і ВА.5 нині демонструють найсильніше зростання", - оголосив РКІ 9 червня. Інститут робить висновок, що ці два нові підтипи омікрону можуть стати причиною більшості випадків захворювання. На частку варіанта ВА.5 вже припадає десять відсотків нових випадків інфікування. Це - вдвічі більше, ніж тижнем раніше, на початку червня.

ВА.5 вперше з'явився у Південній Африці

Підтип ВА.5 викликав побоювання у Південній Африці на початку травня. Але хвиля була меншою за попередню і йде на спад. Однак у Португалії ВА.5 вже відповідальний за 80 відсотків усіх нових випадків інфікування коронавірусом. Невідомий досі підтип є заразнішим, ніж його

попередники. Він не розпізнається антитілами і поширюється швидше. Проте перебіг хвороби легший, ніж, наприклад, у дельти.

Чи захищають бустерні щеплення від зараження різновидами омікрону?

Захист вакцинами від коронавірусу з часом слабшає, оскільки рівень антитіл в організмі знижується. Те ж стосується і людей, які перенесли коронавірусну інфекцію. Навіть ті, хто пройшов вакцинацію та одужав, не мають оптимального захисту від нових підтипів омікрону і можуть заразитися знову. ВА.5 вже закріпився у кількох країнах - наприклад, у Португалії, де за дуже короткий час різко зросла кількість нових випадків інфікування.

Але госпіталізацій та летальних випадків поменшало. На думку експертів, це пов'язано з тим, що мільйони людей вже вакциновано і вони мають антитіла, навіть якщо їхній рівень не є стабільно високим. Загальний імунітет вищий, ніж на початку пандемії. Тим не менш, РКІ рекомендує групам ризику і, зокрема, людям похилого віку пройти ще одну бустерну вакцинацію, щоб знову підвищити кількість антитіл.

Розроблені вакцини націлено на той варіант шип-білка, який був активним на початку пандемії. Проте з того часу вірус змінився: після щеплення виробляється менше антитіл, і вірусу легше їх уникнути.

Але нові варіанти, включаючи ВА.5, є менш небезпечними. Одна з теорій полягає в тому, що хоча цей підтип може дуже швидко і масово вражати верхні дихальні шляхи, клітини легенів страждають рідше. Менше людей помирає. При початкових варіантах легені уражались набагато сильніше, що призводило до більшої кількості смертей.

Довгострокові наслідки зараження омікроном невідомі

Час між інфікуванням та появою перших симптомів при зараженні омікроном (близько трьох днів) коротший, ніж у дельти. Захист, що забезпечується нинішніми вакцинами проти омікрону, не є оптимальним, але вони все ж таки оберігають від важкого перебігу захворювання. Для цього, мабуть, достатньо базової імунізації. Бустерна вакцинація забезпечує повторне вироблення більшої кількості антитіл, що покращує захист.

Хоча у разі зараження різними підтипами омікрону хвороба зазвичай протікає набагато м'якше, ніж при дельта-варіанті, в поодиноких випадках все ж таки можуть виникати важкі симптоми. І головне: поки не зрозуміло, до яких довгострокових наслідків може призвести зараження.

([вгору](#))

Додаток 48

17.06.2022

Крижанівська Г.

США схвалили вакцини Pfizer та Moderna для найменших дітей

КИЇВ. 17 червня. УНН. У п'ятницю Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів та медикаментів США (FDA) видало екстрений дозвіл на використання вакцин Pfizer та Moderna проти Covid-19 для найменших дітей, останньої вікової групи, що очікує імунізації у більшості країн світу. Про це **УНН** інформує з посиланням на AFP.

Деталі

Агентство дозволило дві дози вакцини Moderna для дітей віком від шести місяців до п'яти років та три дози щеплень Pfizer для дітей віком від шести місяців до чотирьох років.

Центри з контролю та профілактики захворювань (CDC) тепер також повинні рекомендувати вакцини до того, як вони будуть введені в дію — остаточний дозвіл буде дано після засідання консультативного комітету експертів, яке, як очікується, відбудеться найближчим часом.

Але уряд США заявив, що, як тільки буде ухвалено рішення FDA, 10 мільйонів доз можуть бути негайно розіслані країною, а в наступні тижні — ще мільйони.

Обидві вакцини засновані на матричній РНК, яка доставляє генетичний код спайкового білка коронавірусу до клітин людини, які потім вирощують його на своїй поверхні, "навчаючи" імунну систему бути готовою до зустрічі із вірусом. В даний час ця технологія є провідною платформою для вакцинації від Covid.

Вакцини пройшли випробування на тисячах дітей. Було виявлено, що вони викликають легкі побічні ефекти, як і в старших вікових групах, і викликають такі ж рівні антитіл.

Ефективність проти коронавірусу була вищою у Pfizer: компанія оцінила її у 80%, порівняно з оцінками Moderna у 51% для дітей віком від шести місяців до двох років та 37% для дітей віком від двох до п'яти років.

Але цифра Pfizer заснована на дуже невеликій кількості випадків і тому вважається попередньою. Для досягнення захисту також потрібні три дози: третє щеплення робиться через вісім тижнів після другого, а друге - через три тижні після першого.

Вакцина Moderna повинна забезпечувати надійний захист від важких форм захворювання після введення двох доз із інтервалом у чотири тижні, і компанія вивчає можливість додавання бустерної дози, яка підвищить рівень ефективності проти легких форм захворювання.

Однак рішення Moderna перейти на більш високу дозу пов'язане з вищим рівнем лихоманки у відповідь на вакцину, порівняно з Pfizer.

У Сполучених Штатах близько 20 мільйонів дітей віком до чотирьох років.

([вгору](#))

27.06.2022**Борисіхіна К.****Ковід збільшує ймовірність розвитку трьох найнебезпечніших хвороб мозку**

Данські дослідники виявили, що у тих, хто хворів на коронавірусну хворобу, зростають ризики ішемічного інсульту, хвороб Альцгеймера і Паркінсона (nv.ua).

Вивчивши медкарти понад 900 тис. жителів Данії, серед яких 876 тис. не хворіли на ковід, а 43 тис. отримували позитивний результат тесту на коронавірус, дослідники відзначили в останніх підвищену схильність до трьох мозкових порушень.

Як зазначають [автори](#), кореляція була особливо сильною серед молодих людей. Так, ішемічний інсульт у групі перехворілих осіб траплявся у 2–3 рази частіше.

При цьому наголошується, що ризики хвороб Паркінсона, Альцгеймера та ішемічний інсульт у перехворілих ковід були не вищими, ніж у тих, хто переніс бактеріальну або вірусну пневмонію іншого, крім SARS-CoV-19, походження.

Що стосується збільшення ризиків для пацієнтів з ковідом, доктор Рейчел Долхун, старший віце-президент з медичних комунікацій у Фонді досліджень хвороби Паркінсона Майкла Дж. Фокса, США, вважає, що у деяких осіб була схильність до недуги або вона уже почала розвиватися на момент отримання позитивного результату тесту на коронавірус.

«Ми знаємо, що COVID, як і будь-яка інфекція, може тимчасово погіршити симптоми у людей, які живуть із хворобою Паркінсона, — каже вона. — Багато дослідників вважають, що в цих випадках у людини, ймовірно, вже були зміни в мозку, спричинені хворобою Паркінсона, та інфекція викликала симптоми».

Правова інформація. Ця стаття містить загальні відомості довідкового характеру і не повинна розглядатися як альтернатива рекомендаціям лікаря. НВ не несе відповідальності за будь-який діагноз, поставлений читачем на основі матеріалів сайту. НВ також не несе відповідальності за зміст інших інтернет-ресурсів, посилання на які присутні в цій статті. Якщо вас турбує стан вашого здоров'я, зверніться до лікаря.

([вгору](#))

02.06.2022

Борисіхіна К.

Навіть краще за ПЛР-тести. Собаки можуть виявляти хворих на ковід ще до появи симптомів

Французькі фахівці поставили за мету дізнатися, чи можуть [собаки](#) виявляти коронавірус. І дійшли дивовижного висновку — можуть, і навіть краще, ніж лабораторні тести ([nv.ua](#)).

Деякі собаки чутливі до запахів настільки, що здатні виявляти рак, то чому б не навчити їх винюхувати коронавірус? Фахівці зі Школи ветеринарної медицини Альфора та Паризького університету провели цікавий досвід, у ході якого з'ясувалося, що за кілька тижнів дресирування можна отримати майже ідеальний тест на ковід.

Зоологи використовували собак із пожежних депо ОАЕ. Їх натягували на зразки поту з різних ділянок тіла інфікованих та здорових людей. У разі успішного виявлення патогену тварина отримувала можливість пограти з тенісним м'ячиком.

Для навчання собакам потрібно від трьох до шести тижнів. Потім вони мали пройти своєрідний іспит — [дослідження](#), яке наочно продемонструвало б ефективність обраного методу.

У цьому заході взяли участь 335 осіб, з яких 143 мали симптоми ковіда, а 192 — ні. Усіх учасників піддали тестуванню на коронавірус, внаслідок чого інфекція була виявлена у 109, з яких 78 були у симптоматичній групі, та 31 — у безсимптомній.

Далі у них взяли зразки поту та дали собакам. Результати вийшли без жодних перебільшень приголомшливими — собаки виявляли 92–99% випадків симптоматичного ковіда та 100% - безсимптомного.

Це робить собак найточнішим діагностичним інструментом для виявлення [коронавірусу](#). Так, точність антиген-тестів — [близько 80%](#), а ПЛР, за даними ВООЗ, — 95%.

Результати дослідження цілком можуть зробити революцію у виявленні ковіда. І якщо застосування спеціально навчених тварин у лікарнях — нонсенс, то в аеропортах вони цілком могли б упоратися із завданням. Зрештою, до собак, які винюхують наркотики чи вибухівку, ми давно звикли, чому б не розширити спектр їхніх повноважень?

[\(вгору\)](#)

25.06.2022

Воднева економіка має забезпечити конкурентоздатність хімічної промисловості України

Водень має широкі перспективи для застосування в хімічній промисловості. Зокрема, для виробництва аміаку, метанолу, добрив. При цьому, водень дозволить замінити імпорتنі енергоносії, що є вагомим викликом для галузі ([Урядовий портал](#)).

Потенційні проекти використання водню у хімічній промисловості обговорили учасники однієї із циклу професійних дискусій, ініційованих Держенергоефективності та Energy Club.

«Розгортання водневої економіки, зокрема, в хімічній промисловості, яка стоїть перед викликом заміщення природного газу, є перспективним напрямом. Тому ми маємо сформувавши підходи, щоб стимулювати розвиток такого важливого для національної безпеки напрямку і забезпечити динамічне економічне зростання після перемоги над ворогом», - наголосив Голова Держенергоефективності Валерій Безус.

Пропозиціями щодо застосування водню поділилися представники Мінстратегпрому, Міненерго, Асоціації "Нафта та газ України", ТОВ «Хімічна технологічна компанія», Асоціації газовидобувних компаній України, Союзу хіміків України, Інституту газу, Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського та Інституту теплоенергетичних технологій НАН України.

Стратегічно важливо застосовувати водень в українській хімічній промисловості для підтримки її конкурентоздатності на європейському та світовому ринках. Технології на основі водню та уловлювання CO₂ дозволяють вирішити одразу багато проблем. Це виробництво метанолу та аміаку, продуктів переробки з високою доданою вартістю та основне – відмова від імпорту енергоносіїв та декарбонізація. На це звернув увагу Євгеній Россіков – секретар робочої групи з розробки Стратегії розвитку водневої енергетики в Україні в Міненерго.

([вгору](#))

Додаток 52

13.06.2022

Використання ГТС для транспортування водню вважають ризикованим

Вчені звернули особливу увагу на питання втрати міцності трубопроводів, - повідомляє [ІА «Україна Комунальна»](#).

Транспортування водню через газотранспортну систему України може призвести до втрати міцності трубопроводів. Про це з посиланням на результати дослідження вчених сказали під час дискусії про транспортування та зберігання водню в Україні, яку ініціювали Держенергоефективність та Energy Club.

"Про проведені експериментальні дослідження можливостей використання сучасної газової інфраструктури для транспортування водню та їх результати розповіли вчені. Вони звернули особливу увагу на питання

втрати міцності трубопроводів під час транспортування ними водню", – повідомила прес-служба Держенергоефективності за підсумками зустрічі.

Учасники дискусії дійшли згоди, що необхідно подальше вивчення цього питання при об'єднанні зусиль, особливо вчених, та розробка кроків щодо розвитку цієї нової галузі. "Як одна з переваг України у розвитку водневої енергетики постійно згадують широку газотранспортну систему та наявність газосховищ. Проте питання їх використання для транспортування та зберігання водню має бути детально опрацьовано", – наголосив голова Держенергоефективності Валерій Безус.

Із потребою у вивченні цих питань погодилися представники НАК "Нафтогаз України", "Укртрансгазу", Оператора ГТС України, Інституту газу, Інституту електрозварювання ім. О.О. Патона Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка НАН України та Спілки хіміків України. Представник НАК "Нафтогаз України" заявив про наміри компанії стати найбільшим виробником водню в Україні. За його словами, минулого року "Нафтогаз" багато зробили для того, щоб реалізувати ці плани.

"Нафтогаз залишає за собою амбіцію стати найбільшим виробником водню в Україні. Минулого року у нас було дуже багато роботи, пов'язаної з розвитком водневої економіки. У світі цей напрямок залишається перспективним: висока ціна на газ у світі стимулює розвиток водневих проектів", – сказав радник голови правління НАК "Нафтогаз України" з розвитку низьковуглецевих бізнесів та Зеленого курсу ЄС Олексій Рябчин.

Оператор ГТС також враховує питання транспортування водню у своїй стратегії.

"Ми готуємось системно досліджувати можливість використання наших активів для транспортування суміші водню з газом та чистого водню взагалі", – розповів начальник Управління розвитку мережі ВДТСУ Микола Каденський.

Він також переконаний, що для розвитку цього напрямку слід застосовувати підхід індустріальних кластерів. В "Укртрансгазі" також заявили, що вивчають способи зберігання водню: використання наявних газосховищ або будівництво нової інфраструктури. Для цього є великий потенціал, адже в Україні є газосховища, які посідають третє місце у світі за обсягами.

[\(вгору\)](#)

Додаток 53

17.06.2022

Два виші мають наміри стати платформою для розвитку аерокосмічної галузі

Київська політехніка, ДНУ, Національний центр аерокосмічної освіти молоді й «Південмаш» об'єдналися для спільної роботи [\(Національний](#)

[технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

16 червня відбулася зустріч представників Київської політехніки, Дніпровського національного університету, Національного центру аерокосмічної освіти молоді та «Південмашу». Мета — об'єднати дві потужні наукові школи, розширити наявні програми академічної мобільності й студентські проекти, створити для студентів можливість працевлаштуватись після випуску на «Південмаші».

На зустрічі були присутні представники Київської політехніки, ректор Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Сергій Оковитий, директор Національного центру аерокосмічної освіти молоді імені О. М. Макарова Олексій Кулик і заступник гендиректора з персоналу Південного машинобудівного заводу Віталій Патока.

Київська політехніка погодила з Дніпровським університетом удосконалення укладеного ще 2019 року договору про співпрацю в галузях навчальної та виховної роботи, методичного забезпечення, наукових досліджень і, зокрема, академічної мобільності. Дотепер існувала спільна програма академічної мобільності для студентів, що навчаються за спеціальністю 134; була передбачена дуальна освіта з ГО «Ноосфера», компанією Firefly Aerospace і ТОВ «Флайт Контрол». Виші домовились розширити цю співпрацю й на інші спеціальності. Також університети готуватимуть кадри для провідного машинобудівного заводу «Південмаш» у Дніпрі. З Центром аерокосмічної освіти узгодили подовження вже наявних студентських проєктів.

Колеги з Дніпра отримали інформацію про досягнення й можливості Всеукраїнської інноваційної екосистеми Sikorsky Challenge Україна (SCU) — відкритої інноваційної екосистеми, що об'єднує інституції країни, зацікавлених у розвитку української інноваційної економіки: університети, наукові установи, органи державної влади та місцевого самоврядування, бізнес-компанії, фонди й громадські організації. Організатором взаємодії цих інституцій-учасників виступає Інноваційна екосистема Sikorsky Challenge КПІ ім. Ігоря Сікорського.

«КПІ є провідним у сфері супутникових технологій, в надзвичайно актуальному сьогодні сегменті нано- і мікросупутників, тож пропонується об'єднати зусилля. Підприємство „Південмаш“ нині гостро потребує кадрів — виробничих та інженерних, а отже, зусилля обох університетів будуть спрямовані на формування фахівців також і для цього підприємства. Два наших виші мають намір стати платформою для розвитку аерокосмічної галузі, зважаючи на можливості та досягнення їхніх наукових шкіл, досвід підготовки фахівців сучасного рівня. Представників Дніпра запросили до інноваційної екосистеми Sikorsky Challenge Україна, яка є моделлю і драйвером високотехнологічного інноваційного розвитку економіки України», — підсумовує директор НН ІАТ КПІ Іван Коробко.

([вгору](#))

13.06.2022

Спостережна станція Астрономічної обсерваторії: майбутнє університетської науки в об'єктивах телескопів

*Завершення робіт зі встановлення більш сучасного наукового обладнання для телескопів стало нагодою для керівництва КНУ імені Тараса Шевченка познайомитися з роботою новітнього оснащення спостережної станції Університетської астрономічної обсерваторії. Візит делегації на Київщину у складі ректора **Володимира Бугрова**, першого проректора **Володимира Ільченка**, проректорки з наукової роботи **Ганни Толстанової**, проректора з адміністративно-господарської роботи **Олега Федевича**, декана фізичного факультету **Миколи Макариця** та директора Астрономічної обсерваторії **Володимира Єфіменка** відбувся 10 червня 2022 року ([Інформаційно-обчислювальний центр КНУ імені Тараса Шевченка](#)).*

Новий удосконалений аналог матриці, що використовується у телескопах як приймач світла телескопа АЗТ-8 з блоком фільтрів та набором світлофільтрів, було придбано Університетом на заміну застарілої FLI-матриці, що вже перебувала у неробочому стані. Наразі на станції тривають роботи щодо введення в дію нової матриці: працівниками обсерваторії виготовлено елементи кріплення; на телескоп АЗТ-8 встановлено камеру; придбано необхідне допоміжне обладнання та встановлено програмне забезпечення; проведено перші спостереження з новою матрицею, у ході яких вивчається технічний потенціал та з'ясовуються її дослідницькі можливості.

Одним із основних завдань телескопів, встановлених на спостережних станціях Астрономічної обсерваторії, є проведення наукових досліджень і забезпечення навчального процесу науковців, студентів та аспірантів, передусім кафедри астрономії та фізики космосу і власне самої обсерваторії. У числі важливих наукових напрямів Університету й надалі залишається дослідження малих тіл Сонячної системи, що продовжують наукові пошуки **Сергія Всехсвятського** та **Клима Чурюмова**, визнані на світовому рівні.

На обох телескопах спостережної станції проводяться лабораторні роботи та літня практика студентів кафедри астрономії та фізики космосу. За даними сайту Міжнародного центру малих планет Астрономічна обсерваторія Університету впродовж 2014-2018 років утримувала перше місце серед усіх обсерваторій світу, яких наразі налічується понад 400, за кількістю визначень зі спостережень точних положень комет.

Також телескоп АЗТ-8 використовується для спостережень різних астрономічних об'єктів за міжнародними програмами (Gaia-FUN-SSO Observation Campaign, He DWARF Project). У 2020 році Університет підписав Меморандум про проведення спостережень на телескопі АЗТ-8 в рамках

проєкту [Horizon 2020 `EUROPLANET 20204RC`](#), дослідження за яким розпочнуться відразу після завершення налагоджувальних робіт.

Ще однією метою візиту керівництва на спостережну станцію є оцінка стану та перспектив модернізації технічної бази Астрономічної обсерваторії – розвиток цього об'єкта науково-дослідницької інфраструктури Університету як навчальної науково-практичного майданчика для підготовки студентів не лише профільної кафедри, але й інших природничих підрозділів КНУ, розширення участі молодих вчених Університету у міжнародних наукових проєктах і грантових програмах.

Роботи з модернізації спостережної станції включено до перспективного плану розвитку обсерваторії на 2022-2027 роки.

([вгору](#))

Додаток 55

28.06.2022

Науковці Університету та представники компанії «i3 Engineering» обговорили перспективи технологічної співпраці

28 червня 2022 року відбулася зустріч вчених Львівського національного університету імені Івана Франка із представниками інноваційної компанії «i3 Engineering». У заході взяли участь Ректор Університету, член-кореспондент НАН України, професор Володимир Мельник, проректор з наукової роботи, академік НАН України, професор Роман Гладишевський, начальник Науково-дослідної частини, професор Юрій Плевачук, а також представники факультету електроніки та комп'ютерних технологій, хімічного, фізичного та економічного факультетів ([Львівський національний університет імені Івана Франка](#)).

Розпочинаючи зустріч, Ректор Володимир Мельник окреслив основні завдання Університету, спрямовані на розвиток інноваційних технологій та сформував конкретні очікування від бесіди. «Наша сьогоднішня розмова відбувається у контексті розвитку такої інституції, як Науковий парк Університету. Ми прагнемо розвинути організацію, яка передусім стимулюватиме наукові дослідження, що мають прикладний та дослідницько-конструкторський характер. Іншим напрямком нашої роботи у цій галузі є зв'язок з інноваційними та промисловими виробництвами, які на сьогодні є затребуваними у суспільстві і базуються на сучасних технологіях. Саме такою є Ваша компанія, відтак, переконаний, що конструктивна розмова надасть нам можливість побачити взаємовигідні точки зростання», – зазначив Володимир Петрович, звертаючись до представників компанії «i3 Engineering».

Надалі очільник «i3 Engineering» Михайло Ворко презентував присутнім основні сфери, у яких працює його компанія, серед яких, зокрема, виробництво у галузях «Розумний будинок» та автоматизації. Основною метою діяльності компанії є інтеграція автоматизаційних процесів у

повсякденне життя кожного. Продукт компанії – це цілісне рішення для проєктів «Розумний будинок» та автоматизації бізнесу, що складається з контролерів, програмного забезпечення і власної мобільної аплікації.

Зважаючи на сферу діяльності компанії «i3 Engineering» та актуальність численних наукових досліджень вчених Університету, під час зустрічі йшлося про перспективи інтеграції університетських розробок у виробництво компанії.

Так, декан хімічного факультету, доцент Григорій Дмитрів розповів колегам про два проєкти, які реалізують працівники хімічного факультету. Йшлося, зокрема, про проєкт «Електродні матеріали на основі інтерметалідів для металогібридних та Li-, Na-, Mg-іонних акумуляторів» та Конструкторську лабораторію «MTech Lab».

Представники фізичного факультету, а саме декан факультету доцент Ярослав Чорнодольський, завідувач кафедри фізики металів професор Степан Мудрий і професор цієї ж кафедри, начальник Науково-дослідної частини Юрій Плевачук представили учасникам зустрічі функціональні матеріали. У презентаціях учених-фізиків йшлося про нові екологічно безпечні евтектичні припої різного призначення та електротехнічні пристрої на основі магнітних рідин.

Натомість працівники факультету електроніки та комп'ютерних технологій – завідувач кафедри фізичної та біомедичної електроніки, професор Олег Бордун, завідувач кафедри радіоелектронних і комп'ютерних систем професор Ігор Оленич, доцент кафедри радіофізики та комп'ютерних технологій Олексій Кушнір – розповіли про дослідження вчених, пов'язані із сенсорними системами, сенсорною та напівпровідниковою електронікою, а також про Лабораторію робототехніки. Окрім того, науковці факультету висловили пропозиції щодо створення спільних освітніх програм та інноваційних проєктів.

Представники «i3 Engineering» високо оцінили презентовані вченими напрацювання та розробки, зазначивши, що деякі з них можуть бути корисними для підвищення якості виробництва компанії, а деякі – мають великий шанс на успіх на міжнародних ринках.

У зустрічі також взяли участь провідні експерти Львівського університету у галузі підприємництва та інновацій – професор кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту Назар Демчишак та доцент кафедри радіофізики та комп'ютерних технологій Ігор Катерняк, які також поділилися міркуваннями щодо організації спільної діяльності, спрямованої на взаємну підтримку та розвиток інноваційних досліджень.

Підсумовуючи, проректор Роман Гладишевський, акцентував на важливості інтеграції напрацювань вчених Львівського університету у виробництво та перспективності діалогу між науковцями та підприємцями з метою спільної підготовки фахівців й ефективної модернізації освітніх програм відповідно до запитів роботодавця.

([вгору](#))

13.06.2022

Борисіхіна К.

Можливо, це назавжди. Льодовики Антарктиди тануть швидше, ніж будь-коли за минулі 5500 років

Британські та американські вчені з'ясували, що швидкість танення [льодів](#) на Південному полюсі упродовж останніх 30 років значно збільшилася ([nv.ua](#)).

На думку фахівців з Університету штату Мен та Британської антарктичної служби, прискорення танення льодовиків призведе до катастрофічних наслідків. Льодовики Туейтс та Пайн-Айленд площею 192 000 км кв (майже площа острова Великої Британії) і 162300 км кв відповідно можуть викликати значне підвищення рівня світового океану. Вже упродовж наступних століть він може збільшитися на 3.4 м.

Один із авторів дослідження Ділан Руд з Імперського департаменту наук про Землю та інженерію [заявив](#), що процес вже запущений, і рівень води зростає з кожним роком.

Для того, щоб зрозуміти, чи оборотні ці наслідки, вченим доведеться провести чималу роботу. Вони мають пробурити лід і вивчити породу під ним.

Глобальне потепління торкнулося всіх куточків планети. Так, на Північному полюсі також потеплішає. [Сибірська тундра обростає лісом](#), а тепло, що поглинається деревами, призведе до прискорення танення льодовиків в Арктиці. І не тільки в ній — кріосфера під самою тундрою теж може почати танути, що призведе до глобальної екологічної катастрофи з величезним викидом парникових газів.

Екології не на користь і [вторгнення Росії на територію України](#). Застосування зброї збільшує кількість шкідливих викидів, а умовах посушливого літа ще й збільшує ймовірність масштабних пожеж.

Вплинути на процес глобального потепління досить складно — особливо з огляду на те, що деякі країни впевнено ігнорують вимоги міжнародної спільноти щодо модернізації енергетичного сектора. Тому до 2026 року [Паризька кліматична угода може бути провалена](#).

Що цікаво, зменшення кількості шкідливих викидів має і зворотний бік. На думку фахівців, воно [призведе до збільшення частоти катаклізмів у всьому світі](#).

([вгору](#))

02.06.2022

Борисіхіна К.

Американські вчені пояснили, як планета може уникнути голоду. Спойлер – доведеться покращувати екологію

Девід Лобелл, спеціаліст із охорони довкілля зі Стенфордського університету, проаналізував поширення закису азоту в атмосфері та виявив прямий зв'язок між забрудненням повітря та врожайністю злакових культур (nv.ua).

За словами вченого, найбільшу небезпеку для врожаю несе двоокис азоту — парниковий газ, який є токсичним і для людини, і для інших живих істот, включаючи рослини. Його небезпека у поширенні — причому, хоч як це парадоксально, речовину використовують під час виробництва добрив і фунгіцидів для сільського господарства.

У великих концентраціях діоксид азоту може призвести до проблем з дихальною системою у людини та тварин, а для рослин він небезпечний через здатність пошкоджувати їх клітини. Крім того, оксиди азоту беруть участь у синтезі озону, який, залежно від кількості, може стати отрутою для зелених насаджень.

Девід Лобелл проаналізував знімки супутникових полів, засіяних зерном, і зіставив їх з картою забруднення повітря діоксидом азоту в цих регіонах. Вчений помітив пряму кореляцію між кількістю шкідливих викидів та врожайністю злаків.

Лобелл вивчав різні куточки планети, але найбільш вражаючий результат він побачив у Китаї. Його підрахунки показали, що скорочення викидів до мінімуму призвело до збільшення врожайності озимини на 28%, а ярих — на 17%.

Ця різниця пов'язана з тим, що взимку рівень двоокису азоту в повітрі вищий.

У Західній Європі результат був не настільки вражаючим, але все ж таки суттєвим. Так, при зменшенні викидів на 95% урожайність усіх видів злакових зросте на 10%.

У Північній Америці різниця була несуттєвою завдяки віддаленості ферм від великих промислових центрів.

Може здатися, що зменшення забруднення на 95% нездійсненне завдання. Але людство все більше замислюється над екологією, і розвинені країни роблять все можливе, щоб покращити якість повітря. Збільшення врожайності може стати додатковим стимулом — особливо, зважаючи на [продовольчу кризу, що насувається через війну в Україні](#).

(вгору)

07.06.2022

Ремісія у кожного пацієнта. Американські вчені досягли неймовірного досягнення під час дослідження з лікування раку

Група американських лікарів провела невелике дослідження, під час якого 18 пацієнтів з [раком](#) прямої кишки приймали однакові ліки. Результати виявилися приголомшливими ([ny.ua](#)).

Повторний огляд, ендоскопія, МРТ, ПЕТ/КТ — усі методи діагностики показали, що кожен із пацієнтів позбавився раку.

18 пацієнтам з раком прямої кишки довелося зіткнутися з виснажливим і складним лікуванням — хіміотерапією, опроміненням і, зрештою, багатьом з них довелося б лягти під ніж хірурга. Операція могла би призвести до порушення функцій кишечника, сечовипускання та статевого життя.

Коли вони погоджувалися взяти участь у дослідженні, люди були впевнені, що рано чи пізно кожному з них доведеться звернутися до цих методів. Однак цього не сталося.

Лікарі [давали](#) пацієнтам інгібітор контрольних точок достарлімаб — препарат, який «викриває» ракові клітини, дозволяючи імунній системі ідентифікувати та знищувати їх. Ліки давали кожні три тижні протягом шести місяців за вартістю близько \$11 тис. за дозу.

Доктор Луїз Діаз-молодший з Меморіального онкологічного центру імені Слоуна-Кеттерінга, один із авторів статті, опублікованої в журналі [New England Journal of Medicine](#), заявив, що досі не чув про жодне дослідження, в якому лікування повністю знищило рак у тілі кожного з пацієнтів. З ним згоден і професор Алан Венук, який не брав участь у дослідженні. За його словами, повна ремісія у всіх пацієнтів — «нечуваний» результат.

Раніше він працював над клінічним випробуванням, у якому брали участь 86 осіб із метастатичним раком, що виник у різних частинах тіла. Всі вони мають одну генну мутацію, яка не давала можливості клітинам відновлювати ушкодження ДНК — такі мутації трапляються у 4% хворих на рак. Пацієнти приймали пембролізумаб — інгібітор контрольної точки фармацевтичної компанії Merck. За два роки приймання препарату майже половина пацієнтів пухлини зменшилася або перестала рости. У 10% учасників дослідження пухлини повністю зникли.

Луїз разом із колегами припустив, що результати лікування можна покращити, якщо пацієнти почнуть приймати ліки ще до розповсюдження раку.

Це було досить ризиковане дослідження, оскільки лікарі планували проводити дослідження на пацієнтах, яких можна було б вилікувати стандартними методами лікування, хоч і з ризиком різних ускладнень і гарантованим погіршенням якості життя. Варіант, який пропонували дослідники, був ризиковим, оскільки їхнє лікування у разі невдачі могло

призвести до того, що рак виріс би до рівня, коли вилікувати його було б неможливо.

Проте їхній метод дав неймовірний результат — усі 18 учасників випробування позбулися раку.

Ще одним приємним сюрпризом для медиків стала відсутність клінічно значущих ускладнень, спричинених лікуванням. У процесі лікування за допомогою достарлімабу кожен п'ятий пацієнт може мати будь-яку побічну реакцію. Більшість з них піддаються лікуванню, проте 3–5% можуть зіткнутися з серйознішими ускладненнями, які в деяких випадках призводять до м'язової слабкості та утруднень під час жування та ковтання.

Проте це можливо пояснити малою кількістю пацієнтів, вважає Венук.

Лікарі схиляються до думки, що результат дослідження справді показав неймовірні результати. Втім, це лише перший крок, і в майбутньому ці результати потрібно буде підтвердити, а також повторити з великою кількістю пацієнтів.

Правова інформація. Ця стаття містить загальні відомості довідкового характеру і не повинна розглядатися як альтернатива рекомендаціям лікаря. НВ не несе відповідальності за будь-який діагноз, поставлений читачем на основі матеріалів сайту. НВ також не несе відповідальності за зміст інших інтернет-ресурсів, посилання на які присутні в цій статті. Якщо вас турбує стан вашого здоров'я, зверніться до лікаря.

([вгору](#))

Додаток 59

27.06.2022

Найважливіша розробка компанії. Ілон Маск пообіцяв представити людиноподібного робота від Tesla вже восени

Глава Tesla Ілон Маск пообіцяв представити людиноподібного робота Optimus вже 20 вересня під час Дня штучного інтелекту Tesla ([nv.ua](#)).

«Я сподіваюся, що ми матимемо цікавий прототип, який ми зможемо показати людям. У нас у Tesla дуже талановита команда, з якою я тісно співпрацюю, щоб до кінця вересня підготувати прототип робота-гуманоїда», — [розповів](#) Маск під час Катарського економічного форуму в Досі.

60-кілограмовий робот, якого Маск раніше назвав «найважливішим продуктом Tesla» допомагатиме виробляти електромобілі. Він сконструйований із легких матеріалів, а "бачити" зможе за допомогою камер автопілота Tesla.

([вгору](#))

23.06.2022

Справжня революція. Фізики створили першу у світі квантову мікросхему – це наближає нас до створення квантового комп'ютера

Австралійські вчені вперше створили інтегральну схему [квантового комп'ютера](#). Це щось подібне до мікрочіпа для звичайного комп'ютера, яка містить у собі всі необхідні компоненти для його роботи ([nv.ua](#)).

«Це найбільш захоплююче відкриття в моїй кар'єрі», — каже Мішель Сіммонс, квантовий фізик, засновниця проекту Silicon Quantum Computing та старший автор статті, опублікованої у журналі [Nature](#).

Можна сказати, що Сіммонс та її команда [створили](#) робочий квантовий мікрочип. Їм також вдалося випробувати його у справі, змодельовавши маленьку молекулу, у якій кожен атом має кілька квантових станів – звичайному комп'ютеру таке завдання було б не під силу.

На створення квантового мікрочипу у вчених пішло дев'ять років роботи. У 2012 році ця команда фізиків створила перший квантовий транзистор.

За словами Сіммонс, їхні відкриття дуже схожі на те, як розвивався класичний комп'ютер та винаходи, які дозволили його створити: перший транзистор для класичного комп'ютера створили у 1947 році, а інтегральну схему — у 1958 році. Фактично сучасним ученим вдалося випередити «класичний» графік на два роки.

([вгору](#))

09.06.2022

ЄС додатково підтримає українські інноваційні технологічні компанії та стартапи

Європейська Комісія оголосила ініціативу в межах програми Європейської інноваційної ради (EIC) на 2022 рік, яка має на меті запропонувати підтримку українській інноваційній спільноті в розмірі 20 млн євро у вигляді грантів ([Урядовий портал](#)).

Про це йшлося під час спільного прес-брифінгу за участі Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольги Стефанішиної, Комісара ЄС з питань інновацій, науки, культури, освіти і молоді Марії Габрієль та члена правління EIC, співзасновника «Skeleton Technologies» Тааві Мадіберка.

«Вітаємо та щиро вдячні за ухвалене рішення Єврокомісії щодо виділення 20 млн євро для підтримки українських стартапів, дослідників та розвитку інновацій у такі важкі часи, – подякувала Ольга Стефанішина. – Українські розробки можуть стати ключовими для інноваційних рішень не тільки вдома, але і у всій Європі. Навіть під час війни, більше 70%

українських технологічних стартапів продовжують працювати. Безумовно, після закінчення війни Україні знадобляться всі передові технології для відновлення країни, а стартапи та консорціуми, які зараз матимуть можливість скористатися додатковим фінансуванням, зможуть приєднатися та зробити ключовий внесок до української післявоєнної економіки».

Така ініціатива надасть пряму фінансову підтримку до 60 тис. євро для щонайменше 200 українських технологічних стартапів, які залишилися та працюють в Україні, а також для тих, які вимушено передислокували до ЄС під час війни. Це буде доповнено нефінансовою підтримкою, зокрема бізнес-консультаціями та допомогою з пошуками партнерів в ЄС. Така підтримка підвищить спроможність українських інноваторів взаємодіяти з учасниками європейської інноваційної екосистеми, вийти на нові ринки та отримати переваги від європейських інструментів фінансування.

Зазначена допомога передбачена для проміжних організацій (асоціації стартапів, центри підтримки підприємств, інкубатори та акселератори тощо) для спільної роботи для надання термінової підтримки українським інноваційним технологічним компаніям (стартапи та МСП).

Окрім того, під час брифінгу було наголошено, що Україна завершила внутрішні процедури та в повному обсязі долучилася до програм ЄС «Горизонт Європа» та «Євратом». Так, українські учасники можуть долучитися до участі в програмах на рівних правах з юридичними особами з країн-членів ЄС. Щонайменше у 2021-2022 роках Україна звільнена від плати за участь у програмах ЄС, включаючи «Горизонт Європа».

Зі свого боку Комісар ЄС з питань інновацій, науки, культури, освіти і молоді Марія Габріель наголосила, що Європейська Комісія робить усе можливе, аби надавати всебічну підтримку Україні в ці темні часи.

([вгору](#))

Додаток 62

23.06.2022

Меседж Мінцифри Європі: будуймо мирне цифрове майбутнє разом

Міністерство цифрової трансформації України взяло участь у найважливішій конференції ЄС щодо цифрової політики — Європейській цифровій асамблеї ([Міністерство та Комітет цифрової трансформації України](#)).

Під час панельної дискусії на Європейській цифровій асамблеї Михайло Федоров [подякував](#) партнерам із Єврокомісії за підтримку у всіх сферах взаємодії: телекомунікаціях, електронних документах, санкціях проти росії, боротьбі з пропагандою, участі в програмах ЄС.

Навіть під час воєнного стану Мінцифра не припиняє розвивати мобільний застосунок та вебпортал Дія. Представники ЄС відзначили величезний прогрес України в цифровій сфері. Досвід і досягнення України у галузі цифровізації стануть дуже корисними для держав-членів ЄС.

Директорка Директорату європейської інтеграції Мінцифри Гульсанна Мамедієва взяла участь у закритому воркшопі із цифрової підтримки України, а під час панельної дискусії [підкреслила](#), що цифрова інфраструктура стала однією з перших цілей російських військових у війні.

«У перші дні війни російська ракета знищила Державний процесинговий центр даних у Києві. Тому потрібно будувати Центр резервного копіювання даних, який буде захищений від військових ударів і атак. Крім того, російська агресія в українському кіберпросторі вимагає впровадження нових підходів до захисту та резервного копіювання основних реєстрів», — заявила **Гульсанна Мамедієва**.

Що Україна отримала від ЄС під час війни?

- Провели оперативні та продуктивні переговори щодо приєднання України до Програми ЄС «Цифрова Європа» та розраховуємо на підписання угоди вже цього літа.
- Очікуємо, що спільна заява операторів мобільного зв'язку ЄС та України стане тією точкою відліку, яка наблизить Україну до спільного роумінгового простору між Україною та ЄС.
- Україна бере участь у пілоті ЄС ID Wallet із метою запровадити єдині цифрові документи, адже прагне задавати тренд у Європі й бути однією з перших країн, що запровадить міжнародний цифровий документ.
- Команда Мінцифри долучена до участі в засіданнях Експертної групи Єврокомісії з питань eIDAS (eIDAS Expert Group), що допоможе синхронізувати плани, йти нога в ногу з передовими технічними ініціативами та швидко їх впроваджувати.
- Продовжуємо рух в напрямку отримання режиму внутрішнього ринку з ЄС у секторі електронних комунікацій та інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС.
- Україна вдячна за безперервну мобілізацію та виділення фінансових коштів для поточних невідкладних потреб України, збір та передачу телекомунікаційного обладнання для забезпечення доступу до супутникового інтернету об'єктів критичної інфраструктури, тому що це обладнання допомагає повертати до життя звільнені території.

Під час зустрічі Єврокомісар із питань внутрішнього ринку Тьєррі Бретон оголосив про старт двох важливих ініціатив. Перша — це створення цифрового хабу підтримки цифрової інфраструктури України. Хаб розміщений у Словаччині. Наближеність до кордону дозволить групувати вантаж обладнання, полегшуючи Україні його збір і розподіл туди, де це необхідно.

Друга ініціатива — це Tech4Ukraine, платформа, яка об'єднує увесь цифровий сектор для підтримки України. Тьєррі Бретон закликав усі європейські технологічні компанії допомогти Україні та бути готовими інвестувати в її відбудову.

Будуймо мирне цифрове майбутнє разом!

[\(вгору\)](#)

07.06.2022

Команда проєкту «Academ.city» розуміє, що фінансова підтримка є чи не першочерговою у справі розвитку deep tech інновацій, а науковці не завжди обізнані з усіма деталями подання грантових заявок, і це заважає їм брати активну участь у грантовій діяльності. Саме тому за проєктом «Academ.City» засновано грантовий офіс Київського академічного університету (КАУ) | [Kyiv Academic University](#) | для надання дослідникам консультативної допомоги і спільного з ними подання успішних грантових заявок ([Kyiv Academic University](#)).

👉 Команда грантового офісу фокусуватиметься на європейських конкурсах (за програмами HORIZON, ERASMUS, EIT HEI Initiative, CERN), а також допомагає податися на українські конкурси – наприклад, від Українського фонду стартапів.

До сервісів грантового офісу Academ.City входитимуть:

✔️ пошук грантових конкурсів і аналіз їхніх умов;

✔️ консультативна підтримка для підготовки заявок на грантові конкурси;

✔️ допомога з реєстрацією на порталах, пошуком документів і програм, у межах яких оголошено конкурс;

✔️ допомога з пошуком партнерів для створення консорціумів для участі в конкурсах;

✔️ послуги з управління проєктом та його адміністрування й комунікації.

👤 Команду грантового офісу сформували фахівці у сфері грантової діяльності з багаторічним досвідом, грантовою історією та широким колом партнерів. Грантовий офіс КАУ лише запускається, проте вже може пишатися першими виграними грантами і неодмінно допоможе виграти перший (чи черговий) грант на розвиток українських інновацій.

👉 Уже скоро грантовий офіс проведе інформаційний семінар для охочих активізувати свою грантову діяльність. Кожен може зробити його інформативнішим, відповівши на чотири запитання в онлайн-формі:

<https://forms.office.com/pages/responsepage.aspx...>

Стежте за новинами.

([вгору](#))

13.06.2022

«Наука та бізнес»: близько 600 науковців та 30 бізнесменів готові до співпраці

Станом на сьогодні, 13 червня 2022 року, на онлайн-майданчику для комунікації та ефективної взаємодії представників бізнесу та наукової

спільноти «[Наука та бізнес](#)» зареєстровано близько 600 активних науковців та 30 представників бізнесу ([Міністерство освіти і науки України](#)).

«Важливим завданням України у воєнний та післявоєнні періоди буде розвиток соціально-економічної сфери. Вдячний українським науковцям, освітянам, а також підприємцям, що активно спрямовують свій потенціал задля перемоги та розбудови нашої держави», – зазначив Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет.

На платформі [зареєстровано](#) 45 актуальних наукових розробок, зокрема із галузей національної безпеки, військових і технічних наук, а також 8 пропозицій щодо проведення та реалізації спільних досліджень у сфері технічних, сільськогосподарських, економічних, медичних, педагогічних та інших наук.

Сьогодні для України необхідні такі пропозиції українських учених:

- створення світлодіодних систем високої потужності з можливістю синтезування світла наближеного до денного;
- розроблення інтелектуальних світлодіодних систем фітоосвітлення для підвищення врожайності сільськогосподарських культур;
- виготовлення композиційного палива з відходів (за офіційними даними в Україні накопичено близько 36 млрд тонн відходів);
- виведення нових сільськогосподарських нішевих плодівих культур, зокрема садова ірга, аронія, японська айва та обліпіха.

Як працювати з платформою «Наука і бізнес», можна ознайомитись за [посиланням](#).

Нагадаємо, [продовжено](#) строк дії пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

([вгору](#))

Додаток 65

16.06.2022

Україна увійшла у топ-10 країн світу в рейтингу технологічних навичок

У категорії країн-лідерів Україна посіла 21-ше місце серед 100 країн світу. А в рейтингу за технологічними компетенціями — 8-ме! Такий результат оприлюднено в щорічному [дослідженні](#) Global Skill Report 2022 від Coursera ([Мінцифра](#)).

Це означає, що українці — одні з найкращих у світі в роботі з комп'ютерними мережами, базами даних, операційними системами, інженерією безпеки, програмною інженерією, комп'ютерним програмуванням, хмарними обчисленнями, веброботикою, розробкою застосунків для мобільних пристроїв тощо.

Водночас із будівництвом цифрової держави ми допомагаємо українцям розвивати й цифрові навички. Для цього ми створили масштабний проєкт Дія.Цифрова освіта, завдяки якому:

- понад 1,2 млн українців пройшли навчання на порталі Дія.Цифрова освіта
  - понад 70 освітніх серіалів із цифрової грамотності розміщені в безоплатному доступі для кожного
    - розроблені національні тести на цифрову грамотність
    - понад 6000 хабів цифрової освіти по всій Україні
    - Продовжуємо будувати інноваційну цифрову та найзручнішу державу у світі — разом.
- ([вгору](#))

Додаток 66

08.06.2022

Розвивати бібліотечний сервіс для підтримки наукових досліджень

7 червня відбулося чергове засідання Вченої ради Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. У зв'язку із продовженням на всій території України воєнного стану воно проходило в дистанційному режимі ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

<...> Було розглянуто питання про затвердження та рекомендацію до конкурсу нових проектів відомчих науково-дослідних робіт.

Зокрема, [Інститут бібліотекознавства](#) запропонував дослідження на тему «Теоретичні та прикладні аспекти організації діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в сучасних умовах», яке конкретизувала директор інституту [О.М. Василенко](#). Питання «Інформаційні технології наукової бібліотеки в розвитку інфраструктури знань цифрового суспільства» представлятимуть фахівці [Інституту інформаційних технологій](#), про що розповіла директор інституту [К.В. Лобузін](#).

Вона також зробила доповідь на тему «Сервіси підтримки наукових досліджень на порталі НБУВ». Так, відзначено, що наукові бібліотеки беруть сьогодні активну участь у формуванні електронної дослідницької інфраструктури, де бібліотечні спеціалісти забезпечують складні функціональні обов'язки на рівні експерта. Узагальнення сучасних вимог до пошукового інтерфейсу бібліотечних інформаційних ресурсів спонукало до формування поняття бібліотечного порталу знань, під яким мається на увазі високоінтегрована інформаційна система, призначена для надання єдиної точки доступу до різних ресурсів і послуг бібліотеки через онлайн-інтелектуальний інтерфейс користувача, який здійснює посередництво між інформаційними джерелами та користувачем у всіх аспектах діяльності: навчальному, виробничому, дослідницькому, культурному тощо.

29 вересня 2021 року на засіданні Президії НАН України було схвалено представлений директором [Інституту інформаційних технологій](#) НБУВ [К.В. Лобузін](#)ою проєкт створення Репозитарію Національної академії наук України при Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (<http://libnas.nbuv.gov.ua/uk/node/19>). Тепер сайт Бібліотечного порталу НАН

України – LibNAS UA доступний у тестовому режимі за інтернет-адресою libnas.nbu.gov.ua. Такий портал буде ефективно вирішувати цілу низку завдань на загальнонаціональному рівні для подальшого розвитку сервісу підтримки наукових досліджень...

([вгору](#))

Додаток 67

08.06.2022

Доступ до міжнародного порталу знань Research4Life

З 7 червня до 31 грудня 2022 року Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського надає безкоштовний доступ до порталу знань **Research4Life** ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Research4Life [<https://www.research4life.org/>] – це міжнародний науковий портал, метою якого є удоступнення академічних публікацій з рецензованих фахових журналів. На порталі розміщено повнотекстові ресурси провідних світових видавців наукової літератури, зокрема, Cambridge University Press, De Gruyter, Elsevier, Emerald, John Wiley & Sons, Oxford University Press, Springer Nature, Wolters Kluwer тощо; надається доступ до матеріалів баз даних Directory of Open Access Books (DOAB) та Directory of Open Access Journals (DOAJ). Безкоштовний доступ надається загалом до 74,5 тис. книг, 12,6 тис. журналів та 12 галузевих баз даних.

Отримати доступ (у бібліотечній мережі або дистанційний) до порталу Research4Life можуть усі співробітники НБУВ, що перебувають в Україні. Інституційний логін і пароль для входу надаються співробітникам за особистим запитом на адресу garagulia@nbuv.gov.ua. Контактна особа щодо доступу до Research4Life – [Гарагуля Сергій Сергійович](#), завідувач відділу наукового формування національних реферативних ресурсів.

([вгору](#))

Додаток 68

02.06.2022

Науковці Університету мають змогу користуватися повнотекстовими базами даних платформи Biblioteka Nauki

В руслі забезпечення відкритого доступу до наукової інформації команда Open Science Platform Варшавського університету створила платформу **Biblioteka Nauki**. Ресурс надає у відкритому доступі повні тексти статей, опублікованих у польських наукових журналах, повні тексти вибраних наукових книг та їхні метадані ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

Biblioteka Nauki об'єднує 5 повнотекстових баз даних:

- **AGRO** (журнали в галузі сільського господарства та природничих наук);
- **BazTech** (журнали в галузі інженерно-технічних наук, а також точних і природничих наук);
- **CEJSH** (суспільно-гуманітарні журнали);
- **DML-PL** (журнали в галузі інженерно-технічних наук);
- **PSJD** (журнали в галузі точних і природничих наук та в галузі медичних і медико-санітарних наук).

Для використання платформи [Biblioteka Nauki](#) не потрібно створювати обліковий запис чи встановлювати будь-яке спеціалізоване програмне забезпечення.

([вгору](#))

Додаток 69

03.06.2022

Відбулася презентація електронних ресурсів Національної науково-технічної бібліотеки Німеччини

2 червня 2022 р. [Наукова бібліотека НІОУ ім. Ярослава Мудрого](#) приєдналася до ініційованого Київським національним університетом імені Тараса Шевченка заходу за підтримки Директорату науки та інновацій Міністерства науки та освіти України. Під час заходу відбулася презентація електронних ресурсів Національної науково-технічної бібліотеки Німеччини (The Technische Informationsbibliothek, ТІВ) ([Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого](#)).

Національна науково-технічна бібліотека Німеччини пропонує навчальні та наукові ресурси ТІВ, можливості їх використання українськими освітянами і вченими в навчальному процесі та науковій діяльності, можливості співпраці ТІВ із закладами вищої освіти України, зокрема створення електронних ресурсів українською мовою та їх розміщення на порталі ТІВ підтримуючи принципи Open Science.

Під час заходу було презентовано електронні навчальні та наукові ресурси Національної науково-технічної бібліотеки Німеччини та можливості їх використання українськими освітянами і вченими, які доступні на вебпорталі ТІВ багатьма мовами, у тому числі українською.

У ході вебінару було розглянуто такі сервіси:

ТІВ AV-Portal – портал для розміщення наукових відео, на якому доступні понад 38,5 тис. освітніх та наукових відеоматеріалів;

Open Educational Resources Search Index(OERSI) – пошуковий індекс відкритих освітніх ресурсів, який містить понад 43 тис. відкритих освітніх матеріалів.

Основні можливості ресурсу The Technische Informations bibliothek (ТІВ):

- пошук інформації з різних напрямків;

- можливість комунікації з адміністраторами ресурсу через e-mail (margaret.plank@tib.eu або KNM@tib.eu) для розміщення текстових та відео матеріалів наукового спрямування наданих науковцями у відкритий доступ.

Бажано надання матеріалів для ресурсу ТІВ англійською мовою або спочатку українською с подальшим перекладом англійською, в тому числі підручники.

В подальшому необхідно оформити ліцензії, які будуть підтверджувати згоду автора на розміщення його матеріалів у відкритому доступі на ресурсі ТІВ (що відповідає вимогам розміщення наукової інформації в репозитаріях університетів). Німецькі колеги обіцяють допомогти українським вченим у використанні даних сервісів в частині оприлюднення матеріалів, здійснення перекладу та укладання ліцензійних угод.

[Пряма трансляція на ютуб-каналі ДНТБ України](#)

Комунікації з адміністраторами ресурсу через e-mail: margaret.plank@tib.eu або KNM@tib.eu

[Офіційні портали ресурсу “The Technische Informationsbibliothek” \(вгору\)](#)

Додаток 70

13.06.2022

Висновки Ради Європейського Союзу щодо оцінки досліджень та впровадження відкритої науки

Слідом за [«Паризьким закликком до оцінки досліджень»](#), з'явився ще один дуже важливий документ, який у найближчі роки визначатиме розвиток наукових комунікацій у всій Європі – [Висновки Ради Європейського Союзу щодо оцінки досліджень та впровадження відкритої науки](#) (*Conclusions on research assessment and implementation of open science*). Ці Висновки Ради ЄС містять три розділи: 1) Реформа систем оцінки наукових досліджень в Європі; 2) Європейський підхід та можливості для наукової публікації та наукової комунікації; та 3) Розвиток багатомовності для європейських наукових видань. Загалом документ невеличкий, вам варто швиденько переглянути увесь текст, а я для допису обрав лише кілька найважливіших моментів ([Пан Бібліотекар](#)).

Реформа систем оцінки досліджень у Європі

Нинішні системи оцінки досліджень побудовані навколо використання кількісних показників на основі журналів та публікацій, натомість системи оцінювання досліджень повинні концентруватися на якості та впливовості.

Нам потрібно докладати узгоджених зусиль щодо реформування різних систем і практик оцінювання досліджень, дослідників, груп та установ, проєктів, а за використання принципів відкритої науки вчених слід належно винагороджувати.

Дослідники повинні брати активну участь в розробці нових підходів до оцінки досліджень і впровадженню принципів та практик відкритої науки.

Еволюція європейських систем оцінювання повинна поважати автономію наукових установ і свободу досліджень, а також національні та дисциплінарні особливості, які зі свого боку також повинні враховувати міжнародні ініціативи.

Потрібен перехід до збалансованого використання кількісних та якісних оцінювань шляхом посилення ролі показників якісної оцінки досліджень та відповідального використання кількісних показників.

Оновлена система повинна враховувати всі формати наукових результатів, зокрема набори даних, програмний код, методології, протоколи, патенти, а не лише публікації. При цьому, дані повинні бути представлені відповідно до [принципів FAIR](#).

Дані та бази, що використовуються для оцінювання наукових досліджень, повинні бути відкритими, а відповідні інструменти та системи – прозорими.

Європейський підхід та можливості для наукової публікації та наукової комунікації

Потрібно працювати над удосконаленням нормативно-правової бази, щоб забезпечити безперешкодний доступ і повторне використання результатів досліджень, публікацій і даних, що профінансовані державою.

Слід заохочувати використання різноманітних бізнес-моделей для підтримки роботи відкритих журналів та платформ. При цьому, автори публікацій та їхні установи повинні зберігати достатньо прав для забезпечення відкритого доступу до результатів.

Відтак, [Рада ЄС](#) вітає створення [Open Research Europe](#), а також подібних платформ та інституційних відкритих видань, спеціалізованих дослідницьких інфраструктур, таких як OpenAIRE та [OPERAS](#).

Варто використовувати стратегії, які спрямовані на обмеження витрат, наприклад, ініціативи Coalition S або [Open APC](#), що прагнуть гарантувати справедливі умови у контрактах з видавцями.

Необхідно покращувати відтворюваність результатів досліджень, адже це сприяє росту якості, ефективності, надійності й заохочує громадськість довіряти науці та вибудовувати політики на основі фактів.

Розвиток багатомовності для європейських наукових видань

Англійська мова – *lingua franca* сучасної науки, проте підтримка багатомовності важлива в контексті наукового спілкування з суспільством, насамперед на національному та регіональному рівнях.

Добровільне розповсюдження наукових публікацій більш ніж однією мовою не повинно входити до компетенцій лише поодиноких дослідників, чи суперечити звичаям і традиціям науковців.

Тому, Рада ЄС вітає ініціативи, які скеровані на сприяння багатомовності, зокрема [Гельсінську ініціативу щодо підтримки багатомовності в науковій комунікації](#), а також салютує багатообіцяльним розробкам в галузі автоматизованого перекладу.

([вгору](#))

17.06.2022

Відбулося щорічне масштабне оновлення наукометричних показників Scopus за підсумками 2021 року

Традиційно в кінці травня-червні проводиться оновлення основних наукометричних показників Scopus, зокрема метрик SNIP, SJR, CiteScore та похідних від них. Оновлення уже доступні в рамках наукометричної бази даних ([Наука та метрика](#)).

Крім цього, розширені характеристики метрик були опубліковані компаніями-партнерами, що тісно співпрацюють з Elsevier в контексті розрахунку показників:

- Показники SNIP 2021 розміщено на сайті Центру наукових і технологічних досліджень Лейденського університету в розділі [«Journal indicators»](#).
- Усі показники метрики SJR 2021 доступні на офіційному сайті Scimago Lab, де зокрема розміщено інформацію і про [86 українських видань](#).
- Розрахунок показників CiteScore здійснює безпосередньо компанія Elsevier, тому ця метрика доступна в Scopus, а також в [переліку видань](#), що індексуються в цій базі даних. ([вгору](#))

10.06.2022

Оберігайте свої права разом з coOAlition S

Деякі хитрі наукові видавці наполягають на тому, щоб автор статті погодився на ембарго і розміщував копію своєї роботи у відкритому доступі зі значним запізненням. Як правило, такий фокус відбувається на фінальних етапах рецензування рукопису і звичайно авторам не хочеться розпочинати процес публікації з самого початку в новому журналі. Щоб допомогти авторам зберегти свої права для розміщення рукопису (*Author Accepted Manuscript, AAM*) у відкритому репозитарії, відома ініціатива [coOAlition S](#) запустила онлайн-кампанію «Publish with Power: Protect your rights» ([Пан Бібліотекар](#)).

Відтепер [на сторінці coOAlition S](#) доступний [шаблон листа перед подачею рукопису](#), [шаблон супровідного листа](#), а також [інструкція](#) – як, коли та навіщо використовувати ці шаблони.

Ідея проста – перед тим як надіслати в журнал рукопис, ви надсилаєте редактору лист-запитання чи дозволять вам потім безперешкодно представити цей рукопис від відкритої ліцензіїю.

Я не боюся, що якийсь лінивий редактор відразу відфутболить лист-питальник разом з моїм рукописом, проте не розумію чому б самотійно не перевірити політику журналу за допомогою [Sherpa Romeo](#)?

З усім тим, тепер ви знаєте, що така ініціатива є, і якщо ви всім серцем за відкритий доступ, але дуже боїтеся судових позовів від видавців, то можете скористатися [шаблонами від coOAlition S](#).
([вгору](#))

Додаток 73

ВІДБУВСЯ ВЕБІНАР «КОНСОРЦІУМ ORCID: ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВОСТІ»

08 червня 2022 року Державна науково-технічна бібліотека України (ДНТБ України) провела вебінар: “Консорціум ORCID: переваги та можливості”, який відбувся за сприянням Міністерства освіти і науки України (МОН України) та підтримкою ORCID ([Державна науково-технічна бібліотека України](#)).

Міжнародна некомерційна організація ORCID у листі від 01 червня 2022 року повідомила Міністерство освіти і науки України про рішення скасувати для українських установ, які виявляють бажання приєднатися до національного консорціуму ORCID, членський внесок на наступні 3 роки. Фахівцями Державної науково-технічної бібліотеки України (далі – ДНТБ України) розпочато роботу над проектом зі створення консорціуму ORCID, запланованого на осінь цього року.

Під час вебінару було розглянуто переваги використання інструментів ORCID науковими (науково-педагогічними) працівниками установ, адміністраторами інституційних репозитаріїв та видавцями, обговорювались питання щодо етапів створення національного консорціуму ORCID та можливостей, які відкриває для українських установ участь в ньому, також були висвітлені питання взаємодії електронних систем установ з платформою ORCID, можливості ORCID Member API та юридичні аспекти функціонування консорціуму та обов’язки його членів.

Спікерами вебінару були:

– **Палома Марін-Аррайза** – координатор національних консорціумів міжнародної некомерційної організації ORCID (профіль ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7460-7794>).

– **Сабіна Аугунас** – завідувач відділу наукових досліджень та цифровізації ДНТБ України (профіль ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0686-5649>).

– **Наталія Калюжна** – старший науковий співробітник відділу наукових досліджень та цифровізації ДНТБ України (профіль ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3154-8194>).

За результатами обговорення зі стейкхолдерами національного консорціуму ORCID в Україні, було вирішено, що в подальшому будуть організовані робочі зустрічі з потенційними членами консорціуму та обговорювати подальші кроки розвитку консорціуму в Україні.

Переглянути онлайн трансляцію заходу можна на каналі ДНТБ України в YouTube за посиланням: <https://youtu.be/y4KZIU0mOT0>

Презентацією можна ознайомитись та завантажити за посиланням: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6626861>

(вгору)

Додаток 74

22.06.2022

Видавництво Bentham Science відновило для українських вчених доступ до електронних ресурсів

Видавництво Bentham Science до 30 вересня 2022 року відновило для українських закладів вищої освіти та наукових установ безоплатний доступ до своїх електронних ресурсів ([Міністерство освіти і науки України](#)).

У вересні-грудні минулого року майже 200 українських установ підключили доступ до електронних журналів, книг і баз даних видавництва. Для таких установ доступ відновився автоматично. Установам, які бажають отримати доступ, необхідно заповнити заявку за [посиланням](#).

На сайті Державної науково-технічної бібліотеки України зібрано детальну [інформацію](#) про налаштування доступу до ресурсів Bentham Science, посилання та навчальні матеріали.

Довідково

Bentham Science – видавець рецензованої наукової літератури галузей фармакології та медицини, а також технічних і суспільних наук. Видавництво створює понад 130 рецензованих наукових журналів, більшість з яких індексуються провідними бібліографічними базами даних.

(вгору)

Додаток 75

08.06.2022

10 причин, чому наукову статтю можуть відхилити до рецензування

Велика кількість вчених помилково вважає, що схвалення чи відхилення/повернення наукової статті здійснюється виключно на етапі рецензування. Однак, інколи дослідження визначається як невідповідне вимогам видання, ще до його оцінки рецензентами. Особливо це поширено серед відомих та авторитетних журналів баз даних Scopus/Web of Science ([Наука та метрика](#)).

До цих видань, що індексуються в бд Scopus/Web of Science, надходять тисячі наукових статей кожного року. Для того, аби не створювати зайвого навантаження на рецензентів, редакція журналу проводить первинну перевірку з відповідності мінімальним вимогам.

Найрозповсюдженіші причини, через які наукову статтю можуть відхилити ще до етапу рецензування:

1. Робота не відповідає тематиці видання повною мірою. Особливо це проблема розповсюджена щодо вузькопрофільних журналів. При поданні наукового матеріалу, варто звертати увагу не лише на сферу досліджень, але і на специфіку наукових робіт, що розміщені у виданні.

2. Стаття не є актуальною та важливою. Варто зауважити, що при поданні наукової статті до авторитетного міжнародного видання потрібно орієнтуватись на масштаб дослідження. Якщо автор описує локальну проблему та методи її вирішення, вона не буде цікавити міжнародне товариство, в результаті менше цитуватися та вплине на погіршення наукометричних показників журналу.

3. Наукова робота не володіє достатнім рівнем новизни. Велика кількість напрацювань не вносить нічого нового у сферу досліджень, ніяким чином її не розширює. Читачам повинно бути зрозумілий, який внесок в дослідження теми вносить конкретна робота.

4. Дослідження порушує публікаційну етику. Наприклад, найрозповсюдженішою помилкою у цьому питанні є те, що на розгляд передаються уже раніше опубліковані матеріали.

5. Науковий матеріал не подає якісних оглядів літератури. Зазвичай це проблема характеризується тим, що оформлення огляду виконане у формі літературного звіту, а не критичної оцінки матеріалу.

6. Недосконала аналітична частина. Така проблема поширена у випадку, коли експериментальна частина виконана на високому рівні, однак методологія, результати, аналітична частина описана на низькому рівні. Це сприяє погіршенню загальної якості роботи.

7. Експериментальна частина виконана з порушеннями. Ця помилка стосується, перше за все, клінічних досліджень, які необхідно реєструвати у встановленому порядку. Однак, якщо експеримент не належить до медичної сфери, його нерепрезентативність також може вплинути на відхилення роботи.

8. Невідповідність правилам оформлення матеріалу. Варто звернути особливу увагу на наявність специфічних вимог на рівні видання щодо оформлення використаних джерел та цитування, розподілення ролей учасників, та структурування статті.

9. Робота характеризується низьким рівнем написання. Ця причина є найбільш очевидною, оскільки при поданні роботи до авторитетного міжнародного журналу зважати на якість матеріалу.

10. Відсутній зв'язок з авторами. Іноді автори роботи припускаються помилки та не відповідають на уточнення та коментарі редколегії, в результаті, її члени не мають змоги отримати необхідної інформації та відхиляють дослідження...

(вгору)

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень

Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Упорядник Натаров Олег Олександрович

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.